

***PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY ŁYSOMICE NA LATA 2014-2023 –
PROJEKT***

Łysomice, 2017

Niniejsze opracowanie zostało wykonane przez:

Lech Consulting Sp. z o. o.

ul. Podmurna 65/1
87-100 Toruń

na zlecenie

Gminy Łysomice

Spis treści

Spis treści.....	3
1. Wstęp.....	4
2. Opis powiązań PR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	6
3. Uproszczona diagnoza gminy z wnioskami.....	11
4. Wyniki badań ankietowych.....	30
5. Obszar zdegradowany gminy.....	35
6. Obszar rewitalizacji gminy	55
7. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji.....	71
8. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji	95
9. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk	96
10. Lista planowanych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	98
11. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym PR	112
12. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji	115
13. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	118
14. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji.....	123
15. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu PR.....	125
Spis tabel, wykresów, rysunków i zdjęć	128

1. Wstęp

Program rewitalizacji to inicjowany, opracowany i uchwalany przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 446), wieloletni program działań w sferze społecznej, ekonomicznej, przestrzennej, infrastrukturalnej, środowiskowej, kulturowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Gmina Łysomice rozpoczęła prace związane z opracowaniem programu rewitalizacji na mocy Uchwały nr XVII/98/2016 Rady Gminy Łysomice z dnia 21 stycznia 2016 r. w sprawie przystąpienia do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Łysomice na lata 2014-2020, zmienionej Uchwałą Nr XXIX/140/2016 Rady Gminy Łysomice z dnia 22 listopada 2016r. zmieniająca uchwałę Nr XVII/98/2016 Rady Gminy Łysomice z dnia 21 stycznia 2016r. w sprawie przystąpienia do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Łysomice na lata 2014-2020.

Zgodnie z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2015 poz. 1777):

Do dnia 31 grudnia 2023 r. dopuszcza się realizację przedsięwzięć wynikających z programu zawierającego działania służące wyprowadzeniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego, przyjmowanego uchwałą rady gminy, bez uchwalania gminnego programu rewitalizacji.

Od roku 2024 realizacja procesu rewitalizacji będzie możliwa jedynie w oparciu o gminny program rewitalizacji sporządzony na podstawie ustawy o rewitalizacji. Do końca roku 2023 ustawa daje możliwość opracowania programu rewitalizacji w oparciu o ustawę o samorządzie gminnym oraz *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*. Powyższe rozwiązanie umożliwia realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych zarówno ze środków budżetu miasta, środków prywatnych, jak również z wykorzystaniem funduszy unijnych i środków krajowych dedykowanych rewitalizacji.

Podstawowe elementy niniejszego programu rewitalizacji to:

- Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi;
- Diagnoza gminy wraz z wynikającymi z niej wnioskami;
- Wskazanie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji;
- Analiza jakościowa obszaru rewitalizacji;
- Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu działań zaplanowanych w programie rewitalizacji;
- Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk;
- Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- Mechanizmy zapewnienia komplementarności pomiędzy przedsięwzięciami oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy;
- Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych;

- Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, właścicieli i zarządców nieruchomości oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji;
- System zarządzania realizacją programu rewitalizacji;
- System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.

Niniejszy dokument stanowi w polityce gminy płaszczyznę koordynacji wszelkich działań rewitalizacyjnych i ustanawia dla nich ramy operacyjne.

Prace nad programem przebiegały w pięciu głównych etapach:

- 1) Diagnoza strategiczna.
- 2) Analiza zróżnicowania wewnątrzgminnego, wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji.
- 3) Wyznaczenie celów strategicznych i kierunków działań wraz z przeprowadzeniem otwartego naboru propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.
- 4) Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko.
- 5) Konsultacje społeczne.

Dokument został sporządzony z uwzględnieniem podstawowych zasad planowania rewitalizacji:

Schemat 1. Zasady planowania rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

2. Opis powiązań PR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Przeprowadzona w dalszej części dokumentu analiza wskaźnikowa i analiza jakościowa wykazały, iż obszarem charakteryzującym się największym natężeniem zjawisk kryzysowych, a zatem obszarem wymagającym ożywienia społeczno-gospodarczego, są centra wsi Gostkowo, Kamionki Duże, Kamionki Małe, Koniczynka, Kowróż, Kowrózek, Lipniczki, Ostaszewo, Piwnice, Tylice, Wytrębówice, Zakrzewko jako kluczowe przestrzenie publiczne służące aktywizacji społecznej, odbudowie tożsamości i integralności mieszkańców wsi oraz obszar nad Jeziorem Kamionkowskim jako przestrzeń charakteryzującą się wysokim potencjałem do prowadzenia działań aktywizujących. Rewitalizacja ww. obszarów rozumiana jako proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie wpisuje się w założenia dokumentów strategicznych na poziomie krajowym i regionalnym. Rewitalizacja tego obszaru wpisuje się również w politykę rozwoju gminy.

Założenia *Programu Rewitalizacji dla Gminy Łysomice na lata 2014-2023* są komplementarne w stosunku do następujących dokumentów strategicznych i planistycznych:

NARODOWY PLAN REWITALIZACJI 2022

Główny cel dokumentu został określony jako:

Poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym¹

Przedmiotowy program rewitalizacji opiera się na trzech podstawowych celach strategicznych:

- Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej
- Rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych
- Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej

Sformułowane cele oraz wyznaczone w ich ramach kierunki działań wskazują na kompleksowe i zintegrowane podejście do planowanej rewitalizacji, tym samym umożliwią realizację założeń dokumentu na poziomie Gminy Łysomice.

POLSKA 2030 TRZECIA FALA NOWOCZESNOŚCI DŁUGOOKRESOWA STRATEGIA ROZWOJU KRAJU

Powyższy dokument stanowi długookresową strategię, która określa główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długoterminowej. Założenie Programu Rewitalizacji są zgodne ze Strategią poprzez następujące jej cele:

- Cel 3 – Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki,
- Cel 6 – Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”,

¹ *Narodowy Plan Rewitalizacji 2022*, dokument wewnętrzny Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa 2014.

- Cel 8 – Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych,
- Cel 11 – Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

STRATEGIA ROZWOJU KRAJU 2020

Strategia wyznacza najważniejsze zadania państwa, których realizacja przyczyni się do szybszego i bardziej zrównoważonego rozwoju kraju i poprawy jakości życia ludności poprzez wzmocnienie potencjałów gospodarczych, instytucjonalnych i społecznych. Główne działania obejmują trzy obszary: sprawne i efektywne państwo, konkurencyjną gospodarkę oraz spójność społeczną i terytorialną.

Program rewitalizacji wpisuje się w następujące obszary i cele:

- Obszar strategiczny: Sprawne i efektywne państwo, Cel 3 Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywateli, kierunek: rozwój kapitału społecznego,
- Obszar strategiczny: Konkurencyjna gospodarka, Cel 4 Rozwój kapitału ludzkiego, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności zawodowej oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego,
- Obszar strategiczny: Spójność społeczna i terytorialna, Cel 1 Integracja społeczna, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej zagrożonych.

KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2010-2020 REGIONY, MIASTA, OBSZARY WIEJSKIE

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020... to kompleksowy średniookresowy dokument strategiczny, odnoszący się do prowadzenia polityki rozwoju społeczno-gospodarczego kraju w ujęciu wojewódzkim.

Głównym celem dokumentu jest:

Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym

Program rewitalizacji jest spójny z Celem 1 Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”) i Celem 2 Strategii: Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”).

KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU 2030

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju jest najważniejszym dokumentem dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju. W dokumencie przedstawiono wizję zagospodarowania przestrzennego kraju do 2030 roku, określono cele i kierunki polityki przestrzennego zagospodarowania kraju, wskazano zasady, według których działalność człowieka powinna być realizowana w przestrzeni. KPZK wskazuje najpilniejsze problemy zagospodarowania polskiej przestrzeni i konkretne działania naprawcze w sześciu obszarach tematycznych. Program rewitalizacji jest zgodny z następującymi obszarami tematycznymi:

- Poszanowania środowiska naturalnego i walorów krajobrazowych, a także kulturowych,
- Systematycznej budowy i utrzymania skutecznego systemu planowania przestrzennego.

WYTYCZNE W ZAKRESIE REWITALIZACJI W PROGRAMACH OPERACYJNYCH NA LATA 2014-2020

Wytyczne mają na celu ujednolicenie warunków i procedur wdrażania programów operacyjnych na lata 2014-2020 w zakresie projektów realizujących cele i procesy rewitalizacji. Wytyczne określają, jak należy rozumieć pojęcie rewitalizacji w odniesieniu do działań współfinansowanych ze środków EFRR, EFS, FS w perspektywie finansowej 2014-2020, wskazują instrumenty realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz zapewniają ich spójność oraz kompleksowość.

Program rewitalizacji został opracowany zgodnie i w oparciu o *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*.

WYTYCZNE W ZAKRESIE REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ W OBSZARZE WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO I ZWALCZANIA UBÓSTWA Z WYKORZYSTANIEM ŚRODKÓW EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO I EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU ROZWOJU REGIONALNEGO NA LATA 2014-2020

Celem dokumentu jest zapewnienie niezbędnego poziomu koordynacji działań podejmowanych w całym kraju z wykorzystaniem środków EFS w Celu Tematycznym (CT) 9 Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją. Wytyczne wyznaczają jednolite warunki i procedury wdrażania wsparcia w celu zapewnienia jednolitych standardów usług oferowanych przy udziale środków EFS osobom zagrożonym ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz innym adresatom wsparcia w CT 9. Program rewitalizacji został opracowany zgodnie z *Wytycznymi w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020*.

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO DO ROKU 2020 - PLAN MODERNIZACJI 2020+

Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+ jako jedno z najważniejszych założeń polityki rozwoju województwa uznaje aktywizację społeczno-gospodarczą na poziomie lokalnym.

Niniejszy program rewitalizacji wykazuje zgodność ze strategią, gdyż wpisuje się w następujące Priorytety i kierunki działań:

- **Priorytety:** Nowoczesne społeczeństwo, Modernizacja przestrzeni wsi i miast, Konkurencyjna gospodarka oraz
- **Kierunki działań:** rozbudzanie aktywności obywatelskiej i społecznej, chęci do współpracy, prowadzenia działań edukacyjnych, zachęcania do szerokiego otwarcia na świat oraz dążenia do znacznego przyspieszenia rozwoju obszarów wiejskich i miast.

Program rewitalizacji wykazuje szczególnie zgodność w zakresie Priorytetu - Modernizacja przestrzeni miast i wsi, który zakłada dążenie do znacznego przyspieszenia rozwoju obszarów wiejskich oraz aktywizacji społeczno-gospodarczej miast przy uwzględnieniu ich pozycji w sieci osadniczej i dostosowaniu potencjału do oczekiwań stawianych przed nimi w zakresie stymulowania rozwoju regionu, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i ładu przestrzennego.

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO NA LATA 2014-2020

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 definiuje rewitalizację społeczno-gospodarczą, a także fizyczną obszarów o dużej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych jako jedno z podstawowych działań mających przyczynić się do minimalizacji występujących na danych obszarach problemów. Niniejszy program rewitalizacji jest zgodny z RPO poprzez następujące priorytety:

- **Priorytet Inwestycyjny 9d „Inwestycje dokonywane w kontekście strategii na rzecz rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” (dot. obszarów wiejskich),**
- **Priorytet Inwestycyjny 9vi „Strategie rozwoju lokalnego kierowane przez społeczność” (dot. obszarów wiejskich),**
- **Priorytet Inwestycyjny 9b „Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich”,**
- **Priorytet Inwestycyjny 9i „Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie”,**
- **Priorytet Inwestycyjny 9iv „Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym”.**

SZCZEGÓŁOWY OPIS OSI PRIORYTETOWYCH REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO NA LATA 2014-2020

Projekty rewitalizacyjne, które będą realizowane na terenie Gminy Łysomice będą realizowane głównie w ramach:

- Działania 7.1 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność (działania infrastrukturalne),
- Działania 11.1 Włączenie społeczne na obszarach objętych Lokalną Strategią Rozwoju (działania społeczne).
- Działania 9.1.2 Włączenie społeczne (działania społeczne),
- Działania 9.1.3 Rozwój usług zdrowotnych i społecznych (działania społeczne),

W ramach programu rewitalizacji zaplanowane są przedsięwzięcia wpisujące się w powyższe działania.

STRATEGIA POLITYKI SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO DO ROKU 2020

Strategia obejmuje w szczególności programy: przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, wyrównywania szans osób niepełnosprawnych, pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi. Program rewitalizacji wykazuje zgodność z następującymi celami strategicznymi dokumentu.

- **Cel strategiczny I - Wzrost poziomu samodzielności życiowej mieszkańców regionu,**
- **Cel strategiczny II - Wzrost poziomu życia mieszkańców regionu poprzez zwiększenie dostępności do różnego rodzaju usług społecznych,**
- **Cel strategiczny III -Wzrost poziomu aktywności w życiu społecznym.**

STRATEGIA ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH DLA BYDGOSKO-TORUŃSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO

Strategia stanowi instrument umożliwiający podjęcie zintegrowanych działań na rzecz rozwiązywania problemów społeczno-gospodarczych w ramach pierwszego poziomu polityki terytorialnej w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Program Rewitalizacji wpisuje się szczególnie w cel strategiczny 3 – Rozwój społeczno-gospodarczy, Działanie 3.3. Rewitalizacja.

STRATEGIA ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ (LSR) DLA OBSZARU LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA ZIEMIA GOTYKU NA LATA 2016-2023

Program rewitalizacji dla Gminy Łysomice... wpisuje się w cele wyznaczone w ww. strategii LGD. Cele wyznaczone w programie realizują cel ogólny 2: Poprawa standardu życia na obszarze LSR i cel szczegółowy 2.1. Rewitalizacja miejscowości wiejskich o dużej koncentracji problemów społeczno-gospodarczych do 2023 roku. Jednocześnie cele niniejszego programu wpisują się w cel 3. Podniesienie poziomu kapitału społecznego na obszarze LSR, w tym cele szczegółowe 3.2. Zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym do 2023 roku i 3.3. Aktywizacja i animacja lokalnej społeczności do 2023 roku.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE ŁYSOMICIE NA LATA 2016 – 2021

Strategia nawiązuje w sposób bezpośredni do procesu rewitalizacji w odniesieniu do jej aspektu kluczowego, tj. społecznego. Program rewitalizacji wpisuje się w następujące cele szczegółowe określone w strategii:

- **Cel I. Edukacja, kultura i sport – źródłem budowania silnego i aktywnego społeczeństwa lokalnego,**
- **Cel II. System komunikacji między pomocą społeczną, a instytucjami i osobami współdziałającymi na rzecz wychodzenia z ubóstwa i ograniczania patologii,**
- **Cel III. Podejmowanie działań profilaktycznych na rzecz zdrowego i bezpiecznego społeczeństwa,**
- **Instytucje kościelne i pozarządowe na rzecz społeczeństwa lokalnego.**

W strategii wskazuje się bezpośrednio, że rewitalizacja społeczna stanowi jeden z czynników warunkujący ograniczanie zjawiska bezrobocia na terenie gminy i przyczyniający się do ograniczenia zjawisk patologicznych, marginalizacji części społeczeństwa.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ŁYSOMICIE

Zgodnie ze studium, tereny zurbanizowane gminy charakteryzują się wysokim stopniem degradacji. Wobec oczekiwań poprawy warunków życia mieszkańców gminy przekształceń wymaga znaczna ilość obiektów i założeń przestrzennych. Podstawowym zadaniem jest sanacja techniczna obiektów istniejących, głównie mieszkalnych. Wraz z poprawą warunków techniczno-użytkowych winna następować poprawa warunków estetycznych przez powrót do tradycyjnej zabudowy wiejskiej. Obszary zwartej zabudowy wiejskiej wymagają przekształceń i rehabilitacji (rozumianej ogólnie jako działania mające na celu przywrócenie pierwotnych lub nadanie nowych cech zdegradowanej przestrzeni i zabudowie zarówno historycznej jak i współczesnej). Mając na uwadze powyższe zapisy,

należy stwierdzić, że planowane cele rewitalizacji w gminie wpisują się w założenia analizowanego dokumentu.

3. Uproszczona diagnoza gminy z wnioskami

1. Wprowadzenie

Gmina Łysomice położona jest w województwie kujawsko-pomorskim, w powiecie ziemskim toruńskim, graniczy z 200-tysięcznym miastem Toruniem od jego północnej strony, jak również gminami powiatu toruńskiego: Złątwią Wielką, Łubianką, Chełmżą, Lubiczem oraz gminą Kowalewo Pomorskie w powiecie golubsko – dobrzyńskim. Rozciąga się na powierzchni 128 km².

Rysunek 1. Lokalizacja Gminy Łysomice na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego

Źródło: Urząd Statystyczny w Bydgoszczy

Gmina Łysomice jest bardzo dobrze usytuowana względem najważniejszych tras komunikacyjnych kraju – autostrady A1, drogi krajowej nr 91 Gdańsk – Toruń – Łódź, drogi krajowej nr 10 Szczecin – Warszawa i nr 52 Poznań – Olsztyn oraz dróg wojewódzkich nr 552 i 553. Na terenie gminy zlokalizowany jest węzeł autostradowy „Turzno”, do którego budowane są lokalne drogi dojazdowe. Dobrze rozwiniętą infrastrukturę komunikacyjną zapewniają także linie kolejowe (Toruń – Malbork).

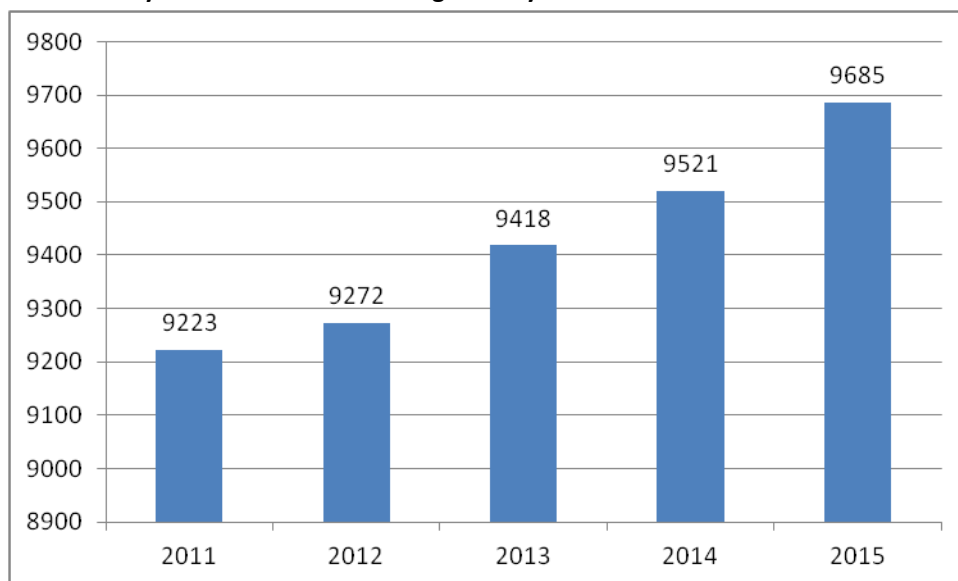
The map displays the Lysomice commune, which is bordered by several other communes: Lipowiec to the north, Kamieńki Duże and Kamieńki Małe to the northeast, Folsąg to the east, Gostkowo to the southeast, Papowo-Toruńskie to the south, and Papowo-Źółtowski to the southwest. The commune itself is divided into several smaller administrative units, each labeled with a name and a set of symbols. These include: Lipowiec, Kamieńki Duże, Kamieńki Małe, Folsąg, Gostkowo, Turzno, Smań, Szeferajka, Lysomice (the central town), Dąbkowo, Soleczewo, Zakrzewko, Tylice, Opatów, Wytębowice, Zegwierz, Kowidz, Kowrozek, Julianka, Swierczyno, Swierczyno - Rożankowo, Pienice, Lipkowo, Papowo - Osieki, Papowo - Toruńskie, Papowo - Poniatołki, and Gapa. The map also shows various geographical features such as rivers (e.g., Odra, Warta, Kanał Opatowski), forests (green areas), and infrastructure like roads and railways. A legend in the bottom right corner provides a key for the symbols and colors used throughout the map.

Źródło: <http://www.lysomice.pl/2675,informacja-o-gminie.html>

2. Analiza demograficzna

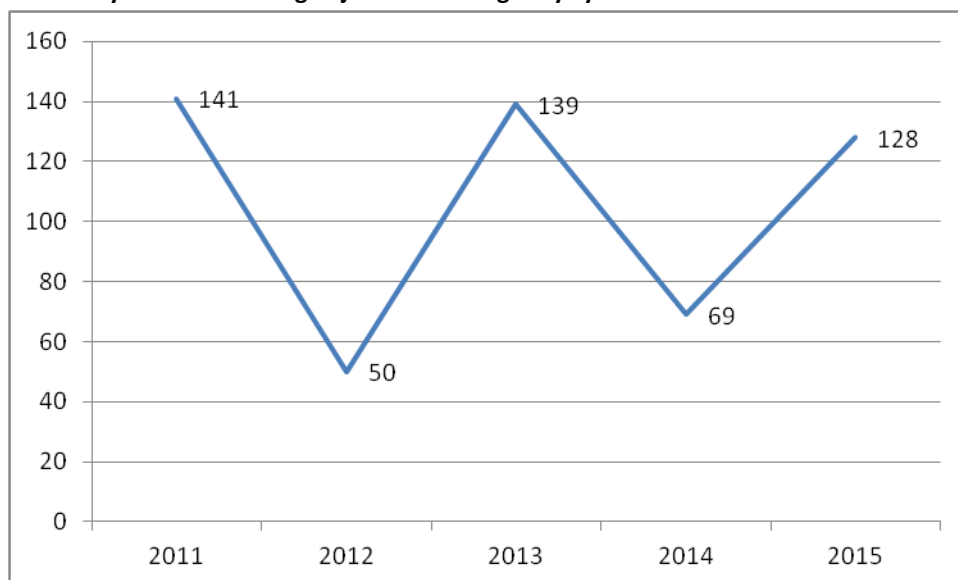
Według stanu na dzień 31.12.2015 r. Gmina Łysomice liczy 9685 mieszkańców² (co stanowi ok. 9% ludności powiatu toruńskiego). Liczba ludności Gminy Łysomice systematycznie wzrasta. Związane to jest z jednej strony, z atrakcyjnym jej położeniem – blisko Torunia, a z drugiej strony, z powstawaniem nowych zakładów pracy, a co się z tym wiąże z większymi możliwościami znalezienia zatrudnienia.

Wskaźnik gęstości zaludnienia w Gminie Łysomice na przestrzeni 5 ostatnich lat systematycznie wzrastał i na koniec 2015 r. wynosił 76 osób na km², jakkolwiek nadal jest niższy od wartości tego wskaźnika dla Powiatu toruńskiego, który wynosił w analogicznym okresie 83 osoby.

Wykres 1. Liczba ludności w gminie Łysomice w latach 2011-2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Zwiększanie się liczby ludności gminy wiąże się bezpośrednio z migracjami. W roku 2015 zameldowano na obszarze gminy 234 nowych mieszkańców. W tym samym roku wymeldowano 106 osób. W związku z powyższym saldo migracji wewnętrznych wyniosło 128, dla porównania wartość tego wskaźnika dla powiatu toruńskiego wyniosła w analogicznym okresie 917. Saldo migracji przez cały analizowany okres czasu przyjmuje wartości dodatnie, co świadczy o dużej atrakcyjności gminy na tle innych jednostek w województwie kujawsko-pomorskim.

Wykres 2. Saldo migracji na obszarze gminy Łysomice w latach 2011-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Pomimo pozytywnych wskaźników w zakresie migracji wewnętrznych, część ludzi opuszcza obszar gminy Łysomice, przyczyną migracji z tych terenów są przede wszystkim motywy ekonomiczne, związane z poszukiwaniem pracy w większych miastach takich jak Toruń, czy Bydgoszcz oraz brak satysfakcjonującego wynagrodzenia, a także warunków do rozwoju społecznego. Proces przemieszczania się ludności przyczynia się, ze względu na selektywność migracji (migrują przede

wszystkim ludzie młodzi, lepiej wykształceni, bardziej przedsiębiorczy), do zmniejszania potencjalnych zasobów pracy i obniżania ich jakości.

Na wzrost liczby ludności w gminie wpływa również ruch naturalny, tj. urodzenia i zgony. W 2015 r. zanotowano 11,4 urodzeń żywych na 1000 ludności i 6,15 zgonów na 1000 ludności.

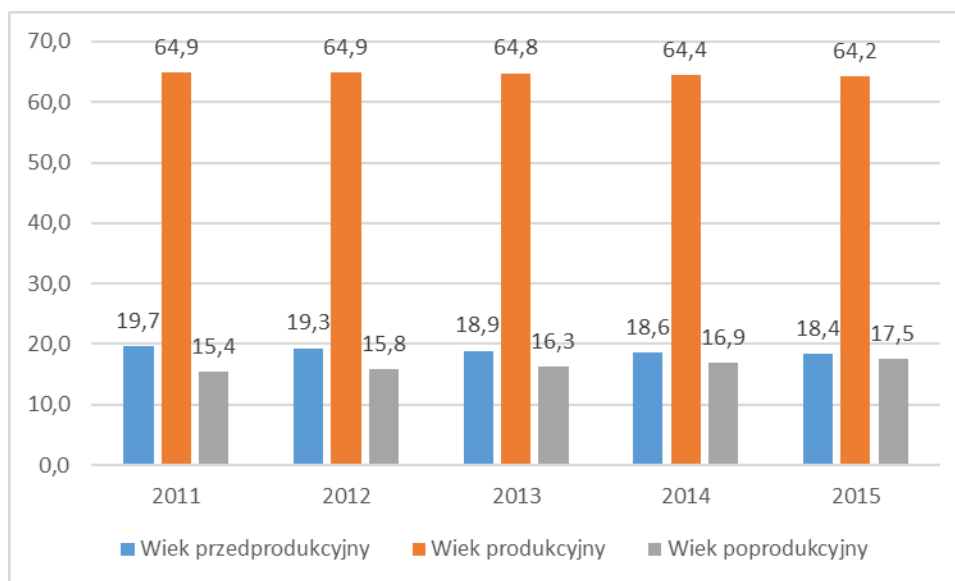
Tabela 1. Przyrost naturalny w gminie Łysomice w latach 2011-2015

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
urodzenia żywe na 1000 ludności	11,5	11,0	11,3	12,1	11,4
zgony na 1000 ludności	7,44	9,07	9,72	8,12	6,15
przyrost naturalny na 1000 ludności	4,0	1,9	1,6	4,0	5,2

Źródło: BDL GUS

Przyrost naturalny jest ważnym wskaźnikiem demograficznym, w dużej mierze decydującym o potencjale obszaru. W analizowanym okresie czasu przyrost naturalny (różnica pomiędzy liczbą urodzeń i zgonów), kształtował się na poziomie dodatnim. W 2015 r. przyrost naturalny na 1000 mieszkańców wynosił 5,2, dla porównania wartość wskaźnika dla powiatu wyniosła 2,6. To bardzo dobry prognostyk dla obszaru gminy, gdyż potencjał ludzki jest jednym z najważniejszych wyznaczników oceny zrównoważonego rozwoju obszaru. Dynamikę przyrostu naturalnego można wytłumaczyć poprzez wzrastającą liczbę urodzeń żywych oraz utrzymującą się na stałym poziomie liczbę zgonów. Wzrost liczby urodzeń w gminie następuje w wyniku wysokiego salda migracji.

Pod względem struktury wieku, warto podkreślić wysoki udział osób w wieku 35-39 lat w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy Łysomice, a także w wieku 55-64. Zjawisko to stanowi następstwo wydłużania się trwania życia, jak również niskiego poziomu diety. Proces starzenia społeczeństwa przekłada się na strukturę ludności wg ekonomicznych grup wieku, która dla Gminy Łysomice w 2015 r. kształtowała się następująco: udział ludności w wieku przedprodukcyjnym – 18,4%, udział ludności w wieku produkcyjnym – 64,2%, udział ludności w wieku poprodukcyjnym – 17,5%. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym systematycznie rośnie, natomiast liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym utrzymuje się na stabilnym porównywalnym poziomie. Należy zauważyć, że dane te są istotne dla lokalnej gospodarki, ponieważ pozwalają szacować m.in. ilość potencjalnych zasobów pracy.

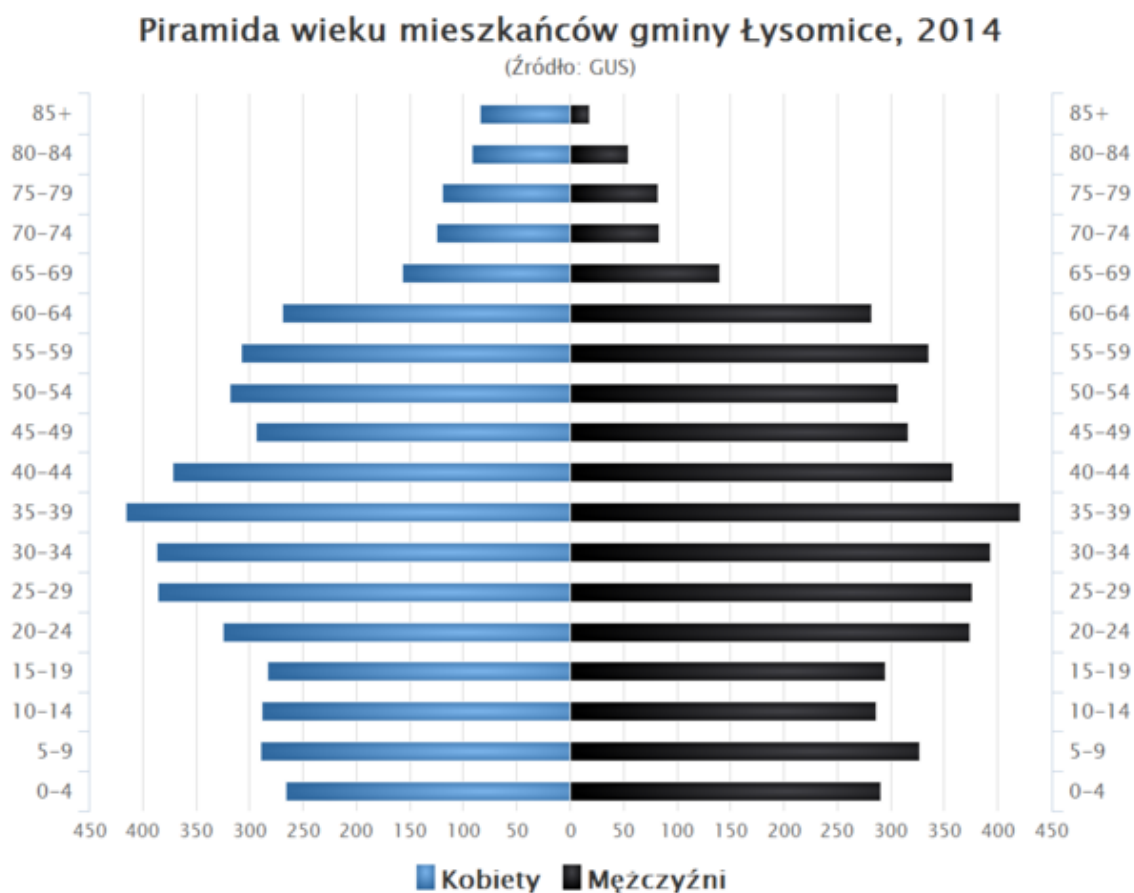
Wykres 3. Udział poszczególnych grup wiekowych w latach 2011-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

O starzeniu społeczeństwa świadczy ponadto tempo, w jakim przybywa osób starszych. W latach 2002 – 2015 ich udział w ogólnej liczbie ludności Gminy Łysomice wzrósł o 3,4%, a odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym spadł aż o 6%. Dla porównania na obszarze całego powiatu toruńskiego odnotowano w analogicznym okresie wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym wyniósł 2,4%, a spadek odsetka ludności w wieku przedprodukcyjnym – 3,6%.

Zjawisko starzenia się społeczeństwa będzie osiągać coraz większe rozmiary. Wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym będzie generował większe potrzeby w zakresie systemu opieki nad osobami starszymi, w tym niepełnosprawnymi i przewlekle chorymi.

Wykres 4. Piramida wieku mieszkańców gminy Łysomice w 2014 r.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Z perspektywy kreowania działań w sferze polityki społecznej czy gospodarczej istotna jest wiedza w zakresie dalszych kierunków zmian demograficznych. Zgodnie z prognozami demograficznymi kolejne lata mają przynieść wzrost liczby ludności powiatu toruńskiego, do którego należy Gmina Łysomice. Według szacunków GUS liczba mieszkańców wzrośnie do 123 452 osób w 2035 r. (w 2014 r. – wynosiła ona 102 167 osób). W odniesieniu do województwa trend ten jest odwrotny – liczba mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego się obniży z 2 089 992 osób w 2014 r. do 1 959 684 osób w 2035 r. Znajomość struktury ludności według płci i wieku daje podstawę do określania społeczno – ekonomicznych konsekwencji. W wymiarze praktycznym przekłada się na podejmowanie odpowiednich działań, np. system opieki nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi, kreowanie instrumentów umożliwiających szybszy powrót kobiet na rynek pracy po urlopie macierzyńskim, dostosowanie kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych do potrzeb rynku pracy.

3. Analiza społeczna

W ostatnich latach coraz powszechniejszym obszarem analiz staje się badanie jakości życia. Wskaźniki zadowolenia z różnych aspektów życia traktowane są jako ważny element monitorowania sytuacji społecznej. Jedną z jej składowych jest poziom życia ludności, który bezpośrednio przekłada się na subiektywną ocenę własnej sytuacji. Dla części mieszkańców gminy Łysomice negatywnie na ocenę jakości życia wpływają m.in. problemy na rynku pracy, wysoka stopa bezrobocia rejestrowanego oraz niezadowalająca wysokość zarobków. Brak pracy i ubożenie społeczeństwa powodują, że część mieszkańców gminy korzysta z pomocy społecznej. Podstawowe powody korzystania z niej to:

ubóstwo i bezrobocie, niepełnosprawność, w dalszej kolejności bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, potrzeba ochrony macierzyństwa, alkoholizm, wielodzietność oraz długotrwała i ciężka choroba. Niejednokrotnie w rodzinach występuje kumulacja kilku z wymienionych czynników.

W 2015 r. z usług pomocy społecznej w Łysomicach wg danych GOPS skorzystało 926 osób, co stanowi 9,6% mieszkańców gminy. Jest to średnia nieznacznie niższa niż średnia tego wskaźnika dla powiatu toruńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego, która wyniosła 9,7%. Od kilku lat (poza rokiem 2011) ilość rodzin korzystających z pomocy GOPS oscyluje na podobnym poziomie, ale w 2013 roku zauważa się pewną tendencję wzrostową tego wskaźnika. Wynika to z pogorszenia się sytuacji na rynku pracy, gdyż w tym okresie wiele zakładów mieszczących się w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Ostaszewie uległo likwidacji lub znacząco ograniczyło swoją produkcję.

Również wartość wypłaconych zasiłków celowych i pomocy w naturze wzrastają. Największy wzrost nastąpił w 2012 roku, w związku z zdarzeniem klęski żywiołowej i koniecznością wsparcia rodzin poszkodowanych. Z tej formy pomocy korzysta znacząca ilość osób przekraczających kryterium dochodowe, które z powodu zaistniałych dodatkowych przyczyn trudności w gospodarowaniu domowym budżetem, nie są w stanie ich pokonywać. Do najczęstszych przyczyn wskazujących na potrzebę udzielenia wsparcia należą długotrwałe choroby (a szczególnie duży problem z chorobami nowotworowymi). W 2015 r. w ramach zasiłków celowych i pomocy w naturze wydatki wyniosły 183260,00 zł

Zwiększa się również liczba świadczeń i wypłacanych zasiłków okresowych. Szczególny wzrost nastąpił w roku 2013, co miało związek ze zmianami, jakie nastąpiły w Specjalnej Strefie Ekonomicznej, o czym mowa powyżej. W roku 2014 r. wypłacono 702 świadczenia okresowe na łączną wartość 263090,00 zł.

Analizując poziom przyznania pomocy społecznej, widać iż najczęstszym powodem przyznawania pomocy materialnej jest bezrobocie, gdyż w ostatnich latach oscyluje w granicach 5% do ogółu społeczeństwa. Poważnym problemem jest nieradzenie sobie w sprawach opiekuńczo-wychowawczych z dziećmi, gdyż sięga skali ponad 5% i stosunkowo znacząco wzrasta w ostatnich latach. Podobny problem związany jest potrzebą ochrony macierzyństwa, gdzie nie radzenie sobie w tym okresie występuje w prawie 5% ogółu społeczeństwa. Narasta też problem ubóstwa i aktualnie jest na poziomie blisko 4% ogółu społeczeństwa, a ponieważ szybko wzrasta – staje się już coraz bardziej niepokojącym sygnałem. W grupie przyczyn, które systematycznie wzrastają, są też długotrwała choroba i niepełnosprawność, które występują u ok. 3% społeczeństwa.

Tabela 2. Ilość osób objętych pomocą społeczną w latach 2011 – 2015 wg przyczyn trudnej sytuacji życiowej

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba gospodarstw domowych					Liczba osób w gospodarstwach domowych					% do ogółu mieszkańców gminy				
	lata					lata					Lata				
	2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015
Ubóstwo	63	84	127	141	116	229	278	396	432	353	2,51	3,01	4,23	4,54	3,71
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Bezdomność	2	1	2	3	3	2	1	2	4	4	0,02	0,01	0,02	0,04	0,04
Bezrobocie	161	178	207	184	141	565	601	697	602	474	6,20	6,52	7,45	6,32	4,98
Niepełnosprawność	91	115	104	101	102	260	312	284	282	276	2,85	3,39	3,03	2,96	2,90
Długotrwała lub ciężka choroba	108	144	140	120	122	261	356	335	284	285	2,86	3,86	3,60	3,52	3,00
Przemoc w rodzinie	11	6	4	0	0	45	26	17	0	0	0,49	0,28	0,18	0,00	0,00
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	102	104	98	93	82	460	465	443	412	369	5,05	5,05	4,73	4,33	3,88
Bezradność w sprawach opiekuńczo -wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych	99	109	117	101	107	437	475	511	434	439	4,80	5,16	5,46	4,56	4,61
	26	28	27	32	40	86	93	94	105	127	0,94	1,01	1,00	1,10	1,33
	16	20	20	19	23	91	118	121	113	138	1,00	1,28	1,29	1,19	1,45
Trudność w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	3	7	4	4	2	3	14	12	16	0,02	0,03	0,15	0,13	0,17
Alkoholizm lub narkomania	28	29	29	26	17	102	96	84	68	44	1,12	1,04	0,90	0,71	0,46
Zdarzenia losowe i sytuacja kryzysowa	0	4	4	3		0	14	11	0	0	0,00	0,15	0,12	0,00	0,00
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Źródło: Strategia rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Łysomice na lata 2016-2021

Z perspektywy społecznej ważny jest stan zasobów mieszkaniowych. Gmina Łysomice przez wiele lat była przede wszystkim gminą rolniczą, na obszarze której dominującą formą budownictwa były domy jednorodzinne w ramach indywidualnych gospodarstw, spółdzielnie oraz gospodarstwa państwowe. W związku z powyższym aktualna baza mieszkaniowa nie jest wystarczająca na zabezpieczenie potrzeb mieszkaniowych zwłaszcza uboższego społeczeństwa gminy. W 2013 r. na obszarze gminy istniało zaledwie 25 mieszkań komunalnych. Aktualnie na mieszkania socjalne/komunalne oczekuje około 20 rodzin, co jest wskazówką dla władz o konieczności włączenia tego problemu do polityki gospodarczej i społecznej gminy.

Gmina nie posiada też żadnego budownictwa, które mogłoby być zaadaptowane na mieszkania socjalne. Jedynie w miejscowości Ostaszewo jest Spółdzielnia Mieszkaniowa „Zgoda”, która posiada w swojej własności mieszkania po dawnych Państwowych Gospodarstwach Rolnych i Ogrodniczym. Wszystkie one są zamieszkałe, a ogólny stan techniczny tych budynków jest zadawalający (w ostatnich latach w wyniku remontów znacząco się poprawił).

Dominującą formą własności mieszkań jest własność prywatna, obok której występuje własność komunalna. W 2015 r. na obszarze gminy zewidencjonowano 2688 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 275747 m². Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania wynosiła 102,6 m². W latach 2011-2015 odnotowano wzrost liczby mieszkań na terenie Gminy Łysomice, wzrasta również średnia powierzchnia użytkowa mieszkań

Tabela 3. Zasoby mieszkaniowe Gminy Łysomice

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2011	2012	2013	2014	2015
mieszkania	szt.	2455	2506	2555	2617	2688
izby	szt.	11128	11399	11685	12045	12446
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	242845	249751	256795	265568	275747
Zasoby mieszkaniowe - wskaźniki						
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m2	98,9	99,7	100,5	101,5	102,6
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	m2	26,3	26,9	27,3	27,9	28,5
mieszkania na 1000 mieszkańców	szt.	266,2	270,3	271,3	274,9	277,5

Źródło: BDL GUS

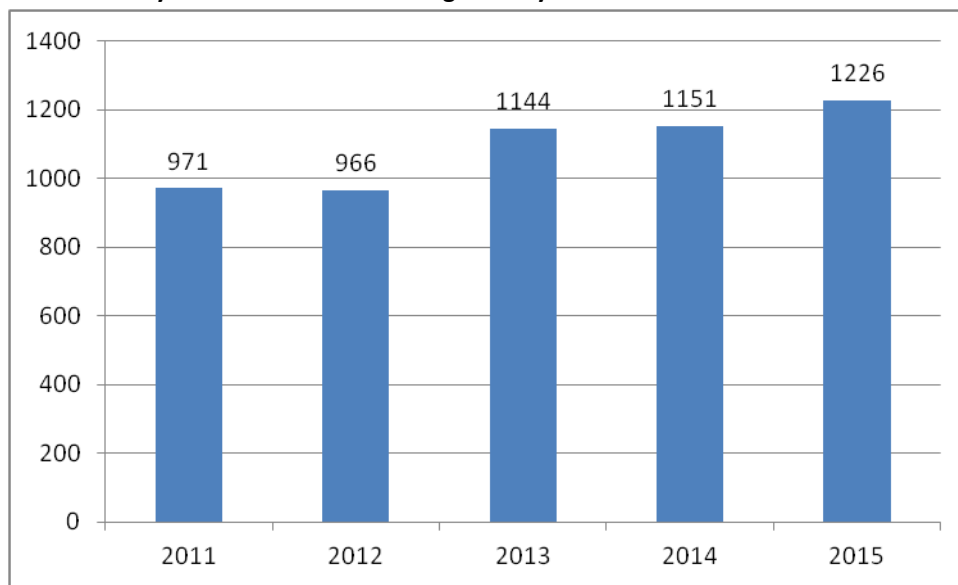
Zasoby mieszkaniowe w gminie charakteryzują się wzrostem standardu mieszkaniowego wyrażonego poprzez liczbę mieszkań wyposażonych w infrastrukturę techniczną i podstawowe instalacje. Wg danych GUS (Bank Danych Lokalnych) wodę bieżącą z sieci wodociągowej posiada 98,5% mieszkańców gminy, pozostała ludność korzysta z wody z przydomowych studni. W łazienkę wyposażonych jest 93% mieszkań, natomiast z centralnego ogrzewania korzysta 86,8% gospodarstw domowych.

Gmina Łysomice jest organem prowadzącym dla czterech szkół i jednego przedszkola: Zespołu Szkół nr 1 w Łysomicach, Zespołu Szkół nr 2 w Turznie, Szkoły Podstawowej w Ostaszewie, Szkoły Podstawowej w Świerczynkach, Przedszkola Publicznego Jelonek w Papowie Toruńskim. Ponadto, na terenie gminy funkcjonuje przedszkole „Jelonek” posiadające filie w Gostkowie, Lulkowie, Łysomicach, Turznie, Zakrzewku. Ponadto, na terenie gminy, w Łysomicach, funkcjonuje Dwujęzyczny Punkt Przedszkolny „Pod Klonowym Listkiem”.

Według danych GUS, liczba uczniów we wszystkich szkołach, w roku 2015 wynosiła 1054 osoby, w tym 172 osoby w przedszkolach (bez specjalnych), 95 osób w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych, 680 osób w szkołach podstawowych, 279 osób w gimnazjach,

Na przestrzeni lat 2011-2015 zauważalny jest stopniowy wzrost liczby uczniów we wszystkich szkołach na obszarze Gminy Łysomice. Powiązane jest to z dodatnim przyrostem naturalnym oraz migracjami, które wpływają na zwiększenie liczby mieszkańców Gminy, a co się z tym wiąże zwiększeniem liczby uczniów.

Wykres 5. Liczba uczniów w gminie Łysomice w latach 2011-2015

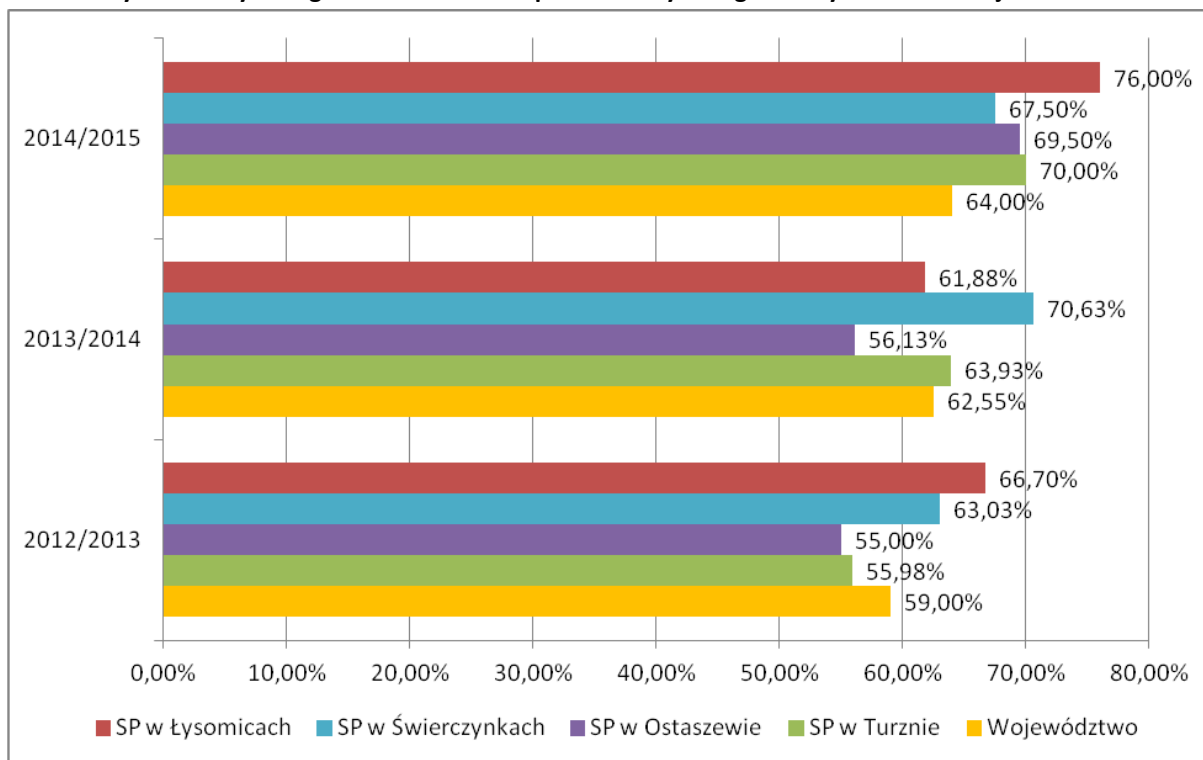
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG w Łysomicach

Dzięki dużym nakładom inwestycyjnym na oświatę na przestrzeni ostatnich 10 lat znacznie poprawiły się warunki do nauki dzieci i młodzieży. Wybudowano nową szkołę w Turznie, rozbudowano szkołę w Świerczynkach, modernizowane są obiekty zespołu szkół w Łysomicach, w planach jest rozbudowa placówki w Ostaszewie.

W roku szkolnym 2014/2015 szkoły podstawowe oferowały łącznie 40 oddziałów i 40 pomieszczeń dydaktycznych, gimnazja posiadały 12 oddziałów i 15 sal dydaktycznych.

W roku szkolnym 2014/2015 średni wynik egzaminu w szkołach podstawowych zlokalizowanych na terenie gminy kształtował się na wyższym poziomie niż średnia dla województwa. W całym analizowanym okresie średni wynik egzaminu wynosił 68,2% w Szkole Podstawowej w Łysomicach, 63,3% w Szkole Podstawowej w Turznie, 60,2% w Szkole Podstawowej w Ostaszewie, 67,1% w Szkole Podstawowej w Świerczynkach. W tym samym okresie średnia dla województwa wyniosła 61,2%.

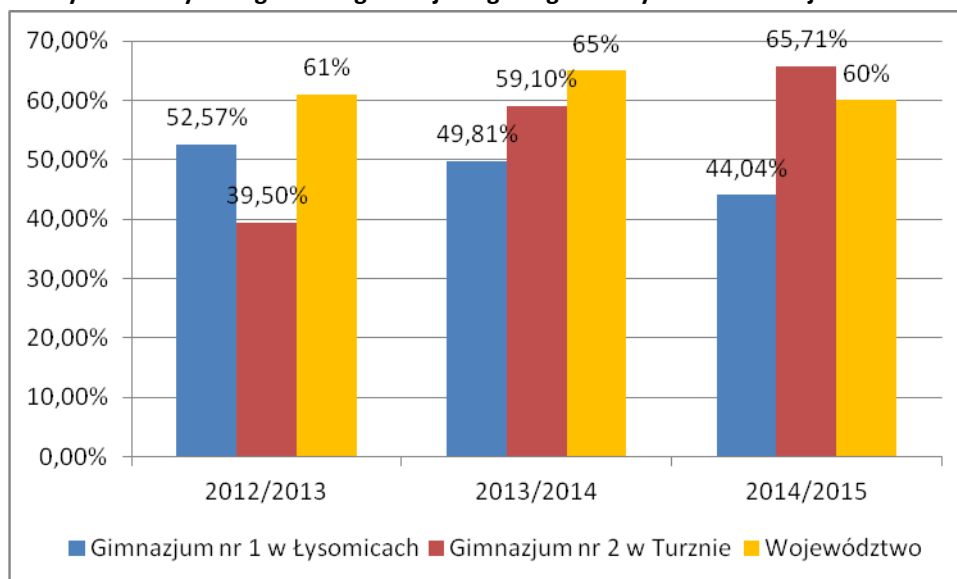
Wykres 6. Wyniki egzaminu w szkołach podstawowych w gminie Łysomice i w województwie

Źródło: opracowanie własne

Zdecydowanie mniej korzystnie prezentowała się sytuacja w przypadku szkół gimnazjalnych. Praktycznie we wszystkich szkołach w analizowanym okresie wyniki były mniej korzystne niż średnia w województwie (wyjątkiem jest wynik egzaminu w roku szkolnym 2014/2015 w Gimnazjum nr 2 w Turznie. Średni wynik egzaminu w Gimnazjum nr 1 w Łysomicach w analizowanym okresie wyniósł 48,8%, a w Gimnazjum nr 2 w Turznie 54,8%. W przypadku województwa wyniósł on 62%.

Wykres 7. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w gminie Łysomice i w województwie

Źródło: opracowanie własne

4. Analiza gospodarcza

Gmina Łysomice klasyfikowana jest jako jeden z najlepszych obszarów do rozwoju przedsiębiorczości. Poprzez sąsiedztwo z dużym ośrodkiem miejskim, z rolniczego charakteru przekształciła się w atrakcyjny obszar do lokowania wszelkiego rodzaju inwestycji, oferując także korzystne tereny pod rozwój funkcji mieszkaniowych.

Poziom nasycenia przedsiębiorczością na 1000 mieszkańców stanowi jeden z mierników zarówno aktywności gospodarczej i kreatywności mieszkańców, jak również atrakcyjności inwestycyjnej gminy (wskaźnik przedsiębiorczości). Im wyższy wskaźnik, tym ocena gospodarczego rozwoju danej jednostki jest wyższa. Biorąc pod uwagę wskaźniki dotyczące liczby podmiotów w rejestrze REGON na 1000 ludności w wieku produkcyjnym, Gmina Łysomice znajduje się znacznie powyżej średniej dla powiatu toruńskiego oraz dla województwa kujawsko-pomorskiego, co prezentuje poniższa tabela.

Tabela 4. Liczba podmiotów na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym (szt.)

Wyszczególnienie	Rok				
	2011	2012	2013	2014	2015
Gmina Łysomice	144,5	150,1	159,0	162,2	168,9
Powiat toruński	128,4	132,0	137,9	141,4	144,3
Województwo kujawsko-pomorskie	136,4	139,9	143,5	145,3	147,8
Polska	156,4	161,6	166,7	170,0	174,3

Źródło: BDL GUS

Wskaźniki te są korzystne dla gminy, głównie dzięki funkcjonowaniu na tym terenie od 2001 r. Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, która skupia na swym obszarze dużych przedsiębiorców generujących nowe miejsca pracy.

Główną ideą utworzenia specjalnych stref ekonomicznych było dążenie do zmniejszenia strukturalnego bezrobocia w wybranych regionach kraju poprzez wydzielenie obszarów dla dużych inwestorów, którzy zachęceni byli korzystnymi pakietami finansowymi. Specjalne Strefy Ekonomiczne stwarzają miejsca pracy dla wielu ludzi z regionów słabo rozwiniętych, a co za tym idzie następuje ograniczenie ogromnych wydatków budżetowych, które przeznacza się na wypłaty zasiłków dla bezrobotnych, którzy znajdują zatrudnienie w specjalnych strefach ekonomicznych. Ważnym zamierzeniem przy powstawaniu stref jest także przyciąganie kapitału zagranicznego, nowoczesnej techniki oraz technologii, która ulepsza i usprawnia produkcję. Z tworzeniem stref wiąże się również wspomaganie lokalnej infrastruktury technicznej, aktywizacja otoczenia pozastrefowego oraz nawiązywanie związków kooperacyjnych z polskimi dostawcami. Działania takie wzmacniają i rozwijają małe firmy, które obsługują i zaspakajają potrzeby firm na obszarze stref.

Pierwsi inwestorzy zaczęli swą działalność na terenie gminy Łysomice w 2006 roku, były to japońskie firmy Sharp i Orion. Dzięki utworzeniu Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Ostaszewie, rozwija się nie tylko gmina Łysomice, ale także całe województwo kujawsko - pomorskie.

Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna – Podstrefa CRYSTAL PARK³

Całkowita powierzchnia: 179,0332 ha

³ <http://www.coi.kujawsko-pomorskie.pl>, stan na 10.01.2017 r.

Infrastruktura techniczna: drogi, media

Inwestorzy:

- APATOR S.A. – produkcja aparatury łącznikowej.
- BORYSZEW TENSIO Poland sp. z o.o. – produkcja elementów plastikowych.
- B.A.U.S. AT sp. z o.o. – produkcja karet pogotowia i wozów ratowniczych.
- For Nature Solutions sp. z o.o. – przemysł drzewny.
- KATARZYŃKI Akcesoria Meblowe sp. z o.o. – produkcja akcesoriów do mebli tapicerowanych.
- Kreis Pack sp. z o.o. – produkcja opakowań.
- Mueller Fabryka Świec S.A. – produkcja świec.
- ORION ELECTRIC (POLAND) sp. z o.o. – montaż odbiorników kolorowych z ekranem płaskim.
- PKP Cargo S.A. – transport drogowy towarów, usługi magazynowania i przechowywania towarów.
- POLAND TOKAI OKAYA MANUFACTURING sp. z o.o. – produkcja pras i arkuszy metalowych, komponentów z metalu.
- SOHBI CRAFT Poland sp. z o.o. – branża elektroniczna / części metalowe.
- TIOMAN sp. z o.o. – produkcja znaków i artykułów bezpieczeństwa drogowego.
- Vital sp. z o.o. – produkcja pieczywa i wyrobów ciastkarskich.
- NISSIN Logistics Poland Sp. z o.o. – usługi transportowe.

Podmioty gospodarcze

Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2015 roku na terenie Gminy Łysomice zarejestrowanych było łącznie 1053 podmiotów gospodarczych, z czego 1029 (97,7% ogółu), to podmioty sektora prywatnego, a 16 (1,5% ogółu) to podmioty z sektora publicznego. 842 podmioty to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (prawie 80%). W głównej mierze są to firmy świadczące usługi w zakresie: handlu, budownictwa, transportu i pozarolniczej działalności produkcyjnej. Wzrastająca liczba przedsiębiorstw prywatnych wskazuje na wzrastającą aktywność gospodarczą mieszkańców. W ciągu 5 ostatnich lat (2011-2015) liczba podmiotów gospodarczych z sektora prywatnego wzrosła o 173. Największy wzrost zanotowano wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, o 100.

Tabela 5. Podmioty gospodarcze wg sekcji (szt.)

Wyszczególnienie	Rok				
	2011	2012	2013	2014	2015
Ogółem	871	910	981	1007	1053
Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	49	44	43	29	28
Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie	2	2	2	1	1
Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe	94	94	103	107	117
Sekcja E – Dostawy wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	7	8	9	9	7
Sekcja F – Budownictwo	106	113	130	137	141
Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	242	259	268	265	276
Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa	100	96	97	107	101
Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem	25	27	27	27	26

Wyszczególnienie	Rok				
	2011	2012	2013	2014	2015
i usługami gastronomicznymi					
Sekcja J – Informacja i komunikacja	15	13	17	18	23
Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	21	24	22	22	23
Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	16	17	19	18	22
Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	54	60	69	78	88
Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	26	29	35	43	46
Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	7	7	7	7	6
Sekcja P – Edukacja	22	25	33	34	33
Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	27	33	36	36	40
Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	12	15	16	14	15
Sekcja S i T – Podstawowa działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	46	44	48	55	60

Źródło: BDL GUS

Pod względem wielkości przedsiębiorstw, dominują przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników – w 2015 r. stanowiły 96% wszystkich podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Łysomice (1011 podmiotów). Przedsiębiorstwa zatrudniające od 10 do 49 osób to 3,1% ogólnej liczby łysomickich podmiotów (33 podmioty). Ponadto, na terenie gminy jest zlokalizowanych 6 przedsiębiorstwa zatrudniających od 50 do 249 osób, 2 przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 250 osób oraz jedno zatrudniające powyżej 1000 osób. Jest to odwrócenie tendencji sprzed okresu transformacji gospodarczo-ustrojowej, kiedy to dominowały duże zakłady przemysłowe. Dane te wskazują zatem, że gospodarka Gminy Łysomice oparta jest na rozwoju sektora MŚP.

Należy podkreślić, że działalność gospodarcza na terenie gminy jest skoncentrowana w podstrefie specjalnej strefy ekonomicznej w Ostaszewie, gdzie są skupione największe przedsiębiorstwa funkcjonujące w gminie, jak również w większych miejscowościach gminy, tj. Łysomicach, Papowie Toruńskim, Turznie, Łulkowie. W przypadku pozostałych miejscowości dostrzega się zdecydowanie mniejszą aktywność gospodarczą mieszkańców.

5. Rynek pracy

Na koniec 2015 roku liczba pracujących w Gminie Łysomice kształtowała się na poziomie 3443 osób. Należy jednak pamiętać, że liczba ta nie obejmuje osób zatrudnionych w mikroprzedsiębiorstwach (do 9 osób) oraz pracujących w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Wśród osób pracujących przeważają mężczyźni, którzy stanowią 56,9% wszystkich zatrudnionych (2015 r.).

Tabela 6. Pracujący w Gminie Łysomice wg płci

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	osoba	5528	3325	3034	3317	3443

mężczyźni	osoba	2286	1553	1632	1866	1960
kobiety	osoba	3242	1772	1402	1451	1483
Pracujący na 1000 ludności						
ogółem	osoba	599	359	322	348	355

Źródło: BDL GUS

Wśród osób bezrobotnych na obszarze Gminy Łysomice przeważają kobiety – ponad 57% ogółu bezrobotnych. W 2015 r. wśród osób pozostających bez pracy 22 osoby stanowili absolwenci szkół, 110 – bezrobotni z prawem do zasiłku i 197 długotrwale bezrobotnych.

Tabela 7. Statystyka dot. bezrobocia dla Gminy Łysomice

Bezrobotni:							
w tym:							
Lata	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Zwolnienia z przyczyn zakładu pracy	Osoby w okresie 12 miesięcy od ukończenia szkoły	Bezrobotni z prawem do zasiłku	Bezrobotni długotrwale
2011	459	252	207	26	29	108	184
2012	539	288	251	22	43	106	208
2013	600	329	271	49	32	73	282
2014	477	262	215	48	22	105	220
2015	456	260	196	0	39	110	197

Źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Łysomice na lata 2016-2021.

W roku 2015 odnotowano spadek liczby osób bezrobotnych zamieszkujących Gminę Łysomice. Tendencja spadkowa jest odzwierciedleniem ogólnopolskiej poprawy na rynku pracy. Niemniej jednak, należy również wziąć pod uwagę, iż może ona być związana również ze zmianami demograficznymi.

Istotny wpływ na poziom bezrobocia na obszarze gminy ma poziom wykształcenia mieszkańców, który często decyduje o zatrudnieniu. Innym czynnikiem jest brak chęci osób bezrobotnych do podejmowania stałego zatrudnienia i co się z tym wiąże konieczność wiązania się z miejscem pracy. Innym problemem są, dopuszczane przez państwo warunki dobrowolności zawierania różnorodnych umów o pracę, w tym zleceń oraz zatrudniania bez formalnych umów.

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Łysomice według danych GUS wyniósł w 2015 roku 7,3%.

Na obszarze Gminy Łysomice, wg danych PUP bez pracy pozostawało na koniec 2015 r. 456 osób. Od roku 2013 obserwuje się systematyczny spadek liczby osób bezrobotnych zamieszkujących obszar gminy, niemniej jednak należy zwrócić uwagę na szczególne natężenie zjawiska długotrwałego bezrobocia na terenie gminy – udział osób długotrwale bezrobotnych wynosi aż 43,2%.

6. Infrastruktura techniczna

Dostępność oraz użyteczność struktury technicznej, związana z ciągłością i powszechnością świadczenia usług wpływa na standard życia mieszkańców. Współtworzy także atrakcyjność

mieszkańczą i inwestycyjną regionu, wpływając tym samym na jego rozwój społeczno – gospodarczy. Składowe infrastruktury technicznej Gminy Łysomice kształtują się następująco:

- **sieć wodociągowa** – na terenie gminy Łysomice jest 189,7 km sieci wodociągowych przesyłowych oraz 2090 połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania, zaopatrujących prawie wszystkich mieszkańców gminy, tj. 98,5% ludności. Na przestrzeni lat 2011-2015 następuje systematyczna rozbudowa sieci wodociągowej, która docelowo doprowadzić ma do zwodociągowania obszaru całej gminy.
- **kanalizacja** – sieć kanalizacyjna ma 120,1 km długości, 1480 połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania, zaopatrujących 70,3% mieszkańców gminy. Sieć kanalizacyjna obejmuje miejscowości: Papowo Toruńskie, Łysomice i Ostaszewo, Różankowo, Kowróż i częściowo Wytrębówice i Koniczynka. Z pozostałych miejscowości i obiektów ścieki odbierane są przy pomocy wozów asenizacyjnych i wywożone do oczyszczalni ścieków w Toruniu.
- **system ciepłowniczy** – na terenie gminy znajdują się lokalne systemy ciepłownicze zlokalizowane w zakładach rolnych w Łysomicach, Ostaszewie i Piwnicach. Kotłownie te ogrzewają głównie obiekty mieszkalne wielorodzinne oraz nieliczne obiekty produkcyjne i biurowe. Pozostałe obiekty mieszkalne i usługowe posiadają lokalne własne urządzenia grzewcze o różnorodnych źródłach zasilania (paliwa stałe, płynne, gazowe i elektryczność). W okresie perspektywicznym nie przewiduje się na terenie gminy tworzenie nowych systemów ciepłowniczych, rozwój energetyki upatruje się na bazie urządzeń grzewczych lokalnych, własnych. Istotną zmianą jakościową winno być odchodzenie od zasilania kotłowni paliwami stałymi na rzecz paliw czystych dla środowiska jak: paliwa płynne, gaz, energia elektryczna itp.
- **infrastruktura gazowa** - na terenie gminy zlokalizowane są sieci infrastruktury gazowej dwóch operatorów: Gaz-System S.A. w Gdańsku oraz Pomorskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. Gdańsk. W 2015 r. długość czynnej sieci gazowej wynosiła ponad 69,9 km, w tym sieć przesyłowa stanowiła 32,1 km, natomiast sieć rozdzielcza 37,8 km. Gaz w analizowanym okresie czasu dostarczony był do 382 gospodarstw domowych.
- **gospodarka odpadami** – w gminie zadania z zakresu przyjmowania i składowania odpadów komunalnych wykonuje Zakład Gospodarki Komunalnej w Chełmży oraz Miejskie Przedsiębiorstwo Odpadów w Toruniu.
- **energia elektryczna** – źródłami zasilania energetycznego dla odbiorców z terenu gminy są: GPZ 110/15 kV „Chełmża” oraz GPZ 110/15 kV „Toruń-Przysiek”. Z w/w źródeł zasilania wyprowadzone są napowietrzne linie magistralne 15 kV, linia rozgałęźna napowietrzna i kablowe 15 kV, zasilające napowietrzne i wewnętrzne stacje transformatorowe. Ze stacji transformatorowych zasilani są poszczególni odbiorcy energii elektrycznej. Ponadto przez teren gminy przechodzą urządzenia elektroenergetyczne systemu krajowego.
- **telekomunikacja** – łączność na terenie gminy oparta jest o centrale automatyczne zlokalizowane we wsiach: Łysomice, Ostaszewo, Turzno i Świerczynki. Miejscowości położone bliżej miasta Torunia podłączone są bezpośrednio do centrali automatycznej miasta Torunia. W ramach modernizacji sieci telekomunikacyjnej przewiduje się sukcesywne zastępowanie napowietrznych linii telekomunikacyjnych liniami kablowymi. Przez teren gminy przechodzą kable łączności międzymiastowej ułożone wzdłuż drogi krajowej nr 1 oraz linii kolejowej

Toruń-Olsztyn. We wsi Łysomice znajduje się Stacja Teletransmisyjna Telekomunikacji Polskiej SA.

- **Infrastruktura drogowa** – położenie komunikacyjne gminy należy postrzegać jako bardzo atrakcyjne. Gmina stanowi bezpośrednie zaplecze miasta Torunia, a przez jej terytorium przebiegają ważne szlaki komunikacji drogowej (autostrada, drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne) i kolejowej (Poznań – Toruń – Olsztyn o znaczeniu pierwszorzędym ze stacjami w Papowie Toruńskim, Turznie i Kamionkach oraz dwie linie drugorzędne, łączące gminę z Toruniem, Malborkiem, Bydgoszczą, Grudziądem i Brodnicą).

7. Kultura

Gmina Łysomice posiada bogate zasoby dziedzictwa kulturowego materialnego w postaci takich grup obiektów, jak: stanowiska archeologiczne, układy ruralistyczne wsi, zespoły podworskie, obiekty sakralne, obiekty techniki i kultury materialnej, obiekty architektury i budownictwa oraz zieleń komponowaną, ukształtowane na przestrzeni okresów historycznych.

Spośród obiektów, terenów i obszarów o wartościach zabytkowych i kulturowych, znajdujących się na terenie gminy Łysomice część objęta jest ochroną prawną, poprzez wpis do rejestru zabytków⁴:

- Kościół gotycki pod wezwaniem Św. Mikołaja. w Papowie Toruńskim
- Pałac w Lulkowie
- Dwór w Lipniczkach
- Kościół gotycki pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Gostkowie
- Pałac Romantyczny w Turznie
- Zespół dworsko-parkowy w Tylicach
- Kościół w Świerczynkach
- Zespół dworsko-parkowy w Łysomicach
- Pałac w Ostaszewie

Na terenie Gminy Łysomice działalność kulturalną prowadzą:

- Gminna Biblioteka Publiczna w Łysomicach, która sprawuje nadzór nad 5 filiami (w Turznie, Lulkowie, Ostaszewie, Gostkowie i Zakrzewku)
- Gminne Centrum Informacji
- świetlice wiejskie (11 obiektów).

W 2015 r. w bibliotekach gminnych zarejestrowano 1478 czytelników (o 71 mniej niż w 2014 r.). W 2015 r. w bibliotekach wypożyczono: 28916 woluminów (o 1996 mniej niż w roku poprzednim). Statystyczny czytelnik wypożyczył 19,6 książek w ciągu roku.

Biblioteka publiczna wraz z filiami prowadzi aktywną działalność kulturalno-oświatową na obszarze gminy. Jest organizatorem wielu wydarzeń artystycznych, zarówno dla dzieci jak i osób starszych. Wśród nich należy wymienić m.in.: konkursy interpretacji wierszy, plastyczne, recytatorskie, lekcje biblioteczne, szkolenia dla bibliotekarzy, spotkania Dyskusyjnego Klubu Książki, warsztaty plastyczne i teatralne, kursy komputerowe i językowe, spotkania autorskie, wystawy, „spotkania z książką”, spotkania z podróżnikami, imprezy okolicznościowe (np. dzień babci i dziadka, walentynki, dzień matki, dzień dziecka, festyn rodzinny, Andrzejki, Mikołajki, bal karnawałowy, Halloween, jasełka),

⁴ <http://www.lysomice.pl/2238,najwazniejsze-zabytki.html>, stan na 22.10.2015 r.

uczestnictwo w akcjach np. Tydzień z Internetem, „Czarna książka kolorów”, „Milion Marzeń”, organizacja wycieczek na lodowisko, do kina itp.

Na obszarze Gminy Łysomice aktywną działalność kulturalną prowadzą również funkcjonujące tu organizacje pozarządowe:

- 1) Łysomickie Stowarzyszenie Markus;
- 2) Stowarzyszenie Odnowy Wsi Aktywnej "SOWA", Tylice;
- 3) Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Łysomice;
- 4) Stowarzyszenie Sportowe „MUSTANG”;
- 5) Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych w Łysomicach;
- 6) Stowarzyszenie Rozwoju Sołectwa Gostkowo;
- 7) Stowarzyszenie Łysomickiej Młodzieży „Krok w przód”;
- 8) Fundacja PRO FUTURO w Łysomicach;
- 9) Stowarzyszenie „Razem Możemy Wiele” w Zakrzewku;
- 10) Stowarzyszenie „Bo jak nie my to kto” w Gostkowie.

Wysoki, aczkolwiek niewykorzystany, potencjał kulturalny spoczywa w szczególności w zlokalizowanych na terenie gminy świetlicach wiejskich, które z powodzeniem mogłyby stać się centrami życia społeczno-kulturalnego, niemniej jednak ze względu na ich niedoinwestowanie oraz niski poziom wykorzystania na potrzeby organizacji wydarzeń kulturalnych czy warsztatów artystycznych, sprawia, że nie spełniają one z powodzeniem swojej funkcji. Świetlice wiejskie są wykorzystywane sporadycznie, nie odbywają się w nich wydarzenia cykliczne, które mogłyby przyciągnąć mieszkańców poszczególnych miejscowości.

8. Turystyka

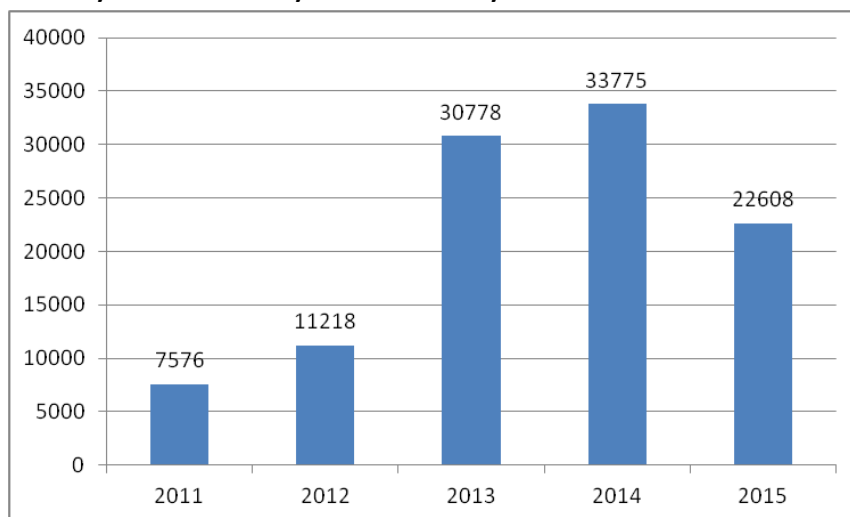
Rozwój turystyki na obszarze Gminy generuje przede wszystkim bogata przestrzeń przyrodnicza i kulturalna, a także odpowiednio rozwinięta baza turystyczna. Obszar gminy Łysomice cechuje duża atrakcyjność dla turystyki pobytowej i krajoznawczej ze względu na bogate walory środowiska przyrodniczego. Istnieje potencjał do rozwoju przemysłu turystycznego, jak i specyficznych rodzajów rekreacji, takich jak turystyka piesza, wodna, rowerowa, wędkarstwo.

Na terenie Gminy Łysomice zlokalizowane są 4 obiekty zbiorowego zakwaterowania w tym 2 hotele, w których znajduje się 368 miejsc noclegowych. W roku 2014 r. udzielono w nich blisko 42 tys. noclegów dla turystów krajowych i zagranicznych. Na obszarze Gminy Łysomice znajduje się największa liczba obiektów noclegowych w porównaniu do pozostałych gmin powiatu toruńskiego (prawie 29%), co plasuje ją na 1 miejscu w powiecie i 20 w województwie kujawsko-pomorskim. Analogicznie jeżeli chodzi o wskaźniki dotyczące liczby udzielonych noclegów, Gmina Łysomice plasuje się na 1 miejscu w powiecie toruńskim i 10 miejscu w województwie kujawsko-pomorskim.

Na dużą liczbę udzielonych noclegów wpływa fakt położenia gminy blisko miasta Torunia, które jest ważnym punktem turystyki krajowej i zagranicznej. Ponadto, znaczna część noclegów na obszarze gminy udzielana jest w ramach tzw. turystyki biznesowej, dla pracowników zagranicznych korporacji mających siedzibę na obszarze Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Ostaszewie. Istotne znaczenie ma tu również turystyka sezonowa związana z lokalizacją Jeziora Kamionkowskiego.

W roku 2015, Gminę Łysomice odwiedziło 22 608 turystów, liczba ta w latach 2011-2015 ulegała znaczącym wahaniom.

Wykres 8. Liczba turystów w Gminie Łysomice w latach 2011-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

9. Środowisko naturalne

Pod względem fizycznogeograficznego podziału Polski J. Kondrackiego (1988) obszar gminy leży w obrębie dwóch jednostek fizycznogeograficznych, tj. Kotliny Toruńskiej (południowo-zachodnia część gminy) i Pojezierza Chełmińskiego (pozostała część gminy).

Gmina Łysomice położona jest na pograniczu 4 zlewni: rzeki Drwęcy, Strugi Toruńskiej, Strugi Papowskiej i rzeki Fryby. Największym zbiornikiem wód powierzchniowych na terenie gminy jest jez. Kamionkowskie. Jest to zbiornik bezodpływowy o powierzchni 71,4 ha położony w rynn timerodowcowej.

Według danych BDL GUS, na koniec 2015 roku na terenie gminy Łysomice było zlokalizowanych 4,8 ha terenów zieleni, w tym: 0,8 ha terenów zieleni osiedlowej, z 6 ha terenów cmentarzy i 1,4 ha lasów gminnych. W porównaniu do roku 2011 powierzchnia terenów zieleni nie uległa zmianie.

Charakterystyczną cechą klimatu obszaru opracowania jest jego przejściowość i zmienność. wyrażaną ze zmiennymi warunkami temperatury, ciśnienia, opadów, wiatru oraz zachmurzenia. Gmina położona jest pomiędzy chłodniejszym i bardziej wilgotnym obszarem północy kraju (dzielnicą pomorską), a cieplejszym i bardziej suchym regionem środkowej Polski (dzielnicą środkową).

Obszary chronione w gminie zajmują łącznie 3356,3 ha, z czego 37,2 ha zajmuje rezerwat przyrody „Las Piwnicki”, 3354,5 ha Obszar Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Kotliny Toruńskiej i Obszar Chronionego Krajobrazu „Obszar Doliny Drwęcy”, 5,10 ha użytki ekologiczne, 40,5 ha rezerwaty i pozostałe formy ochrony przyrody na obszarach chronionego krajobrazu. Ponadto, na terenie gminy jest zlokalizowanych 8 pomników przyrody.

PODSTAWOWE WNIOSKI WYNIKAJĄCE ZE SPORZĄDZONEJ DIAGNOZY SĄ NASTĘPUJĄCE:

- Położenie gminy w sąsiedztwie Torunia sprawia, że jest postrzegana jako atrakcyjne miejsce do życia i prowadzenia działalności gospodarczej.
- Liczba ludności gminy systematycznie rośnie, co wynika z postępującego zjawiska suburbanizacji, jak również stosunkowo wysokiego przyrostu naturalnego.
- Najczęstszą przyczyną migracji zewnętrznych są względy ekonomiczne związane z poszukiwaniem pracy w Bydgoszczy i Toruniu.

- Na terenie gminy obserwuje się szybszy, niż w skali powiatu, przyrost ludności w wieku poprodukcyjnym, i spadek odsetka ludności w wieku przedprodukcyjnym, co wskazuje na konieczność położenia większego nacisku na poprawę sytuacji osób starszych, w tym długotrwale chorych i niepełnosprawnych.
- Podstawowymi przyczynami objęcia pomocą społeczną są: bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, następnie: ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba i niepełnosprawność.
- Na terenie gminy obserwuje się wzrost liczby uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjalnych.
- Poziom kształcenia mierzony wynikami egzaminów przedstawia się korzystnie w odniesieniu do szkół podstawowych, problemem jest jednakże zdecydowanie gorsze niż w przypadku województwa wyniki egzaminów gimnazjalnych (przede wszystkim w Gimnazjum nr 1 w Łysomicach).
- Gmina charakteryzuje się korzystnymi warunkami do rozwoju przedsiębiorczości dzięki funkcjonującej podstrefie strefy ekonomicznej.
- Działalność gospodarcza jest skupiona w podstrefie w Ostaszewie i większych miejscowościach.
- Pomimo spadku liczby osób bezrobotnych, cały czas obserwuje się wysokie natężenie zjawiska długotrwałego bezrobocia.
- Gmina charakteryzuje się stosunkowo korzystną sytuacją w przypadku dostępu do infrastruktury technicznej.
- Działalność kulturalna jest skupiona wokół gminnej biblioteki oraz świetlic wiejskich, które charakteryzują się niedoinwestowaniem i niskim stopniem wykorzystania.
- W gminie rozwija się przede wszystkim turystyka biznesowa oparta o podstrefę strefy ekonomicznej oraz sezonowa oparta o Jezioro Kamionkowskie.

4. Wyniki badań ankietowych

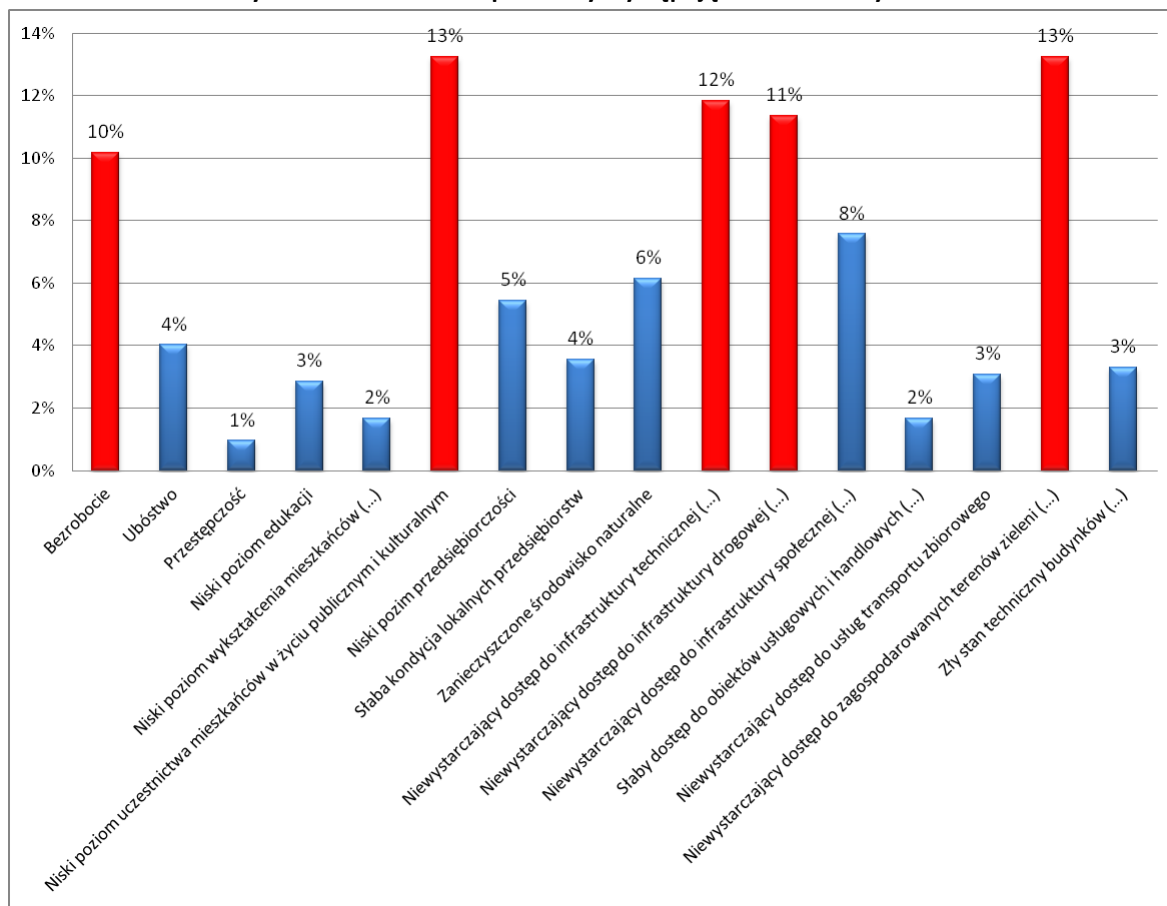
W okresie październik-listopad 2015 r. zostało zorganizowane badanie ankietowe mające na celu poznanie opinii mieszkańców gminy na temat aktualnych potrzeb w zakresie rewitalizacji problemowych obszarów gminy oraz oczekiwanych działań mających na celu ich ożywienie społeczno-gospodarcze. W badaniu wzięło udział 95 osób, w tym: 53 kobiety i 35 mężczyzn. 7 osób nie wskazało płci.

Najliczniej byli reprezentowani mieszkańcy: Różankowa (24 os.), Kamionek Duży (15 os.), Lulkowo (11 os.), Łysomice (11 os.), Wytrębów (10 os.). Najmniejsza liczba osób pochodziła z miejscowości: Zęgwart (1 os.), Tylice (1 os.), Gostkowo (1 os.), Ostaszewo (2 os.). Najliczniej reprezentowaną grupą wiekową były osoby w wieku 25-44 lat (48%), następnie 45-64 lat (32%), 65 i więcej lat (11%), 18-24 lata (3%). Wśród ankietowanych znalazły się osoby o wykształceniu wyższym (29%), średnim (29%), zawodowym (28%), podstawowym (6%). Pod względem aktywności zawodowej dominowały osoby pracujące stanowiące 40% ogółu badanych, kolejną grupą byli emeryci/renciści (16%), dalej rolnicy (15%), osoby bezrobotne (12%), przedsiębiorcy (6%), uczniowie/studenci (4%).

Ankietowani byli proszeni o wskazanie podstawowych ich zdaniem problemów występujących na terenie gminy. Wśród najczęstszych odpowiedzi pojawiły się takie kwestie, jak: niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym, niewystarczający dostęp do

zagospodarowanych terenów zieleni, niewystarczający dostęp do infrastruktury technicznej, niewystarczający dostęp do infrastruktury drogowej, bezrobocie.

Wykres 9. Podstawowe problemy występujące w Gminie Łysomice

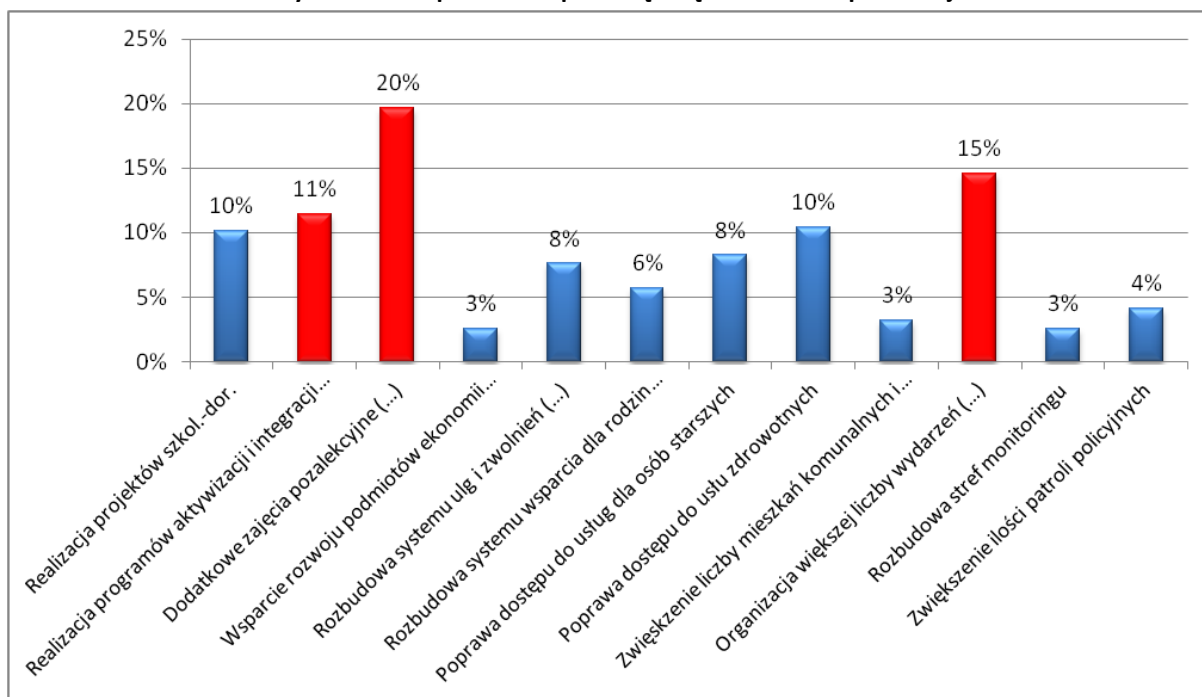

Źródło: opracowanie własne

Kolejną kwestią poruszoną w ankiecie były proponowane przedsięwzięcia w sferze społecznej. Ankietowani najczęściej wskazywali dodatkowe zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży, organizację większej liczby wydarzeń o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym, integracyjnym dla mieszkańców, realizację programów aktywizacji i integracji. W poszczególnych miejscowościach gminy najczęściej zwracano uwagę na realizację następujących przedsięwzięć:

- Różankowo – organizacja większej liczby wydarzeń o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym, integracyjnym dla mieszkańców, dodatkowe zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży.
- Kamionki Duże – dodatkowe zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży.
- Łysomice – dodatkowe zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży.
- Lulkowo – poprawa dostępu do usług zdrowotnych, organizacja większej liczby wydarzeń o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym, integracyjnym dla mieszkańców.
- Wytrębownice – poprawa dostępu do usług dla osób starszych.

Wykres 10. Proponowane przedsięwzięcia w sferze społecznej

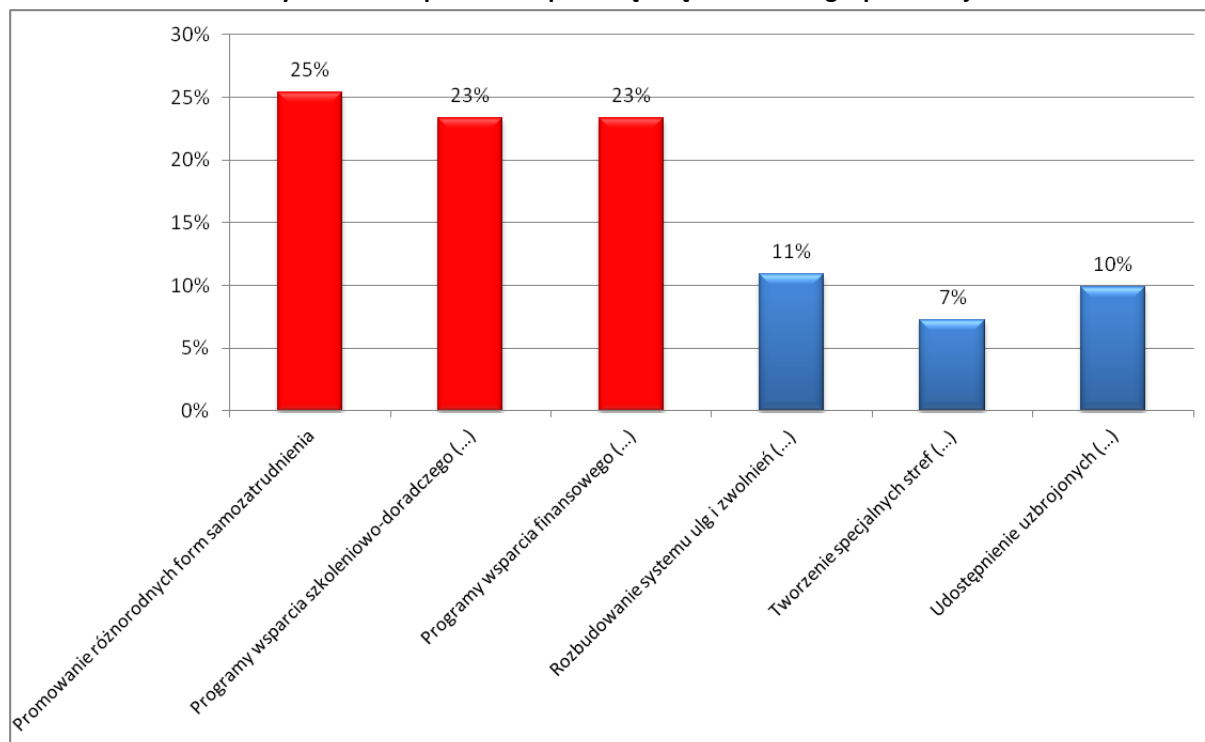

Źródło: opracowanie własne

W sferze gospodarczej najczęściej zwracano uwagę na potrzebę realizacji takich przedsięwzięć, jak: promowanie różnych form zatrudnienia, programy wsparcia szkoleniowo-doradczego dla osób zainteresowanych tworzeniem własnej działalności gospodarczej, programy wsparcia finansowego dla osób zainteresowanych tworzeniem własnej działalności gospodarczej. W poszczególnych miejscowościach gminy najczęściej zwracano uwagę na realizację następujących przedsięwzięć:

- Różankowo – programy wsparcia szkoleniowo-doradczego dla osób zainteresowanych tworzeniem własnej działalności gospodarczej.
- Kamionki Duże – programy wsparcia szkoleniowo-doradczego dla osób zainteresowanych tworzeniem własnej działalności gospodarczej.
- Łysomice – programy wsparcia finansowego dla osób zainteresowanych tworzeniem własnej działalności gospodarczej.
- Lulkowo – programy wsparcia finansowego dla osób zainteresowanych tworzeniem własnej działalności.
- Wytrębówce – promowanie różnorodnych form samo zatrudnienia.

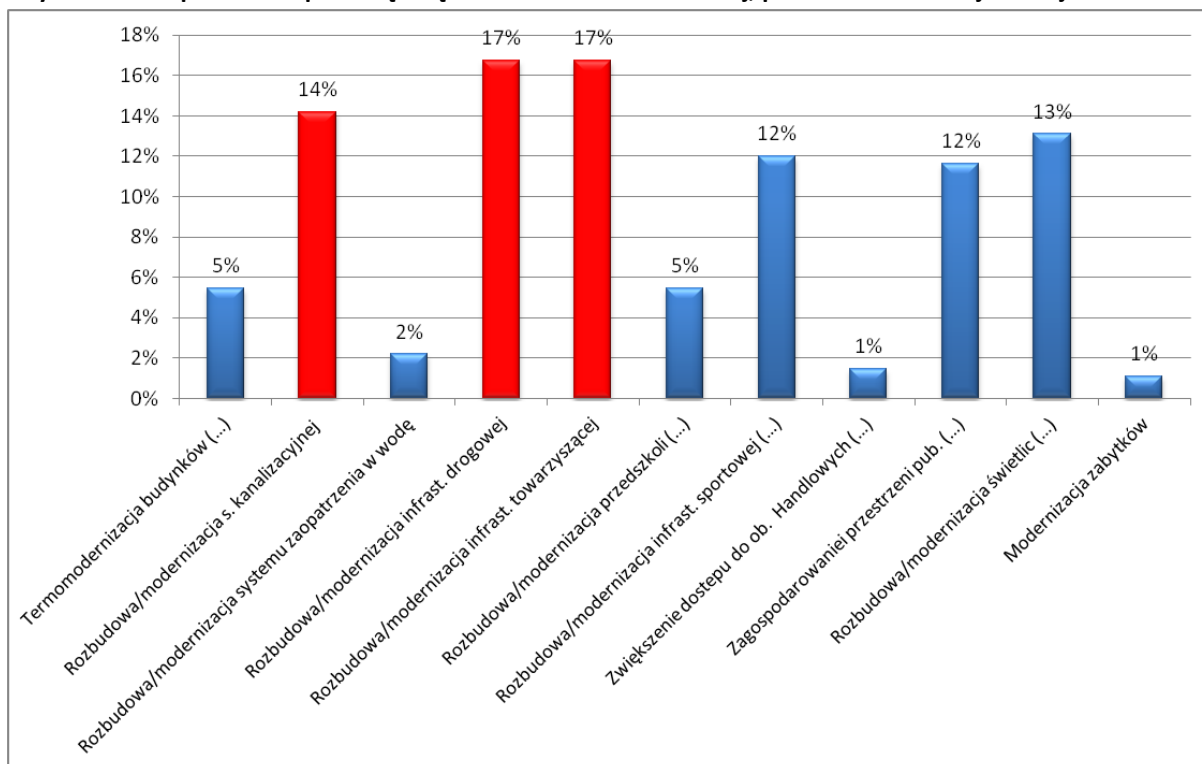
Wykres 11. Proponowane przedsięwzięcia w sferze gospodarczej

Źródło: opracowanie własne

W przypadku sfery środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej ankietowani zwracali najczęściej uwagę na potrzebę rozbudowy/modernizacji infrastruktury drogowej oraz infrastruktury towarzyszącej (chodniki, ścieżki rowerowe) oraz rozbudowy/modernizacji sieci kanalizacyjnej. Warto jednak podkreślić, że niewiele mniejszy odsetek odpowiedzi dotyczył rozbudowy/modernizacji świetlic wiejskich oraz zagospodarowania przestrzeni publicznych na parki, skwery, place zabaw itp. W poszczególnych miejscowościach gminy najczęściej zwracano uwagę na realizację następujących przedsięwzięć:

- Różankowo – rozbudowa/modernizacja sieci kanalizacyjnej, rozbudowa/modernizacja infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej.
- Kamionki Duże – rozbudowa/modernizacja sieci kanalizacyjnej, rozbudowa/modernizacja infrastruktury drogowej, rozbudowa/modernizacja przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów, poprawa jakości wyposażenia, rozbudowa/modernizacja świetlic wiejskich i poprawa jakości ich wyposażenia.
- Łysomice – rozbudowa/modernizacja infrastruktury towarzyszącej (chodniki, ścieżki rowerowe, parkingi, oświetlenie).
- Lulkowo – zagospodarowanie przestrzeni publicznych na parki, skwery, place zabaw itp., rozbudowa/modernizacja świetlic wiejskich i poprawa jakości ich wyposażenia.
- Wytrębownice – rozbudowa/modernizacja infrastruktury towarzyszącej.

Wykres 12. Proponowane przedsięwzięcia w sferze środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej

Źródło: opracowanie własne

5. Obszar zdegradowany gminy

Obszarem zdegradowanym w gminie jest ten obszar, na którym zidentyfikowano występowanie stanu kryzysowego (czyli koncentracji negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz w przynajmniej jednej ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej). Skalę tych negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju w odniesieniu do średniej wartości dla całej gminy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nie posiadające ze sobą wspólnych granic.

Gmina Łysomice jest gminą wiejską, zatem obszar zdegradowany został wyznaczony zgodnie z zasadami wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na obszarach wiejskich regionu.

Diagnozę występowania stanu kryzysowego w gminie dokonano w podziale na 23 miejscowości. Są to: Chorab, Gostkowo, Kamionki Duże, Kamionki Małe, Koniczynka, Kowróż, Kowrózek, Lipniczki, Lulkowo, Łąki Świerczyńskie, Łysomice, Olek, Ostaszewo, Papowo Toruńskie, Piwnice, Różankowo, Świerczynki, Świerczyny, Tylice, Turzno, Wytrębownice, Zakrzewko, Zęgwirt.

Zgodnie z *Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020*:

Do obszaru zdegradowanego należy zaliczyć miejscowości spełniające jednocześnie następujące kryteria:

- a) na terenie miejscowości identyfikuje się co najmniej 2 problemy społeczne mierzone wskaźnikami spośród tych, które określone zostały na liście wskaźników stanu kryzysowego na obszarach wiejskich w załączniku 3 (tabela 5); jednocześnie wskaźniki te przyjmują w miejscowości wartości mniej korzystne od średniej ich wartości dla gminy,*
- b) na terenie miejscowości znajdują się przestrzenie zdegradowane lub gmina może zaproponować inne kryterium reprezentujące przynajmniej jedną ze sfer (negatywne zjawisko), o których mowa przy definicji stanu kryzysowego (rozdział 3, pkt 3a-d),*

Dla poszczególnych miejscowości można posłużyć się takimi samymi lub różnymi kryteriami (wyborem wskaźników), jednak zgodnie z zasadami określonymi powyżej.

Mając na uwadze powyższe, dla poszczególnych miejscowości sporządzono analizę wskaźnikową, która została przedstawiona poniżej.

Tabela 8. Analiza wskaźnikowa

Miejscowość	Zaawansowanie procesu starzenia się ludności		Problemy rynku pracy			Samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych		Skuteczność kształcenia dzieci na poziomie podstawowym
	W1 – Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem [%]	W2 – Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	W3 – Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	W4 – Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	W5 – Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze [%]	W6 – Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze [%]	W7 – Udział gospodarstw domowych – stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych ogółem na danym obszarze [%]	W8 – Miejscowość należy do regionu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia
Chorab	0,00%	0,00	0,00%	0,00%	0,00%	58,33%	66,67%	Tak – Gimnazjum w Łysomicach (przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego w danej szkole za ostatnie 3 lata wynosi 48,81% i jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie wynoszącego 61%).
Gostkowo	7,71%	10,61	8,84%	1,52%	2,86%	21,47%	24,66%	Tak – Gimnazjum w Turznie (przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego w danej szkole za
Kamionki Duże	9,13%	13,33	9,09%	0,91%	26,67%	11,41%	17,48%	
Kamionki Małe	8,09%	12,76	7,14%	0,51%	7,14%	13,27%	20,29%	

Miejscowość	Zaawansowanie procesu starzenia się ludności		Problemy rynku pracy			Samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych		Skuteczność kształcenia dzieci na poziomie podstawowym
	W1 – Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem [%]	W2 – Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	W3 – Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	W4 – Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	W5 – Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze [%]	W6 – Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze [%]	W7 – Udział gospodarstw domowych – statycznych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych ogółem na danym obszarze [%]	W8 – Miejscowość należy do rejonu obsługi szkół podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia
								ostatnie 3 lata wynosi 54,77% i jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie wynoszącego 61%).
Koniczynka	11,80%	17,21	7,38%	0,82%	33,33%	12,92%	19,05%	Tak – Gimnazjum w Łysomicach
Kowróż	9,89%	13,14	5,11%	0,73%	71,43%	10,99%	12,12%	Nie dotyczy – brak uczniów uczęszczających do szkół zlokalizowanych na terenie gminy Łysomice
Kowrózek	7,14%	8,89	33,33%	4,44%	0,00%	28,57%	42,86%	
Lipniczki	8,09%	11,66	7,36%	0,61%	16,67%	7,66%	11,48%	Tak – Gimnazjum w Turznie (przeciętny

Miejscowość	Zaawansowanie procesu starzenia się ludności		Problemy rynku pracy			Samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych		Skuteczność kształcenia dzieci na poziomie podstawowym
	W1 – Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem [%]	W2 – Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	W3 – Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	W4 – Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	W5 – Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze [%]	W6 – Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze [%]	W7 – Udział gospodarstw domowych – statycznych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych ogółem na danym obszarze [%]	W8 – Miejscowość należy do rejonu obsługi szkół podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia
								wynik egzaminu gimnazjalnego w danej szkole za ostatnie 3 lata wynosi 54,77% i jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie wynoszącego 61%).
Lulkowo	6,88%	9,82%	5,04%	1,01%	0,00%	6,53%	9,49%	Tak – Gimnazjum w Łysomicach
Łąki Świerczyńskie	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	
Łysomice	2,05%	2,97%	5,07%	0,58%	7,14%	5,01%	6,43%	
Olek	0,00%	0,00%	50,00%	0,00%	50,00%	0,00%	0,00%	
Ostaszewo	9,26%	13,68%	8,32%	0,74%	15,56%	16,15%	18,55%	
Papowo Toruńskie	8,30%	11,77%	5,30%	0,95%	12,00%	5,61%	6,22%	

Miejscowość	Zaawansowanie procesu starzenia się ludności		Problemy rynku pracy			Samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych		Skuteczność kształcenia dzieci na poziomie podstawowym
	W1 – Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem [%]	W2 – Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	W3 – Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	W4 – Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	W5 – Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze [%]	W6 – Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze [%]	W7 – Udział gospodarstw domowych – statych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych ogółem na danym obszarze [%]	W8 – Miejscowość należy do regionu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia
Piwnice	7,85%	11,06%	9,13%	0,96%	10,53%	20,48%	23,68%	
Różankowo	9,67%	14,08%	8,25%	1,46%	5,88%	3,00%	4,12%	
Świerczynki	1,47%	2,00%	6,00%	0,00%	0,00%	23,53%	22,22%	
Świerczyny	6,94%	10,20%	4,08%	0,00%	50,00%	19,44%	20,00%	
Tylice	9,18%	12,59%	9,09%	1,40%	7,69%	12,76%	26,83%	Tak – Gimnazjum w Turznie
Turzno	8,99%	12,61%	6,37%	0,91%	4,08%	5,65%	6,87%	
Wytrębówice	9,72%	14,86%	8,70%	0,36%	20,83%	13,98%	14,29%	Tak – Gimnazjum w Łysomicach
Zakrzewko	6,79%	10,42%	6,25%	1,25%	20,00%	8,15%	13,79%	
Zęgwirt	7,32%	11,54%	6,41%	0,00%	20,00%	11,38%	13,64%	
Ogółem (gmina)	7,12%	10,26%	6,82%	0,87%	12,06%	9,60%	11,83%	-
	Wartości mniej korzystne od średniej wartości dla gminy							

Źródło: opracowanie własne

Na podstawie powyższej analizy stwierdzono, że miejscowościami spełniającymi kryterium występowania na terenie miejscowości co najmniej 2 problemów społecznych, są:

- 1) Chorab;
- 2) Gostkowo;
- 3) Kamionki Duże;
- 4) Kamionki Małe;
- 5) Koniczynka;
- 6) Kowróż;
- 7) Kowrózek;
- 8) Lipniczki;
- 9) Lulkowo;
- 10) Olek;
- 11) Ostaszewo;
- 12) Papowo Toruńskie;
- 13) Piwnice;
- 14) Różankowo;
- 15) Świerczynki;
- 16) Świerczyny;
- 17) Turzno;
- 18) Tylice;
- 19) Wytrębowice;
- 20) Zakrzewko;
- 21) Zęgwirt.

Jednocześnie należy podkreślić, że wybrane dla miejscowości wskaźniki spełniają warunki wskazane w macierzy wykluczeń wskaźników – wskazującej, których wskaźników nie można wybierać łącznie.

Tabela 9. Wskaźniki wybrane do delimitacji

Miejscowość	W1 – Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	W2 – Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	W3 – Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	W4 – Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	W5 – Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze	W6 – Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	W7 – Udział gospodarstw domowych – stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych ogółem na danym obszarze	W8 – Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia
Chorab						X		X
Gostkowo	X		X			X		X
Kamionki Duże	X		X		X	X		X
Kamionki Małe	X		X			X		X
Koniczynka	X		X		X	X		X
Kowróż	X				X	X		
Kowrózek	X		X			X		
Lipniczki	X		X					X
Lulkowo				X				X
Olek			X					X
Ostaszewo	X		X		X	X		X
Papowo Toruńskie	X			X				X
Piwnice	X		X			X		X
Różankowo	X		X					X
Świerczynki						X		X

Miejscowość	W1 – Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	W2 – Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	W3 – Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	W4 – Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	W5 – Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze	W6 – Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	W7 – Udział gospodarstw domowych – stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych ogółem na danym obszarze	W8 – Miejscowość należy do regionu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia
Świerczyny					X	X		X
Turzno		X		X				X
Tylice	X		X			X		X
Wytrębówice	X		X			X		X
Zakrzewko		X			X		X	X
Zęgwirt	X				X	X		X

Źródło: opracowanie własne

W dalszej kolejności przeanalizowano ww. miejscowości pod kątem drugiego kryterium wyznaczania obszaru zdegradowanego, zgodnie z którym do obszaru zdegradowanego można zaliczyć te miejscowości, na terenie których znajdują się przestrzenie zdegradowane lub gmina może zaproponować inne kryterium reprezentujące przynajmniej jedną ze sfer wskazanych poniżej:

- a) gospodarczą (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw)
- b) środowiskową (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska);
- c) przestrzenno-funkcjonalną (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych);
- d) techniczną (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Mając na uwadze powyższe, wcześniej zakwalifikowane miejscowości przeanalizowano pod kątem występowania przestrzeni zdegradowanej oraz stopnia przedsiębiorczości mierzonego wskaźnikiem Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze. Analizę w tym zakresie przedstawiono poniżej. Dane do analizy w zakresie występowania przestrzeni zdegradowanych pozyskano z Urzędu Gminy w Łysomicach. Dane do analizy odnoszące się do poziomu przedsiębiorczości pozyskano z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej oraz z Krajowego Rejestru Sądowego.

Tabela 10. Analiza miejscowości pod kątem występowania przestrzeni zdegradowanej i poziomu przedsiębiorczości

Miejscowość	Występowanie przestrzeni zdegradowanej (TAK/NIE)	Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze
Chorab	NIE	0,00
Gostkowo	NIE	7,58
Kamionki Duże	NIE	5,15
Kamionki Małe	NIE	7,65
Koniczynka	TAK – na terenie miejscowości występuje przestrzeń zdegradowana – obecnie nieużytkowane tereny i obiekty, na których realizowano działalność rolniczą (działalność Rolniczego Zakładu Doświadczalnego UMK).	3,28
Kowróż	TAK – na terenie miejscowości występuje przestrzeń zdegradowana – obecnie nieużytkowane tereny, na których realizowano działalność rolniczą (teren poPGRowski).	1,46
Kowrózek	TAK – na terenie miejscowości występuje przestrzeń zdegradowana – obecnie	4,44

Miejscowość	Występowanie przestrzeni zdegradowanej (TAK/NIE)	Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze
	nieużytkowane tereny, na których realizowano działalność rolniczą (teren poPGRowski).	
Lipniczki	TAK – na terenie miejscowości występuje przestrzeń zdegradowana – obecnie nieużytkowane tereny i obiekty, na których realizowano działalność rolniczą (działalność Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej).	6,75
Lulkowo	NIE	12,09
Olek	NIE	0,00
Ostaszewo	TAK – na terenie miejscowości występuje przestrzeń zdegradowana – obecnie nieużytkowane tereny, na których realizowano działalność rolniczą (teren po-PGRowski).	4,07
Papowo Toruńskie	NIE	11,98
Piwnice	TAK – na terenie miejscowości występuje przestrzeń zdegradowana – obecnie nieużytkowane tereny i obiekty, na których realizowano działalność rolniczą (działalność Rolniczego Zakładu Doświadczalnego UMK).	3,37
Różankowo	NIE	11,17
Świerczynki	NIE	4,00
Świerczyny	NIE	6,12
Turzno	NIE	9,36
Tylice	NIE	6,29
Wytrębowice	NIE	5,43
Zakrzewko	NIE	7,08
Zęgwirt	NIE	7,69
Gmina (ogółem)	-	9,22
	Wartości mniej korzystne od średniej wartości dla gminy	

Źródło: opracowanie własne

Powyższa analiza wskazuje, że miejscowości Lulkowo, Papowo Toruńskie, Różankowo i Turzno nie spełniają drugiego kryterium wyznaczania obszaru zdegradowanego. Pozostałe miejscowości spełniają warunek występowania przestrzeni zdegradowanej i/lub niskiego poziomu przedsiębiorczości.

Mając na uwadze powyższe, do obszaru zdegradowanego zaliczono 17 miejscowości: Chorab, Gostkowo, Kamionki Duże, Kamionki Małe, Koniczynka, Kowróż, Kowrózek, Lipniczki, Olek, Ostaszewo, Piwnice, Świerczynki, Świerczyny, Tylice, Wytrębowice, Zakrzewo, Zęgwirt.

Granice obszaru zdegradowanego gminy Łysomice wyznaczają granice poszczególnych miejscowości. Niemniej jednak ze względu na fakt, iż dla miejscowości wiejskich co do zasady nie wyznacza się granic administracyjnych, a orientacyjne granice nie pokrywają się ani z granicami obrębów

ewidencyjnych, ani tym bardziej sołectw, zasięg obszaru zdegradowanego przedstawiono orientacyjnie dla obszaru całej gminy oraz w podziale na miejscowości.

Rysunek 3. Miejscowości wchodzące w skład obszaru zdegradowanego

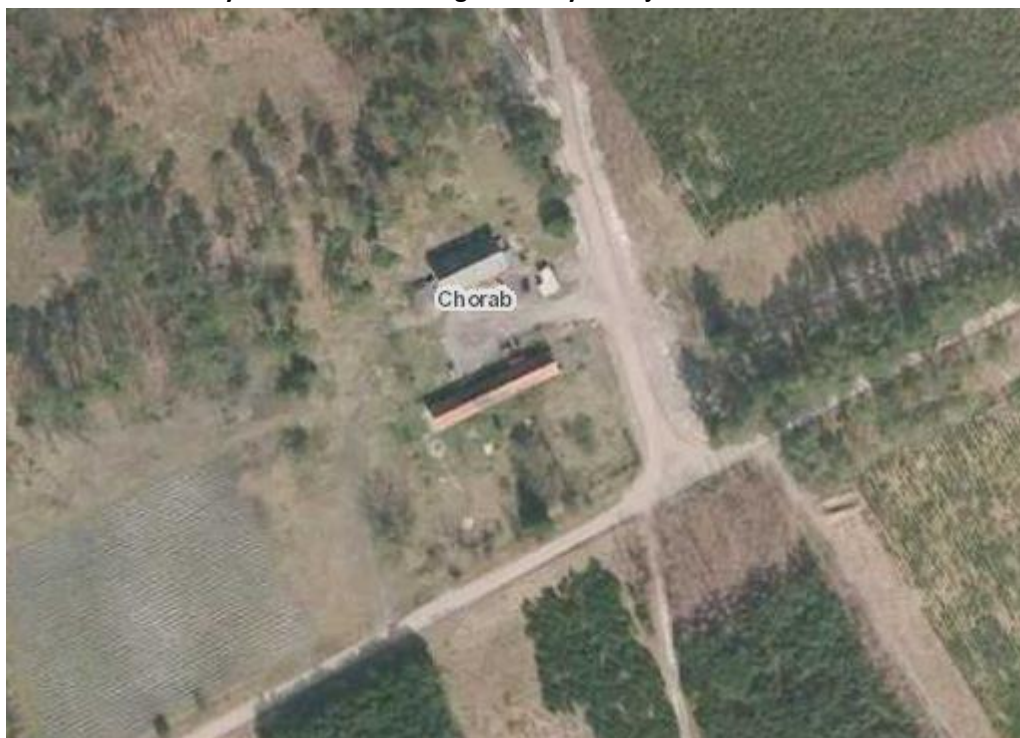

Źródło: opracowanie własne na podstawie

[https://pl.wikipedia.org/wiki/%C5%81ysomice_\(gmina\)#/media/File:%C5%81ysomice_\(gmina\)_location_map.png](https://pl.wikipedia.org/wiki/%C5%81ysomice_(gmina)#/media/File:%C5%81ysomice_(gmina)_location_map.png)

Poniżej przedstawiono orientacyjne granice poszczególnych podobszarów obszaru zdegradowanego.

Rysunek 4. Obszar zdegradowany – miejscowość Chorab

Źródło: <http://mapy.geoportal.gov.pl/>

Rysunek 5. Obszar zdegradowany – miejscowość Gostkowo

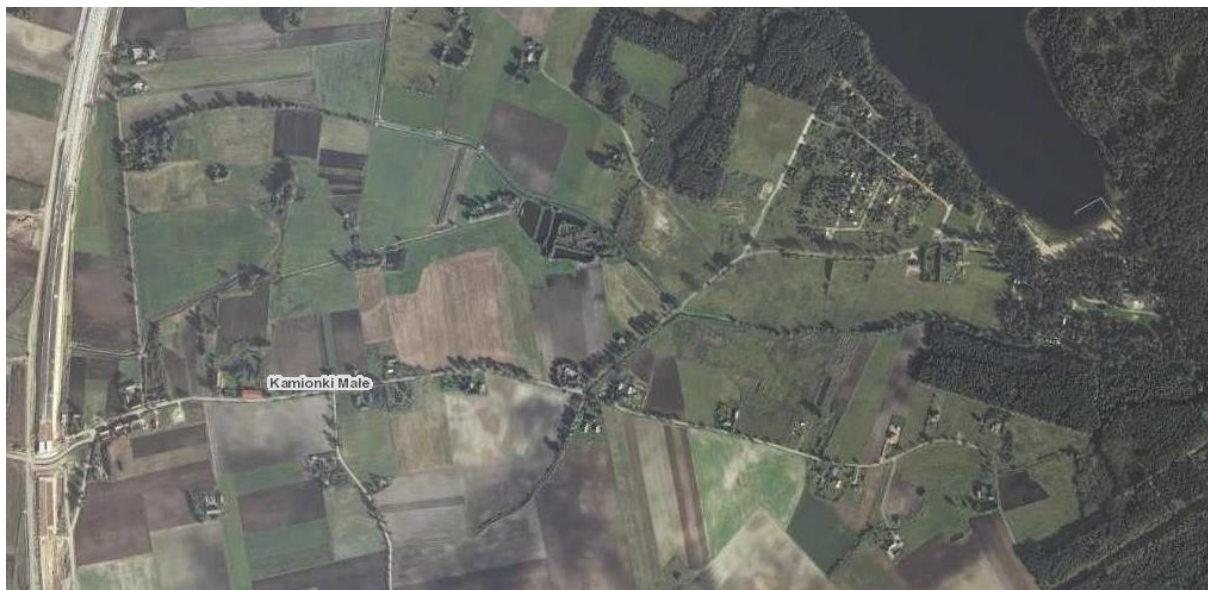
Źródło: <http://mapy.geoportal.gov.pl/>

Rysunek 6. Obszar zdegradowany – miejscowość Kamionki Duże

Źródło: <http://mapy.geoportal.gov.pl/>

Rysunek 7. Obszar zdegradowany – miejscowość Kamionki Małe

Źródło: <http://mapy.geoportal.gov.pl/>

Rysunek 8. Obszar zdegradowany – miejscowość Koniczynka

Źródło: <http://mapy.geoportal.gov.pl/>

Rysunek 9. Obszar zdegradowany – miejscowość Kowróż

Źródło: <http://mapy.geoportal.gov.pl/>

Rysunek 10. Obszar zdegradowany – miejscowość Kowrózek

Źródło: <http://mapy.geoportal.gov.pl/>

Rysunek 11. Obszar zdegradowany – miejscowość Lipniczki

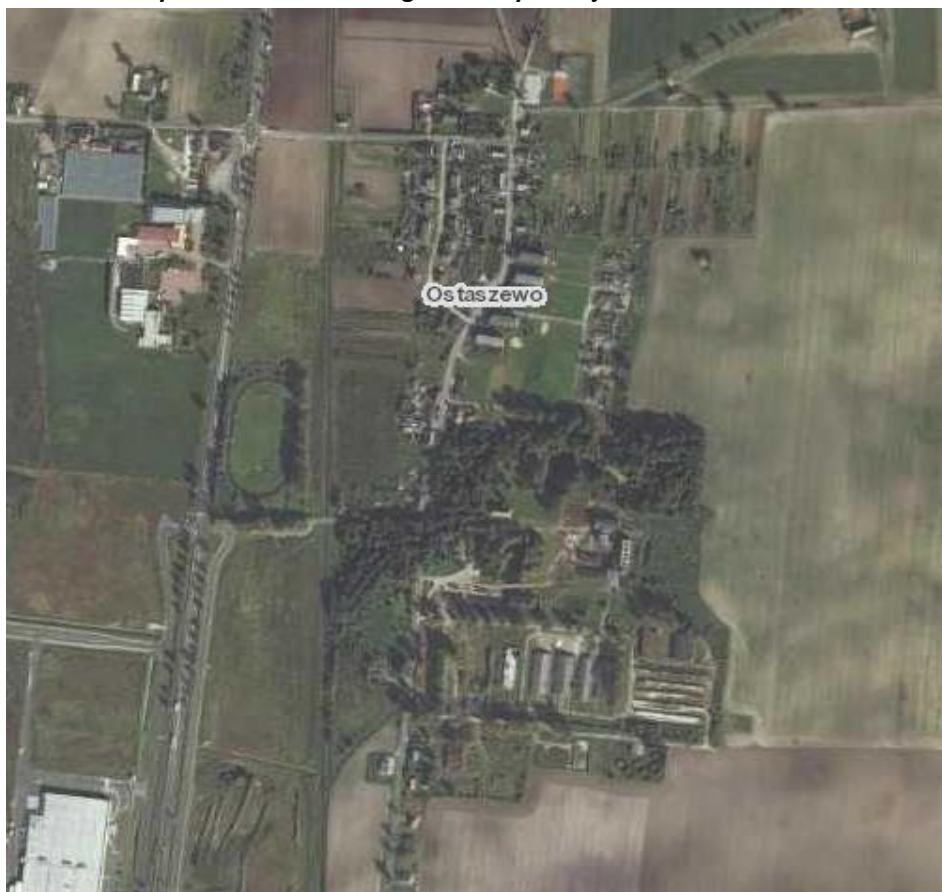
Źródło: <http://mapy.geoportal.gov.pl/>

Rysunek 12. Obszar zdegradowany – miejscowość Olek

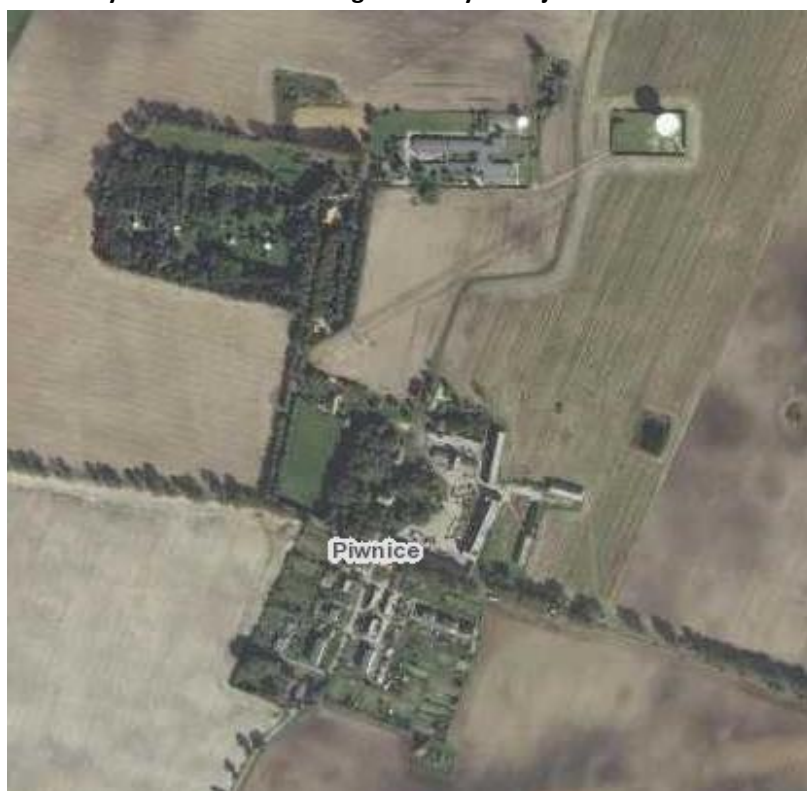
Źródło: <http://mapy.geoportal.gov.pl/>

Rysunek 13. Obszar zdegradowany – miejscowość Ostaszewo

Źródło: <http://mapy.geoportal.gov.pl/>

Rysunek 14. Obszar zdegradowany – miejscowość Piwnice

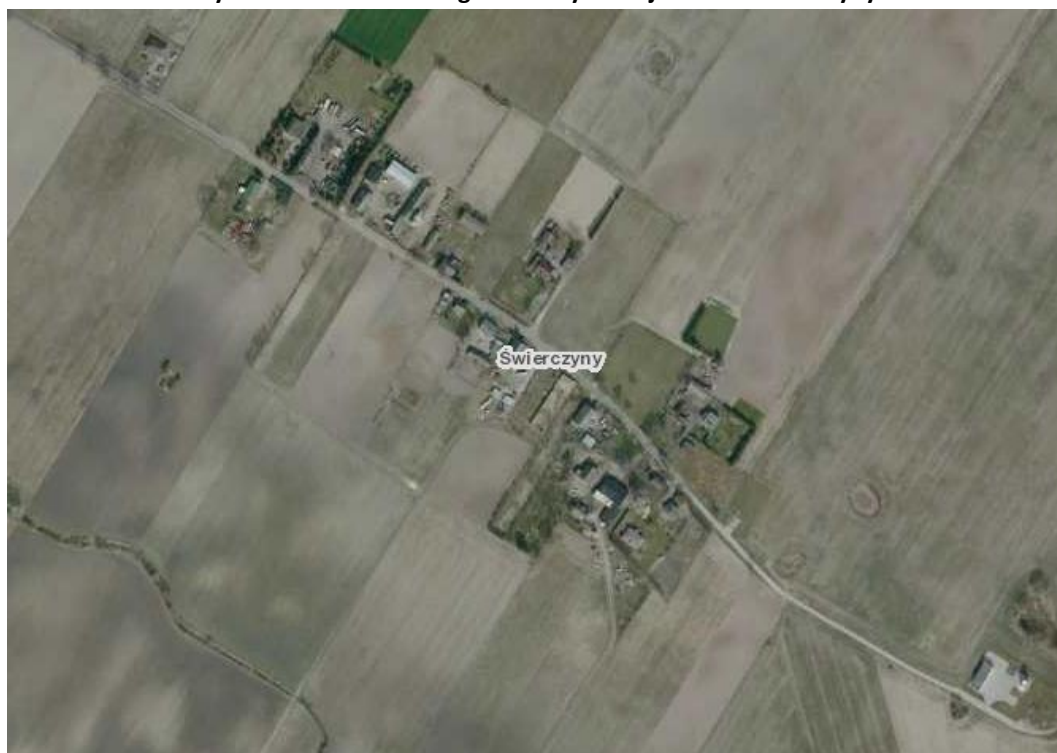
Źródło: <http://mapy.geoportal.gov.pl/>

Rysunek 15. Obszar zdegradowany – miejscowość Świerczynki

Źródło: <http://mapy.geoportal.gov.pl/>

Rysunek 16. Obszar zdegradowany – miejscowość Świerczyny

Źródło: <http://mapy.geoportal.gov.pl/>

Rysunek 17. Obszar zdegradowany – miejscowość Tylice

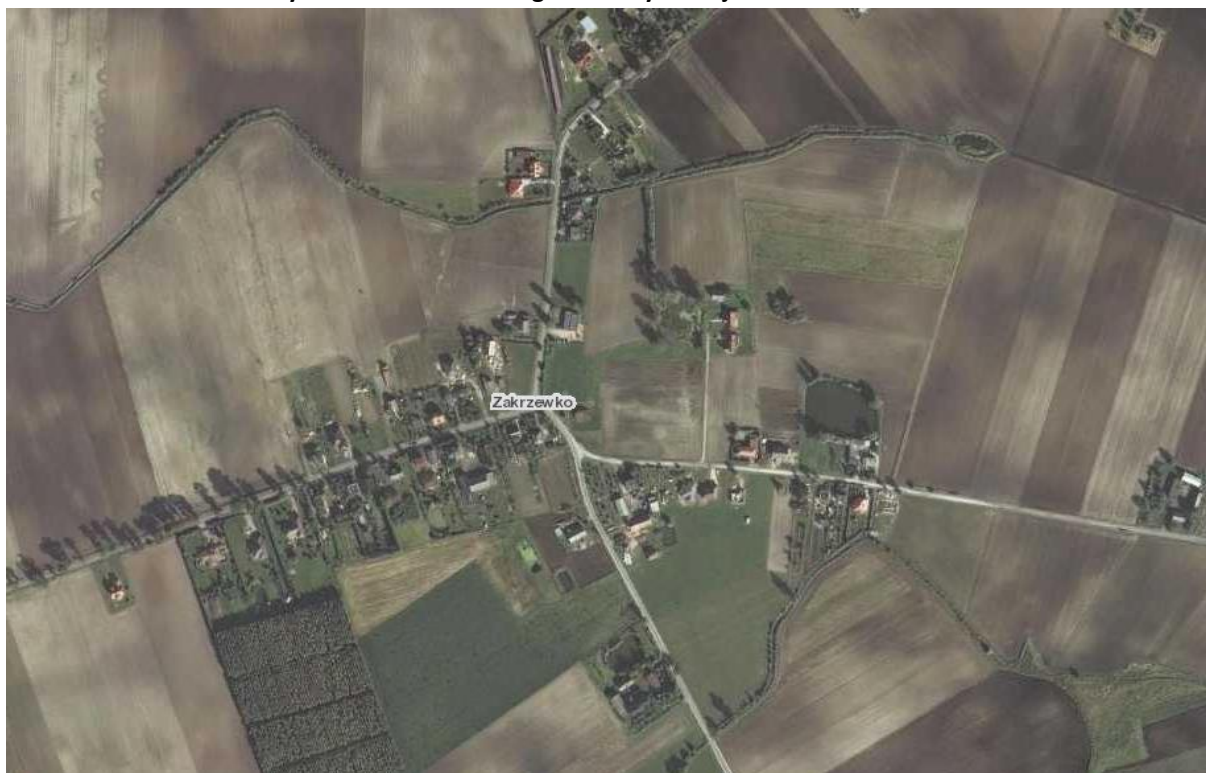
Źródło: <http://mapy.geoportal.gov.pl/>

Rysunek 18. Obszar zdegradowany – miejscowość Wytrębówice

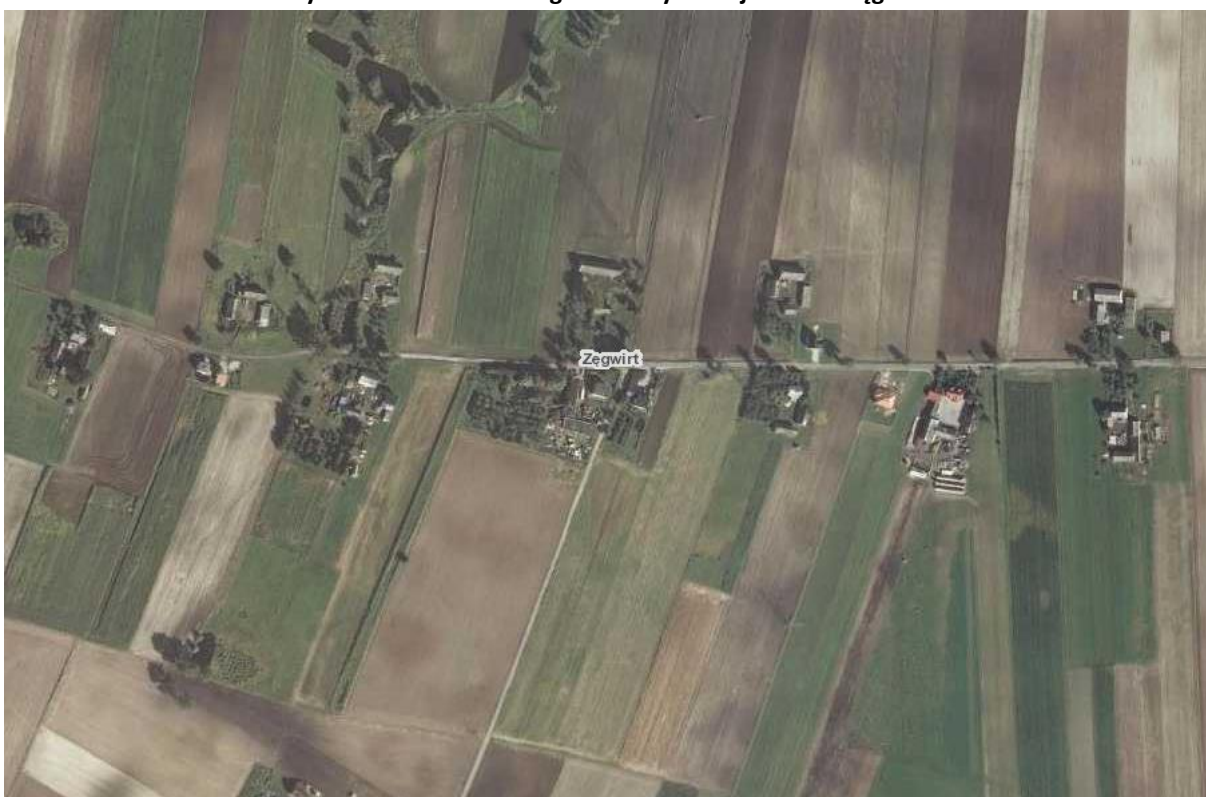
Źródło: <http://mapy.geoportal.gov.pl/>

Rysunek 19. Obszar zdegradowany – miejscowość Zakrzewko

Źródło: <http://mapy.geoportal.gov.pl/>

Rysunek 20. Obszar zdegradowany – miejscowość Zegwirt

Źródło: <http://mapy.geoportal.gov.pl/>

6. Obszar rewitalizacji gminy

Kolejnym etapem było wyznaczenie obszaru rewitalizacji.

Zgodnie z definicją obszaru rewitalizacji, przedstawioną w rozdziale 3 „Zasad programowania...” wyboru obszaru rewitalizacji z obszaru zdegradowanego dokonuje się poprzez wybór jednostek (sołectw lub miejscowości) o największym natężeniu sytuacji problemowej. W związku z powyższym przeanalizowano liczbę wskaźników osiągających wartości gorsze niż wartość przeciętna. Kształtuje się ona następująco:

- 1) Chorab – 3 wskaźniki ogółem, 2 wskaźniki zgodnie z matrycą wykluczeń.
- 2) Gostkowo – 7 wskaźników ogółem, 4 wskaźniki zgodnie z matrycą wykluczeń.
- 3) Kamionki Duże – 8 wskaźników ogółem, 4 wskaźniki zgodnie z matrycą wykluczeń.
- 4) Kamionki Małe – 6 wskaźników ogółem, 4 wskaźniki zgodnie z matrycą wykluczeń.
- 5) Koniczynka – 7 wskaźników ogółem, 4 wskaźniki zgodnie z matrycą wykluczeń.
- 6) Kowróż – 5 wskaźników ogółem, 3 wskaźniki zgodnie z matrycą wykluczeń.
- 7) Kowrózek – 5 wskaźników ogółem, 3 wskaźniki zgodnie z matrycą wykluczeń.
- 8) Lipniczki – 5 wskaźników ogółem, 3 wskaźniki zgodnie z matrycą wykluczeń.
- 9) Olek – 3 wskaźniki ogółem, 2 wskaźniki zgodnie z matrycą wykluczeń.
- 10) Ostaszewo – 7 wskaźników ogółem, 4 wskaźniki zgodnie z matrycą wykluczeń.
- 11) Piwnice – 7 wskaźników ogółem, 4 wskaźniki zgodnie z matrycą wykluczeń.
- 12) Świerczynki – 3 wskaźniki ogółem, 2 wskaźniki zgodnie z matrycą wykluczeń.
- 13) Świerczyny – 4 wskaźniki ogółem, 3 wskaźniki zgodnie z matrycą wykluczeń.
- 14) Tylice – 7 wskaźników ogółem, 4 wskaźniki zgodnie z matrycą wykluczeń.
- 15) Wytrębowice – 7 wskaźników ogółem, 4 wskaźniki zgodnie z matrycą wykluczeń.
- 16) Zakrzewko – 5 wskaźników ogółem, 4 wskaźniki zgodnie z matrycą wykluczeń.
- 17) Zęgwirt – 6 wskaźników ogółem, 4 wskaźniki zgodnie z matrycą wykluczeń.

Mając na względzie, iż obszar rewitalizacji powinien charakteryzować się największym natężeniem sytuacji problemowej, w dalszej analizie uwzględniono miejscowości, w przypadku których co najmniej 5 wskaźników osiąga wartości mniej korzystne niż wartości dla obszaru całej gminy, tj. Gostkowo, Kamionki Duże, Kamionki Małe, Koniczynka, Kowróż, Kowrózek, Lipniczki, Ostaszewo, Piwnice, Tylice, Wytrębowice, Zakrzewko, Zęgwirt.

Obszar rewitalizacji musi spełniać wymogi wynikające z *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*, zgodnie z którymi:

Obszar rewitalizacji – obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w pkt 2, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Mając na uwadze, iż do obszaru rewitalizacji należy zaliczyć tylko obszary, na których faktycznie będą prowadzone działania rewitalizacyjne i jednocześnie obszary mające kluczowe znaczenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, w dalszej analizie uwzględniono:

- centra wsi jako obszary charakteryzujące się największą liczbą mieszkańców i kluczowe przestrzenie publiczne służące aktywizacji społecznej, spotkaniom i rekreacji, odbudowie tożsamości i integralności mieszkańców wsi;
- obszar nad Jeziorem Kamionkowskim (część miejscowości Kamionki Małe) jako przestrzeń charakteryzującą się wysokim potencjałem do prowadzenia działań aktywizujących.

Wyznaczony obszar rewitalizacji spełnia również wymogi dot. powierzchni oraz liczby mieszkańców, co zostało przeanalizowane w poniższej tabeli.

Tabela 11. Liczba ludności i powierzchnia obszaru rewitalizacji

Podobszar	Liczba ludności [os.]	% ogółu ludności	Powierzchnia [ha]	% ogółu powierzchni gminy
Centrum wsi Gostkowo	259	2,69	60,68	0,48
Centrum wsi Kamionki Duże	224	2,33	42,97	0,34
Centrum wsi Kamionki Małe	50	0,52	7,41	0,06
Centrum wsi Koniczynka	85	0,88	5,84	0,05
Centrum wsi Kowróż	91	0,94	12,60	0,10
Centrum wsi Kowrózek	39	0,40	12,05	0,10
Centrum wsi Lipniczki	198	2,06	42,08	0,33
Centrum wsi Ostaszewo	474	4,92	46,58	0,37
Centrum wsi Piwnice	293	3,04	24,68	0,19
Centrum wsi Tylice	86	0,89	20,12	0,16
Centrum wsi Wytrębówice	92	0,96	9,99	0,08
Centrum wsi Zakrzewko	176	1,83	14,12	0,11
Obszar nad Jez. Kamionkowskim	0	0,00	3,06	0,02
Ogółem – obszar rewitalizacji	2067	21,46	302,18	2,387
Ogółem – gmina	9631	100,00	12657,78	100,00

Źródło: opracowanie własne

Zasięgi przestrzenne obszaru rewitalizacji zostały przedstawione na załączonych mapach.

W dalszej kolejności poszczególne miejscowości wchodzące w skład obszaru rewitalizacji zostały przeanalizowane pod kątem 4 zestawów kryteriów, które określiły dalsze kierunki działań rewitalizacyjnych.

Tabela 12. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji

Miejscowość	Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej	Cel rewitalizacji: rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych	Cel rewitalizacji: zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej
Gostkowo	Miejscowość nie spełnia wyznaczonych kryteriów.	Miejscowość nie spełnia wyznaczonych kryteriów.	Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia – Gimnazjum w Turznie (przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego w danej szkole za ostatnie 3 lata wynosi 54,77% i jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie wynoszącego 61%). Lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących (np. przez sektor ngo). W Gostkowie aktywnie działa biblioteka, której pracownik chętnie organizuje różne warsztaty dla dzieci i dorosłych. Odbywały się tu różne imprezy, takie, jak festyny rodzinne z okazji dnia Matki czy Dziecka, pokazy strażackie, zawody sportowe na Orliku, ogniska i spotkania pod wiatą ogniskową. Mieszkańcy uczestniczą w przygotowaniu wieńca czy witacza dożynkowego. Obecnie zawiązane zostało nowe Stowarzyszenie, które skupia mieszkanki sołectwa, chętne do działania na rzecz społeczeństwa. W grudniu 2015 r. i marcu 2016 r. (przed świętami Bożego Narodzenia i Wielkanocy) Stowarzyszenie Odnowy Wsi Aktywnej zorganizowało warsztaty z rękodzieła. Gmina Łysomice posiada listy intencyjne od	Miejscowość wykazuje wyższy od przeciętnej w gminie wskaźnik osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej – wynosi on 21,28%, podczas gdy dla gminy kształtuje się na poziomie 9,60%. Miejscowość znajduje się wśród trzech miejscowości w gminie o największej bezwzględnej liczbie osób objętych sytuacją kryzysową – liczba osób objętych pomocą społeczną wynosi tam 116 osób i jest drugą po Ostaszewie (129 osób) wartością. Lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących (np. przez sektor ngo). W Gostkowie aktywnie działa biblioteka, której pracownik chętnie organizuje różne warsztaty dla dzieci i dorosłych. Odbywały się tu różne imprezy, takie, jak festyny rodzinne z okazji dnia Matki czy Dziecka, pokazy strażackie, zawody sportowe na Orliku, ogniska i spotkania pod wiatą ogniskową. Mieszkańcy uczestniczą w przygotowaniu wieńca czy witacza dożynkowego. Obecnie zawiązane zostało nowe Stowarzyszenie, które skupia mieszkanki sołectwa, chętne do działania na rzecz społeczeństwa. W grudniu 2015 r. i marcu 2016 r. (przed świętami Bożego Narodzenia i Wielkanocy)

Miejscowość	Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej	Cel rewitalizacji: rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych	Cel rewitalizacji: zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej
			lokalnych szkół oraz organizacji pozarządowych, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących, mających na celu rozwój społeczny dzieci i młodzieży na terenie miejscowości.	Stowarzyszenie Odnowy Wsi Aktywnej zorganizowało warsztaty z rękodzieła. Gmina Łysomice posiada listy intencyjne od Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz organizacji pozarządowych, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących, mających na celu zwiększenie partycypacji w życiu społecznym oraz zmniejszenie stopnia uzależnienia od świadczeń pomocy społecznej na terenie miejscowości.
Kamionki Duże	Miejscowość nie spełnia wyznaczonych kryteriów.	Miejscowość nie spełnia wyznaczonych kryteriów.	Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia – Gimnazjum w Turznie (przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego w danej szkole za ostatnie 3 lata wynosi 54,77% i jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie wynoszącego 61%). Lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących (np. przez sektor ngo). W Kamionkach Dużych cyklicznie odbywają się imprezy kierowane do dzieci, taki jak: Mikołajki czy Dzień Dziecka. Dorośli mają możliwość uczestniczenia w Dniu Seniora, w zabawie sylwestrowej czy Andrzejkowej. Dorocznie od kilku lat odbywa się tu Charytatywny Bal Wójta Gminy. Co dwa lata	Miejscowość wykazuje wyższy od przeciętnej w gminie wskaźnik osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej – wynosi on 11,41%, podczas gdy dla gminy kształtuje się na poziomie 9,60%. Lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących (np. przez sektor ngo). W Kamionkach Dużych cyklicznie odbywają się imprezy kierowane do dzieci, taki jak: Mikołajki czy Dzień Dziecka. Dorośli mają możliwość uczestniczenia w Dniu Seniora, w zabawie sylwestrowej czy Andrzejkowej. Dorocznie od kilku lat odbywa się tu Charytatywny Bal Wójta Gminy. Co dwa lata ma tu również miejsce gminne spotkanie opłatkowe. Aktywnie działa tu Koło Gospodyń

Miejscowość	Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej	Cel rewitalizacji: rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych	Cel rewitalizacji: zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej
			ma tu również miejsce gminne spotkanie opłatkowe. Aktywnie działa tu Koło Gospodyń Wiejskich. Mieszkańcy chętnie biorą udział w przygotowywaniu wieńca czy witacza dożynkowego. W grudniu 2015 r. i marcu 2016 r. (przed świętami Bożego Narodzenia i Wielkanocy) Stowarzyszenie Odnowy Wsi Aktywnej zorganizowało warsztaty z rękodzieła. Gmina Łysomice posiada listy intencyjne od lokalnych szkół oraz organizacji pozarządowych, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących, mających na celu rozwój społeczny dzieci i młodzieży na terenie miejscowości.	Wiejskich. Mieszkańcy chętnie biorą udział w przygotowywaniu wieńca czy witacza dożynkowego. W grudniu 2015 r. i marcu 2016 r. (przed świętami Bożego Narodzenia i Wielkanocy) Stowarzyszenie Odnowy Wsi Aktywnej zorganizowało warsztaty z rękodzieła. Gmina Łysomice posiada listy intencyjne od Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz organizacji pozarządowych, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących, mających na celu zwiększenie partycypacji w życiu społecznym oraz zmniejszenie stopnia uzależnienia od świadczeń pomocy społecznej na terenie miejscowości.
Kamionki Małe	Miejscowość nie spełnia wyznaczonych kryteriów.	Miejscowość nie spełnia wyznaczonych kryteriów.	Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia – Gimnazjum w Turznie (przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego w danej szkole za ostatnie 3 lata wynosi 54,77% i jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie wynoszącego 61%). Lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących (np. przez sektor ngo). W Kamionkach Małych aktywnie działa Koło Gospodyń Wiejskich, które w połączeniu z	Miejscowość wykazuje wyższy od przeciętnej w gminie wskaźnik osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej – wynosi on 13,27%, podczas gdy dla gminy kształtuje się na poziomie 9,60%. Lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących (np. przez sektor ngo). W Kamionkach Małych aktywnie działa Koło Gospodyń Wiejskich, które w połączeniu z Radą Sołecką organizuje różne imprezy takie jak Sylwester, Andrzejki, zabawa

Miejscowość	Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej	Cel rewitalizacji: rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych	Cel rewitalizacji: zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej
			Radą Sołecką organizuje różne imprezy takie jak Sylwester, Andrzejki, zabawa Karnawałowa. Powstała tu nowa świetlica, w której dzieci mogą pograć w gry czy wziąć udział w zajęciach plastycznych. Organizowany jest również Dzień Dziecka z mnóstwem atrakcji dla najmłodszych. Na terenie przy świetlicy jest wiata ogniskowa i plac zabaw, z czego mieszkańcy chętnie korzystają. Atutem sołectwa jest położone w nim Jezioro Kamionkowskie, które w sezonie przyciąga wielu miłośników spędzania wolnego czasu nad wodą. W zeszłym roku po raz pierwszy odbyły się tu Dożynki Gminne. Mieszkańcy chętnie biorą udział w przygotowywaniu wieńca czy witacza dożynkowego. W grudniu 2015 r. i marcu 2016 r. (przed świętami Bożego Narodzenia i Wielkanocy) Stowarzyszenie Odnowy Wsi Aktywnej zorganizowało warsztaty z rękodzieła. Gmina Łysomice posiada listy intencyjne od lokalnych szkół oraz organizacji pozarządowych, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących, mających na celu rozwój społeczny dzieci i młodzieży na terenie miejscowości.	Karnawałowa. Powstała tu nowa świetlica, w której dzieci mogą pograć w gry czy wziąć udział w zajęciach plastycznych. Organizowany jest również Dzień Dziecka z mnóstwem atrakcji dla najmłodszych. Na terenie przy świetlicy jest wiata ogniskowa i plac zabaw, z czego mieszkańcy chętnie korzystają. Atutem sołectwa jest położone w nim Jezioro Kamionkowskie, które w sezonie przyciąga wielu miłośników spędzania wolnego czasu nad wodą. W zeszłym roku po raz pierwszy odbyły się tu Dożynki Gminne. Mieszkańcy chętnie biorą udział w przygotowywaniu wieńca czy witacza dożynkowego. W grudniu 2015 r. i marcu 2016 r. (przed świętami Bożego Narodzenia i Wielkanocy) Stowarzyszenie Odnowy Wsi Aktywnej zorganizowało warsztaty z rękodzieła. Gmina Łysomice posiada listy intencyjne od Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz organizacji pozarządowych, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących, mających na celu zwiększenie partycypacji w życiu społecznym oraz zmniejszenie stopnia uzależnienia od świadczeń pomocy społecznej na terenie miejscowości.
Koniczynka	Na terenie miejscowości występuje przestrzeń zdegradowana – obecnie	Miejscowość nie spełnia wyznaczonych kryteriów.	Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia – Gimnazjum w	Miejscowość wykazuje wyższy od przeciętnej w gminie wskaźnik osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej – wynosi

Miejscowość	Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej	Cel rewitalizacji: rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych	Cel rewitalizacji: zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej
	nieużytkowane tereny i obiekty, na których realizowano działalność rolniczą (działalność Rolniczego Zakładu Doświadczalnego UMK). W ramach działań rewitalizacyjnych przewiduje się możliwość realizacji działań w zakresie utworzenia infrastruktury należącej do tej samej kategorii oraz umożliwiającej realizację zadań/aktywności tego samego rodzaju, ponieważ zapotrzebowanie społeczne przekracza możliwości infrastruktury już istniejącej. Infrastruktura ta na chwilę obecną ogranicza się jedynie do placu zabaw. Ponadto, przewiduje się możliwość utworzenia infrastruktury bezpośrednio rozszerzającej (poprzez adaptację istniejących budynków) możliwości lokalowej infrastruktury już		Łysomicach (przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego w danej szkole za ostatnie 3 lata wynosi 48,81% i jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie wynoszącego 61%). Gmina Łysomice posiada listy intencyjne od lokalnych szkół oraz organizacji pozarządowych, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących, mających na celu rozwój społeczny dzieci i młodzieży na terenie miejscowości. Koniczynka przynależy administracyjnie do sołectwa Papowo Toruńskie, gdzie skupiona jest działalność aktywizująca skierowana do dzieci i młodzieży.	on 12,92%, podczas gdy dla gminy kształtuje się na poziomie 9,60%. Lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących (np. przez sektor ngo). Koniczynka jest częścią sołectwa Papowo Toruńskie, dlatego w większości mieszkańcy wsi biorą udział w działaniach aktywizujących organizowanych w Papowie Toruńskim. Gmina Łysomice posiada listy intencyjne od Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz organizacji pozarządowych, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących, mających na celu zwiększenie partycypacji w życiu społecznym oraz zmniejszenie stopnia uzależnienia od świadczeń pomocy społecznej na terenie miejscowości.

Miejscowość	Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej	Cel rewitalizacji: rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych	Cel rewitalizacji: zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej
	istniejącej.			
Kowróż	Na terenie miejscowości występuje przestrzeń zdegradowana – obecnie nieużytkowane tereny, na których realizowano działalność rolniczą (teren poPGRowski). W ramach działań rewitalizacyjnych przewiduje się możliwość realizacji działań w zakresie utworzenia infrastruktury komplementarnej wobec już istniejącej infrastruktury placu rekreacyjnego.	Miejscowość nie spełnia wyznaczonych kryteriów.	Miejscowość nie spełnia wyznaczonych kryteriów. Brak uczniów uczęszczających do szkół zlokalizowanych na terenie gminy Łysomice.	Miejscowość wykazuje wyższy od przeciętnej w gminie wskaźnik osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej – wynosi on 10,99%, podczas gdy dla gminy kształtuje się na poziomie 9,60%. Lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących (np. przez sektor ngo). Kowróż jest częścią sołectwa Wytrębowice, dlatego w większości mieszkańcy biorą udział w działaniach aktywizujących organizowanych w Wytrębowicach. W Kowrozie zagospodarowano centrum wsi. Powstało tu boisko do gry w piłkę nożną, wiata ogniskowa, siłownia zewnętrzna i plac zabaw. Organizowany jest w tym miejscu festyn rodzinny. W Kowrozie tradycyjnie organizowany jest również Dzień Matki. Gmina Łysomice posiada listy intencyjne od Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz organizacji pozarządowych, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących, mających na celu zwiększenie partycypacji w życiu społecznym oraz zmniejszenie stopnia uzależnienia od świadczeń pomocy społecznej na terenie miejscowości.

Miejscowość	Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej	Cel rewitalizacji: rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych	Cel rewitalizacji: zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej
Kowrózek	Na terenie miejscowości występuje przestrzeń zdegradowana – obecnie nieużytkowane tereny, na których realizowano działalność rolniczą (teren poPGRowski). Na terenie miejscowości i w odległości 1,5 km od zwyczajowo przyjętego centralnego punktu miejscowości, liczonej wzdłuż dróg publicznych i publicznych ciągów pieszych i pieszo-jezdnych brak publicznej infrastruktury aktywizacji społecznej, w związku z powyższym przewiduje się możliwość utworzenia tego typu infrastruktury.	Miejscowość nie spełnia wyznaczonych kryteriów.	Miejscowość nie spełnia wyznaczonych kryteriów. Brak uczniów uczęszczających do szkół zlokalizowanych na terenie gminy Łysomice.	Miejscowość wykazuje wyższy od przeciętnej w gminie wskaźnik osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej – wynosi on 28,57%, podczas gdy dla gminy kształtuje się na poziomie 9,60%. Lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących (np. przez sektor ngo). Kowrózek jest częścią sołectwa Wytrębowice, dlatego w większości mieszkańcy biorą udział w działaniach aktywizujących organizowanych w Wytrębowicach. Gmina Łysomice posiada listy intencyjne od Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz organizacji pozarządowych, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących, mających na celu zwiększenie partycypacji w życiu społecznym oraz zmniejszenie stopnia uzależnienia od świadczeń pomocy społecznej na terenie miejscowości.
Lipniczki	Na terenie miejscowości występuje przestrzeń zdegradowana – obecnie nieużytkowane tereny i obiekty, na których realizowano działalność rolniczą (działalność	Miejscowość nie spełnia wyznaczonych kryteriów.	Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia – Gimnazjum w Turznie (przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego w danej szkole za ostatnie 3 lata wynosi 54,77% i jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie wynoszącego 61%).	Miejscowość nie spełnia wyznaczonych kryteriów.

Miejscowość	Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej	Cel rewitalizacji: rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych	Cel rewitalizacji: zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej
	Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej)). W ramach działań rewitalizacyjnych przewiduje się możliwość realizacji działań w zakresie utworzenia infrastruktury należącej do tej samej kategorii oraz umożliwiającej realizację zadań/aktywności tego samego rodzaju, ponieważ zapotrzebowanie społeczne przekracza możliwości infrastruktury już istniejącej. Infrastruktura ta na chwilę obecną ogranicza się jedynie do placu zabaw.		Gmina Łysomice posiada listy intencyjne od lokalnych szkół oraz organizacji pozarządowych, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących, mających na celu rozwój społeczny dzieci i młodzieży na terenie miejscowości. Lipniczki przynależą administracyjnie do sołectwa Gostkowo, gdzie skupiona jest działalność aktywizująca skierowana do dzieci i młodzieży.	
Ostaszewo	Na terenie miejscowości występuje przestrzeń zdegradowana – obecnie nieużytkowane tereny, na których realizowano działalność rolniczą (teren po-PGRowski). W ramach rewitalizacji zakłada się utworzenie na terenie obecnie niezagospodarowanego parku wiejskiego infrastruktury	Miejscowość nie spełnia wyznaczonych kryteriów.	Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia – Gimnazjum w Łysomicach (przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego w danej szkole za ostatnie 3 lata wynosi 48,81% i jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie wynoszącego 61%). Lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących (np. przez sektor ngo).	Miejscowość wykazuje wyższy od przeciętnej w gminie wskaźnik osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej – wynosi on 16,15%, podczas gdy dla gminy kształtuje się na poziomie 9,60%. Miejscowość znajduje się wśród trzech miejscowości w gminie o największej bezwzględnej liczbie osób objętych sytuacją kryzysową – liczba osób objętych pomocą społeczną wynosi tam 129 osób i jest najwyższą wartością wśród wszystkich analizowanych miejscowości.

Miejscowość	Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej	Cel rewitalizacji: rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych	Cel rewitalizacji: zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej
	komplementarnej wobec już istniejącej (świetlica wraz z biblioteką położona w niewielkiej odległości od parku, dwa place zabaw, boisko „Orlik”, stadion piłkarski), utworzenie infrastruktury należącej do tej samej kategorii oraz umożliwiającej realizację zadań/aktywności tego samego rodzaju, ze względu na fakt, że zapotrzebowanie społeczne przekracza możliwości infrastruktury już istniejącej.		Aktywnie działa tu Koło Gospodyń Wiejskich Alebarki, które wspólnie z Radą Sołecką organizuje takie imprezy jak rodzinny festyn majowy, Dzień Dziecka czy Mikołajki. Mieszkańcy uczestniczą w przygotowywaniu wieńca i witacza dożynkowego. Aktywnie działa tu również biblioteka, która organizuje wiele zajęć dla dzieci i młodzieży. W grudniu 2015 r. i marcu 2016 r. (przed świętami Bożego Narodzenia i Wielkanocy) Stowarzyszenie Odnowy Wsi Aktywnej zorganizowało warsztaty z rękodzieła. Gmina Łysomice posiada listy intencyjne od lokalnych szkół oraz organizacji pozarządowych, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących, mających na celu rozwój społeczny dzieci i młodzieży na terenie miejscowości.	Lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących (np. przez sektor ngo). Aktywnie działa tu Koło Gospodyń Wiejskich Alebarki, które wspólnie z Radą Sołecką organizuje takie imprezy jak rodzinny festyn majowy, Dzień Dziecka czy Mikołajki. Mieszkańcy uczestniczą w przygotowywaniu wieńca i witacza dożynkowego. Aktywnie działa tu również biblioteka, która organizuje wiele zajęć dla dzieci i młodzieży. W grudniu 2015 r. i marcu 2016 r. (przed świętami Bożego Narodzenia i Wielkanocy) Stowarzyszenie Odnowy Wsi Aktywnej zorganizowało warsztaty z rękodzieła. Gmina Łysomice posiada listy intencyjne od Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz organizacji pozarządowych, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących, mających na celu zwiększenie partycypacji w życiu społecznym oraz zmniejszenie stopnia uzależnienia od świadczeń pomocy społecznej na terenie miejscowości.
Piwnice	Na terenie miejscowości występuje przestrzeń zdegradowana – obecnie nieużytkowane tereny i obiekty, na których	Miejscowość nie spełnia wyznaczonych kryteriów.	Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia – Gimnazjum w Łysomicach (przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego w danej szkole za ostatnie 3	Miejscowość wykazuje wyższy od przeciętnej w gminie wskaźnik osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej – wynosi on 20,48%, podczas gdy dla gminy kształtuje się na poziomie 9,60%.

Miejscowość	Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej	Cel rewitalizacji: rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych	Cel rewitalizacji: zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej
	realizowano działalność rolniczą (działalność Rolniczego Zakładu Doświadczalnego UMK). W ramach działań rewitalizacyjnych przewiduje się możliwość realizacji działań w zakresie utworzenia infrastruktury należącej do tej samej kategorii oraz umożliwiającej realizację zadań/aktywności tego samego rodzaju, ponieważ zapotrzebowanie społeczne przekracza możliwości infrastruktury już istniejącej. Infrastruktura ta na chwilę obecną ogranicza się jedynie do placu zabaw.		lata wynosi 48,81% i jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie wynoszącego 61%). Lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących (np. przez sektor ngo) – zajęcia aktywizujące w Piwnicach skupione są wokół centrum astronomicznego, gdzie UMK organizuje wieczorki pod gwiazdami. Gmina Łysomice posiada listy intencyjne od lokalnych szkół oraz organizacji pozarządowych, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących, mających na celu rozwój społeczny dzieci i młodzieży na terenie miejscowości.	Lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących (np. przez sektor ngo) – zajęcia aktywizujące w Piwnicach skupione są wokół centrum astronomicznego, gdzie UMK organizuje wieczorki pod gwiazdami. Gmina Łysomice posiada listy intencyjne od Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz organizacji pozarządowych, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących, mających na celu zwiększenie partycypacji w życiu społecznym oraz zmniejszenie stopnia uzależnienia od świadczeń pomocy społecznej na terenie miejscowości.
Tylice	Miejscowość nie spełnia wyznaczonych kryteriów.	Miejscowość nie spełnia wyznaczonych kryteriów.	Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia – Gimnazjum w Turznie (przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego w danej szkole za ostatnie 3 lata wynosi 54,77% i jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie wynoszącego 61%). Lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie	Miejscowość wykazuje wyższy od przeciętnej w gminie wskaźnik osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej – wynosi on 12,76%, podczas gdy dla gminy kształtuje się na poziomie 9,60%. Lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących (np. przez sektor ngo).

Miejscowość	Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej	Cel rewitalizacji: rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych	Cel rewitalizacji: zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej
			prowadzeniem zajęć aktywizujących (np. przez sektor ngo). W Tylicach działa aktywnie Stowarzyszenie Odnowy Wsi Aktywnej, które specjalizuje się w produkcji różnego rodzaju stroików i dekoracji. Organizowane są tu imprezy dla dzieci takie jak Mikołajki czy Dzień Dziecka. Mieszkańcy chętnie biorą udział w przygotowywaniu wieńca czy witacza dożynkowego. W grudniu 2015 r. i marcu 2016 r. (przed świętami Bożego Narodzenia i Wielkanocy) Stowarzyszenie Odnowy Wsi Aktywnej zorganizowało warsztaty z rękodzieła. Gmina Łysomice posiada listy intencyjne od lokalnych szkół oraz organizacji pozarządowych, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących, mających na celu rozwój społeczny dzieci i młodzieży na terenie miejscowości.	W Tylicach działa aktywnie Stowarzyszenie Odnowy Wsi Aktywnej, które specjalizuje się w produkcji różnego rodzaju stroików i dekoracji. Organizowane są tu imprezy dla dzieci takie jak Mikołajki czy Dzień Dziecka. Mieszkańcy chętnie biorą udział w przygotowywaniu wieńca czy witacza dożynkowego. W grudniu 2015 r. i marcu 2016 r. (przed świętami Bożego Narodzenia i Wielkanocy) Stowarzyszenie Odnowy Wsi Aktywnej zorganizowało warsztaty z rękodzieła. Gmina Łysomice posiada listy intencyjne od Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz organizacji pozarządowych, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących, mających na celu zwiększenie partycypacji w życiu społecznym oraz zmniejszenie stopnia uzależnienia od świadczeń pomocy społecznej na terenie miejscowości.
Wytrębownice	Miejscowość nie spełnia wyznaczonych kryteriów.	Miejscowość nie spełnia wyznaczonych kryteriów.	Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia – Gimnazjum w Łysomicach (przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego w danej szkole za ostatnie 3 lata wynosi 48,81% i jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie wynoszącego 61%). Lokalny samorząd może wykazać	Miejscowość wykazuje wyższy od przeciętnej w gminie wskaźnik osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej – wynosi on 13,98%, podczas gdy dla gminy kształtuje się na poziomie 9,60%. Lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących (np. przez sektor ngo).

Miejscowość	Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej	Cel rewitalizacji: rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych	Cel rewitalizacji: zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej
			udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących (np. przez sektor ngo). W Wytrębowicach co roku organizowany jest festyn rodzinny z okazji 3 go Maja. Aktywnie działa tu KGW, które pomaga w przygotowywaniu imprez dla dorosłych, np. Sylwestra czy dla dzieci: Mikołajki, Dzień Dziecka. Mieszkańcy uczestniczą w przygotowywaniu wieńca i witacza dożynkowego. W roku 2013 odbyły się tu Dożynki Gminne. W tym roku również planowane są w Wytrębowicach. W grudniu 2015 r. i marcu 2016 r. (przed świętami Bożego Narodzenia i Wielkanocy) Stowarzyszenie Odnowy Wsi Aktywnej zorganizowało warsztaty z rękodzieła. Gmina Łysomice posiada listy intencyjne od lokalnych szkół oraz organizacji pozarządowych, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących, mających na celu rozwój społeczny dzieci i młodzieży na terenie miejscowości. Gmina Łysomice posiada listy intencyjne od lokalnych szkół oraz organizacji pozarządowych, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących, mających na celu rozwój społeczny dzieci i młodzieży na terenie miejscowości.	W Wytrębowicach co roku organizowany jest festyn rodzinny z okazji 3 go Maja. Aktywnie działa tu KGW, które pomaga w przygotowywaniu imprez dla dorosłych, np. Sylwestra czy dla dzieci: Mikołajki, Dzień Dziecka. Mieszkańcy uczestniczą w przygotowywaniu wieńca i witacza dożynkowego. W roku 2013 odbyły się tu Dożynki Gminne. W tym roku również planowane są w Wytrębowicach. W grudniu 2015 r. i marcu 2016 r. (przed świętami Bożego Narodzenia i Wielkanocy) Stowarzyszenie Odnowy Wsi Aktywnej zorganizowało warsztaty z rękodzieła. Gmina Łysomice posiada listy intencyjne od Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz organizacji pozarządowych, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących, mających na celu zwiększenie partycypacji w życiu społecznym oraz zmniejszenie stopnia uzależnienia od świadczeń pomocy społecznej na terenie miejscowości.
Zakrzewko	Miejscowość nie spełnia	Miejscowość nie spełnia	Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły	Miejscowość nie spełnia wyznaczonych

Miejscowość	Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej	Cel rewitalizacji: rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych	Cel rewitalizacji: zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej
	wyznaczonych kryteriów.	wyznaczonych kryteriów.	podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia – Gimnazjum w Łysomicach (przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego w danej szkole za ostatnie 3 lata wynosi 48,81% i jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie wynoszącego 61%). Lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących (np. przez sektor ngo). Mieszkańcy uczestniczą w przygotowywaniu wieńca i witacza dożynkowego. Aktywnie działa tu również biblioteka, która organizuje wiele zajęć dla dzieci i młodzieży. Rada Sołecka przy organizacji imprez takich jak majówka, Mikołajki czy Dzień Dziecka współpracuje z zawiązanym tam niedawno Stowarzyszeniem Razem Możemy Wiele. Jest tam boisko do gry w piłkę nożną, plac zabaw i siłownię zewnętrzne, a których mieszkańcy chętnie korzystają. W grudniu 2015 r. i marcu 2016 r. (przed świętami Bożego Narodzenia i Wielkanocy) Stowarzyszenie Odnowy Wsi Aktywnej zorganizowało warsztaty z rękodzieła. Gmina Łysomice posiada listy intencyjne od lokalnych szkół oraz organizacji pozarządowych, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących, mających	kryteriów.

Miejscowość	Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej	Cel rewitalizacji: rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych	Cel rewitalizacji: zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej
			na celu rozwój społeczny dzieci i młodzieży na terenie miejscowości. Gmina Łysomice posiada listy intencyjne od lokalnych szkół oraz organizacji pozarządowych, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących, mających na celu rozwój społeczny dzieci i młodzieży na terenie miejscowości.	
Zęgowit	Miejscowość nie spełnia wyznaczonych kryteriów.	Miejscowość nie spełnia wyznaczonych kryteriów.	Miejscowość nie spełnia wyznaczonych kryteriów.	Miejscowość nie spełnia wyznaczonych kryteriów.

Źródło: opracowanie własne

Zasięgi przestrzenne obszaru rewitalizacji zostały przedstawione na załączonych mapach.

7. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizacji w gminie Łysomice obejmuje następujące podobszary:

- centra wsi Gostkowo, Kamionki Duże, Kamionki Małe, Konieczynka, Kowróż, Kowrózek, Lipniczki, Ostaszewo, Piwnice, Tylice, Wytrębrowice, Zakrzewko jako kluczowe przestrzenie publiczne służące aktywizacji społecznej, odbudowie tożsamości i integralności mieszkańców wsi;
- obszar nad Jeziorem Kamionkowskim (część miejscowości Kamionki Małe) jako przestrzeń charakteryzującą się wysokim potencjałem do prowadzenia działań aktywizujących.

Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji wynosiła, według danych na dzień 31.12.2015 r., 2067 osób, tj. 21,46% ogółu mieszkańców gminy, a powierzchnia – 299,12 ha, tj. 2,36% powierzchni gminy.

Granice poszczególnych podobszarów obszaru rewitalizacji zostały przedstawione na mapach, stanowiących załącznik nr 1 do niniejszego programu rewitalizacji.

Diagnozy obszaru rewitalizacji dokonano w podziale na ww. podobszary oraz kładąc nacisk na sferę społeczną jako kluczową w punktu widzenia procesu rewitalizacji.

Mając na uwadze, że do obszaru rewitalizacji zaliczono jedynie fragmenty miejscowości, dane statystyczne dla podobszarów mają charakter szacunkowy i zostały wyliczone na podstawie proporcji.

Centrum wsi Gostkowo

Gostkowo to miejscowość zlokalizowana we wschodniej części gminy Łysomice. Centrum wsi Gostkowo jest obszarem zamieszkiwanym przez 259 osób, tj. blisko połowę wszystkich mieszkańców miejscowości (47,5%) oraz 2,69% ogółu mieszkańców gminy. Powierzchnia podobszaru wynosi 60,68 ha, co stanowi 0,48% ogólnej powierzchni gminy.

Miejscowość ma przede wszystkim teren rolniczy, zamieszkiwany przez ludność prowadzącą własne gospodarstwa rolne. Rynek pracy na tym podobszarze jest dosyć ograniczony – do ważniejszych pracodawców zalicza się L&L TRANS SP. Z O.O. oraz Gminny Zakład Komunalny. Większość mieszkańców dojeżdża do pracy do Torunia lub do firm działających na terenie Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

Gostkowo jest miejscowością charakteryzującą się jednym z najwyższych udziałów gospodarstw domowych i osób objętych pomocą społeczną – udział gospodarstw wynosi 24,66%, a udział osób – 21,47%. W przypadku obszaru całej gminy wskaźniki te kształtują się na poziomie odpowiednio 11,83% i 9,61%. Najczęstszym powodem objęcia pomocą społeczną mieszkańców miejscowości i podobszaru należy bezrobocie. Do innych często występujących powodów objęcia pomocą społeczną zalicza się ściśle powiązane z bezrobociem ubóstwo, potrzebę ochrony macierzyństwa oraz długotrwałą lub ciężką chorobę. Skalę problemów społecznych i gospodarczych (poziom przedsiębiorczości) na analizowanym podobszarze przedstawia analiza wskaźnikowa sporządzona dla obszaru całej miejscowości.

Tabela 13. Analiza wskaźnikowa dla miejscowości Gostkowo

Lp.	Wskaźnik	Gostkowo	Gmina Łysomice	Sytuacja kryzysowa (TAK/NIE)
1	W1 – Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem [%]	7,71	7,12	TAK
2	W2 – Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	10,61	10,26	TAK
3	W3 – Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	8,84	6,82	TAK
4	W4 – Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	1,52	0,87	TAK
5	W5 – Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze [%]	2,86	12,06	NIE
6	W6 – Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze [%]	21,47	9,60	TAK
7	W7 – Udział gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną w liczbie gospodarstw ogółem [%]	24,66	11,83	TAK
8	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze [szt.]	7,59	9,22	TAK

Źródło: opracowanie własne

Na terenie podobszaru nie jest zlokalizowana żadna placówka oświatowa. Należy on do rejonu obsługi Zespołu Szkół nr 2 w Turznie, w skład którego wchodzi szkoła podstawowej i gimnazjum. W przypadku Gimnazjum w Turznie przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego za ostatnie 3 lata wynosi 54,77% i jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie wynoszącego 61%.

Jedyną placówką aktywizacji społecznej na terenie podobszaru jest świetlica wiejska. Funkcjonuje tam filia Gminnej Biblioteki Publicznej w Łysomicach. W sąsiedztwie świetlicy znajduje się boisko Orlik 2012. W centrum wsi jest zlokalizowane również boisko wiejskie o nawierzchni trawiastej.

Świetlica wiejska w Gostkowie wraz z filią biblioteki jest w zasadzie jedynym podmiotem świadczącym usługi publiczne, który kształtuje potencjał instytucjonalny obszaru niezbędny do realizacji działań rewitalizacyjnych, jak również wymaga objęcia działaniami rewitalizacyjnymi. Do innych instytucji generujących ww. potencjał można jeszcze zaliczyć Parafię rzymskokatolicką Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny oraz funkcjonujące na terenie miejscowości organizacje pozarządowe, w tym: Koło Gospodyń Wiejskich, Stowarzyszenie Rozwoju Sołectwa Gostkowo, Ochotnicza Straż Pożarna.

Zdjęcie 1. Świetlica wiejska w Gostkowie i boisko Orlik 2012

Źródło: Urząd Gminy Łysomice

Na analizowanym podobszarze są zlokalizowane obiekty dziedzictwa kulturowego, takie jak zabytkowy kościół gotycki pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny zbudowany na przełomie XIII i XIV wieku, przykościelna parafia, która została założona w XIII wieku. Poza tym w centrum wsi zachował się w bardzo złym stanie dwór z przełomu XVIII i XIX wieku oraz liczne około stuletnie zamieszkałe domy. Na terenie Gostkowa istnieją też dwa obiekty gminne z przeznaczeniem niegdyś na placówki oświatowe, szkoły podstawowej, kilka lat temu zlikwidowane. Teren jest w całości skanalizowany, zwodociągowany i posiada dostęp do sieci energetycznej.

Do problemów przestrzenno-funkcjonalnych miejscowości należy zaliczyć: niezagospodarowane obiekty kubaturowe, ograniczony dostęp do infrastruktury komunikacyjnej w zakresie chodników i ścieżek rowerowych, brak miejsca spotkań i rekreacji dla mieszkańców, brak urządzeń sportowych, brak infrastruktury wyposażenia boiska trawiastego, niewystarczające wyposażenie świetlicy wiejskiej.

Centrum wsi Kamionki Duże

Kamionki Duże to miejscowość zlokalizowana we wschodniej części gminy Łysomice. Centrum wsi Kamionki Duże jest obszarem zamieszkiwanym przez 224 osoby, tj. blisko połowę wszystkich mieszkańców miejscowości (46,5%) oraz 2,33% ogółu mieszkańców gminy. Powierzchnia podobszaru wynosi 42,97 ha, tj. 0,34% całkowitej powierzchni gminy.

Rynek pracy na tym obszarze jest stosunkowo ograniczony. Wieś ma przede wszystkim charakter rolniczy. Mieszkańcy wsi w większości utrzymują się z prywatnych gospodarstw rolnych oraz pracy w pobliskiej bazie turystycznej, a także prowadzą własną działalność, np. handlową, usługową.

Bezrobocie jest drugim po ubóstwie powodem objęcia pomocą społeczną mieszkańców podobszaru. Do innych często występujących powodów objęcia pomocą społeczną zalicza się niepełnosprawność oraz długotrwałą lub ciężką chorobę.

Skalę problemów społecznych i gospodarczych (poziom przedsiębiorczości) na analizowanym podobszarze przedstawia analiza wskaźnikowa sporządzona dla obszaru całej miejscowości.

Tabela 14. Analiza wskaźnikowa dla miejscowości Kamionki Duże

Lp.	Wskaźnik	Kamionki Duże	Gmina Łysomice	Sytuacja kryzysowa (TAK/NIE)
1	W1 – Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem [%]	9,13	7,12	TAK
2	W2 – Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	13,33	10,26	TAK
3	W3 – Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	9,09	6,82	TAK
4	W4 – Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	0,91	0,87	TAK
5	W5 – Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze [%]	26,67	12,06	TAK
6	W6 – Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze [%]	11,41	9,60	TAK
7	W7 – Udział gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną w liczbie gospodarstw ogółem [%]	17,48	11,83	TAK
8	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze [szt.]	5,15	9,22	TAK

Źródło: opracowanie własne

Na terenie podobszaru nie jest zlokalizowana żadna placówka oświatowa. Należy on do rejonu obsługi Zespołu Szkół nr 2 w Turznie, w skład którego wchodzi szkoła podstawowej i gimnazjum. W przypadku Gimnazjum w Turznie przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego za ostatnie 3 lata wynosi 54,77% i jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie wynoszącego 61%.

Kluczowym z punktu widzenia aktywności społecznej mieszkańców, punktem analizowanego podobszaru i całej miejscowości, jest świetlica wiejska, w ramach której funkcjonuje Centrum Aktywności Dziecięcej oraz punkt biblioteczny, wraz z przyległym terenem, na którym znajduje się boisko sportowe trawiaste i plac zabaw. Teren ten jest zagospodarowany w ograniczonym stopniu. W oparciu o infrastrukturę ww. placówek są organizowane warsztaty i zajęcia tematyczne oraz imprezy takie, jak: Bal Noworoczny dla Dzieci, Bal Charytatywny, Dzień Babci i Dziadka, Dzień Dziecka, Dzień Matki, Święto Pieczonego Ziemniaka, zabawy taneczne Sylwester, Andrzejki. Do infrastruktury aktywizacji społecznej można również zaliczyć siłownię zewnętrzną.

Do innych instytucji podmiotów kształtujących potencjał tego podobszaru do realizacji działań aktywizujących lokalną społeczność można zaliczyć: Koło Gospodyń Wiejskich oraz Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Kamionki Duże.

Większość dróg publicznych na analizowanym obszarze jest utwardzona. Przez centrum wsi przebiega ścieżka rowerowa biegnąca od Torunia po Gminę i Miasto Chełmża z odgałęzieniem do Kamionek Małych. Analizowany podobszar dysponuje dostępem do sieci wodociągowej i energetycznej. Do problemów przestrzenno-środowiskowych tego obszaru należy zaliczyć brak dostępu do sieci kanalizacyjnej, niezadowalający stan techniczny dróg, natężoną emisję zanieczyszczeń i hałasu z przebiegającej przez centrum wsi drogi wojewódzkiej i autostrady A1, istnienie przestrzeni niezagospodarowanych i nieuporządkowanych, np. teren wokół świetlicy oraz teren nad stawem, brak urządzeń sportowych i rekreacyjnych.

Centrum wsi Kamionki Małe

Kamionki Małe to miejscowość zlokalizowana we wschodniej części gminy Łysomice. Centrum wsi jest zamieszkane przez 50 osób, tj. 16,2% ogółu mieszkańców miejscowości i 0,52% mieszkańców gminy. Powierzchnia podobszaru wynosi 7,41 ha, tj. 0,06% całkowitej powierzchni gminy.

Miejscowość ma charakter głównie rolniczy. Mieszkańcy utrzymują się w większości z prywatnych gospodarstw rolnych oraz pracy w pobliskiej bazie turystycznej, zlokalizowanej nad Jeziorem Kamionkowskim. Na terenie analizowanego podobszaru funkcjonuje jeden sklep spożywczy oraz kilka mniejszych prywatnych firm. Na terenie miejscowości prowadzi działalność Gospodarstwo Rolne M. Popkiewicz produkujące kiełki spożywcze. Dysponuje ono potencjałem do stworzenia nowych miejsc pracy dla mieszkańców.

Pomimo dosyć ograniczonego rynku pracy, ogólny poziom bezrobocia w miejscowości kształtuje się na poziomie zbliżonym do obszaru całej gminy, natomiast obserwuje się duże natężenie zjawiska długotrwałego bezrobocia. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w danych dot. pomocy społecznej. Najczęstszym powodem objęcia pomocą społeczną analizowanego podobszaru jest ściśle powiązane z bezrobociem ubóstwo. Równie częstym powodem jest długotrwała lub ciężka choroba, a następnie bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Skalę problemów społecznych i gospodarczych (poziom przedsiębiorczości) na analizowanym podobszarze przedstawia analiza wskaźnikowa sporządzona dla obszaru całej miejscowości.

Tabela 15. Analiza wskaźnikowa dla miejscowości Kamionki Małe

Lp.	Wskaźnik	Kamionki Małe	Gmina Łysomice	Sytuacja kryzysowa (TAK/NIE)
1	W1 – Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem [%]	8,09	7,12	TAK
2	W2 – Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	12,76	10,26	TAK
3	W3 – Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	7,14	6,82	TAK
4	W4 – Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	0,51	0,87	NIE

5	W5 – Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze [%]	7,14	12,06	NIE
6	W6 – Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze [%]	11,41	9,60	TAK
7	W7 – Udział gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną w liczbie gospodarstw ogółem [%]	17,48	11,83	TAK
8	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze [szt.]	7,65	9,22	TAK

Źródło: opracowanie własne

Na terenie podobszaru nie jest zlokalizowana żadna placówka oświatowa. Należy on do rejonu obsługi Zespołu Szkół nr 2 w Turznie, w skład którego wchodzi szkoła podstawowej i gimnazjum. W przypadku Gimnazjum w Turznie przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego za ostatnie 3 lata wynosi 54,77% i jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie wynoszącego 61%.

Kluczowym i jedynym miejscem we wsi umożliwiającym organizację wydarzeń kulturalnych i stanowiącym miejsce spotkań i integracji mieszkańców jest położona w centrum wsi świetlica wiejska wraz ze zlokalizowaną w sąsiedztwie wiatą ogniskową, boiskiem trawiastym i placem zabaw. Do infrastruktury aktywizacji społecznej można zaliczyć również siłownię zewnętrzną.

Zdjęcie 2. Świetlica wiejska w Kamionkach Małych

Źródło: Urząd Gminy Łysomice

Potencjał społeczny do realizacji zadań w zakresie aktywizacji społecznej mieszkańców posiadają na analizowanym obszarze: Rada Sołecka oraz Koło Gospodyń Wiejskich. Corocznie na terenie miejscowości są organizowane imprezy integracyjne, w tym: Dzień Dziecka, Dzień Matki, Święto Plonów oraz Dzień Babci i Dziadka.

Miejscowość dysponuje dostępem do sieci: wodociągowej, kanalizacyjnej oraz energetycznej. Przez miejscowość przebiega droga rowerowa Toruń-Chełmża, łącząca Toruń z pobliskimi kąpieliskami, w tym ośrodkiem wypoczynkowym nad Jeziorem Kamionkowskim. Do problemów przestrzenno-funkcjonalnych i środowiskowych podobszaru należy zaliczyć: słaby stan techniczny dróg, zły stan obiektu zabytkowego (zespół pałacowo-parkowy stanowiący własność prywatną), sąsiedztwo autostrady A1, stanowiącej źródło natężonej emisji zanieczyszczeń oraz hałasu komunikacyjnego.

Obszar nad Jeziorem Kamionkowskim

Obszar nad Jeziorem Kamionkowskim jest zlokalizowany w północno-wschodniej części gminy i stanowi najatrakcyjniejszy pod względem turystyczno-rekreacyjnym teren gminy Łysomice. Infrastruktura turystyczno-rekreacyjna nad jeziorem jest skupiona w jego południowej części, gdzie znajduje się Ośrodek Wypoczynkowy w Kamionkach Małych dysponujący jedynym w powiecie toruńskim kąpieliskiem. W skład kąpieliska wchodzi plaża o powierzchni 1,8614 ha wraz z pomostem drewnianym w kształcie litery „L” o długości 60 m i 30 m oraz domkiem ratownika. Kąpielisko wyposażone jest w niezbędną infrastrukturę, dodatkowo odwiedzający mogą korzystać ze zjeżdżalni wodnej oraz wypożyczalni sprzętu pływającego (kajaki, łódki, rowery wodne). Jednocześnie nad jeziorem jest zlokalizowana bogata baza gastronomiczno – handlowa (15 punktów handlowo-gastronomicznych, stołówka, kawiarnia, 2 restauracje), wygodny camping, pole namiotowe, domki letniskowe, hotel, duży parking od strony Turzna. Na terenie ośrodka funkcjonuje również ambulatorium, posterunek policji i administracja ośrodka. W sąsiedztwie ośrodka, znajduje się pole namiotowe z zapleczem sanitarnym. Wszystkie obiekty mają charakter sezonowy. Ośrodek wyposażony jest w sieć wodociągową i jest skanalizowany. Teren wokół plaży jest ogrodzony, na terenie ośrodka tworzone są sukcesywnie nowe punkty oświetleniowe.

Plaża nad Jeziorem Kamionkowskim to kąpielisko, które w sezonie cieszy się ogromną popularnością miejscowych, mieszkańców Torunia i okolic. Jest ona dzierżawiona przez prywatnego przedsiębiorcę.

Obszar nad Jeziorem Kamionkowskim charakteryzuje się wysokim potencjałem rekreacyjnym i turystycznym, a jednocześnie tworzy atrakcyjne warunki dla aktywizacji i integrowania mieszkańców. Zlokalizowana nad jeziorem infrastruktura o charakterze turystyczno-rekreacyjnym od wielu lat nie była modernizowana, stąd charakteryzuje się wysokim stopniem wyeksploatowania.

Centrum wsi Koniczynka

Koniczynka to wieś położona w południowej części gminy Łysomice. Centrum wsi jest zamieszkiwane przez 85 osób, tj. 47,8% ogółu mieszkańców miejscowości i 0,88% mieszkańców gminy. Powierzchnia podobszaru wynosi 5,84 ha, tj. 0,05% całkowitej powierzchni gminy. Miejscowość ma głównie charakter rolniczy, większość jej mieszkańców utrzymuje się z prowadzenia gospodarstw rolnych.

Na terenie podobszaru obserwuje się stosunkowo duże natężenie zjawiska starzenia się społeczeństwa, które wyraża się zdecydowanie wyższym odsetkiem ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności (11,80%) niż w przypadku całej gminy (7,12%) oraz wysoki udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych, który wynosi w miejscowości 33,33%, podczas gdy na obszarze całej gminy kształtuje się na poziomie 12,06%. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w danych dot. pomocy społecznej. Najczęstszym powodem objęcia pomocą społeczną mieszkańców miejscowości i podobszaru jest ściśle powiązane z bezrobociem ubóstwo, a kolejnymi – długotrwała lub ciężka choroba i niepełnosprawność.

Skalę problemów społecznych i gospodarczych (poziom przedsiębiorczości) na analizowanym podobszarze przedstawia analiza wskaźnikowa sporządzona dla obszaru całej miejscowości.

Tabela 16. Analiza wskaźnikowa dla miejscowości Koniczynka

Lp.	Wskaźnik	Koniczynka	Gmina Łysomice	Sytuacja kryzysowa (TAK/NIE)
1	W1 – Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem [%]	11,80	7,12	TAK
2	W2 – Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	17,21	10,26	TAK
3	W3 – Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	7,38	6,82	TAK
4	W4 – Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	0,82	0,87	NIE
5	W5 – Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze [%]	33,33	12,06	TAK
6	W6 – Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze [%]	12,92	9,60	TAK
7	W7 – Udział gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną w liczbie gospodarstw ogółem [%]	19,05	11,83	TAK
8	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze [szt.]	3,28	9,22	TAK

Źródło: opracowanie własne

Na terenie podobszaru nie jest zlokalizowana żadna placówka oświatowa. Analizowany podobszar należy do rejonu obsługi Zespołu Szkół nr 1 w Łysomicach, w skład którego wchodzi szkoła Podstawowa i Gimnazjum. W przypadku Gimnazjum w Łysomicach przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego w danej szkole za ostatnie 3 lata wynosi 48,81% i jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie wynoszącego 61%.

Jedynym miejscem służącym integracji mieszkańców jest plac zabaw dysponujący bardzo ograniczonym wyposażeniem. Na terenie miejscowości nie są zlokalizowane żadne instytucje kultury ani infrastruktura aktywizacji społecznej. Na terenie analizowanego obszaru nie funkcjonują organizacje pozarządowe ani inne podmioty posiadające potencjał do realizacji działań aktywizujących.

Zdjęcie 3. Plac zabaw w Koniczynie

Źródło: internet

Na terenie miejscowości funkcjonował prężnie do 2010 roku Ośrodek Badawczy Biologii Stosowanej UMK i Rolniczy Zakład Doświadczalny UMK. W chwili obecnej teren ten jest użytkowany przez prywatnych rolników, a istniejące zabudowania pozostają niewykorzystane.

Miejscowość dysponuje dostępem do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i energetycznej. Na terenie miejscowości jest zlokalizowany zespół dworsko-parkowy o znacznych walorach historycznych i kulturowo-krajobrazowych. Do problemów przestrzenno-funkcjonalnych podobszaru należy zaliczyć: słaby stan techniczny dróg, zły stan zespołu pałacowo-parkowego, niezagospodarowane i nieużytkowane budynki, brak obiektów kubaturowych pełniących funkcje kulturalne.

Zdjęcie 4. Zespół dworsko-parkowy w Koniczynie

Źródło: Urząd Gminy Łysomice

Centrum wsi Kowróż

Kowróż to miejscowość poPGRowska zlokalizowana w północnej części gminy Łysomice. Liczba mieszkańców podobszaru wynosi 91 osób, co stanowi 50% ogółu mieszkańców miejscowości i 0,94% ogółu mieszkańców gminy. Powierzchnia podobszaru wynosi 12,6 ha, co stanowi 0,10% powierzchni gminy.

Jest to obszar w dużej mierze o charakterze rolniczym. Mieszkańcy Kowrozu w większości zatrudnieni są w sektorze prywatnym, a także prowadzą własną działalność, np. handlową, usługową. Na terenie wsi funkcjonuje jeden sklep spożywczy oraz Zakład Produkcji Rolnej zlokalizowany w zespole dworsko-parkowym.

Kowróż charakteryzuje się najwyższym na obszarze rewitalizacji udziałem bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych – wynosi on w miejscowości 71,43%, podczas gdy w przypadku całej gminy kształtuje się na poziomie 12,06%. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w danych dot. pomocy społecznej. Najczęstszymi powodami objęcia pomocą społeczną mieszkańców miejscowości i podobszaru są bezrobocie oraz ubóstwo, a następnie potrzeba ochrony macierzyństwa. Miejscowość charakteryzuje się ponadto wyjątkowo niskim poziomem przedsiębiorczości – odnotowuje się tam najniższą wartość wskaźnika liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze – 1,46. W porównaniu dla obszaru gminy wynosi on 9,22.

Znajduje to swoje odzwierciedlenie w danych dot. pomocy społecznej. Najczęstszymi powodami objęcia pomocą społeczną mieszkańców miejscowości i podobszaru są bezrobocie i ubóstwo, następnie potrzeba ochrony macierzyństwa.

Skalę problemów społecznych i gospodarczych (poziom przedsiębiorczości) na analizowanym podobszarze przedstawia analiza wskaźnikowa sporządzona dla obszaru całej miejscowości.

Tabela 17. Analiza wskaźnikowa dla miejscowości Kowróż

Lp.	Wskaźnik	Kowróż	Gmina Łysomice	Sytuacja kryzysowa (TAK/NIE)
1	W1 – Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem [%]	9,89	7,12	TAK
2	W2 – Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	13,14	10,26	TAK
3	W3 – Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	5,11	6,82	NIE
4	W4 – Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	0,73	0,87	NIE
5	W5 – Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze [%]	71,43	12,06	TAK
6	W6 – Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze [%]	10,99	9,60	TAK
7	W7 – Udział gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną	12,12	11,83	TAK

	w liczbie gospodarstw ogółem [%]			
8	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze [szt.]	1,46	9,22	TAK

Źródło: opracowanie własne

Na terenie wsi nie funkcjonuje żadna placówka oświatowa. Dzieci w wieku szkolnym z jej terenu uczęszczają do szkół zlokalizowanych na terenie gminy Łubianka.

Kowróż charakteryzuje się dobrą dostępnością do infrastruktury technicznej. Miejscowość posiada dostęp do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz energetycznej. Przez centrum miejscowości przebiega zmodernizowana droga powiatowa.

Infrastruktura aktywizacji społecznej we wsi obejmuje teren rekreacyjny z placem zabaw, siłownią zewnętrzną, wiatą na ognisko oraz boiskiem trawiastym. Ponadto, prywatny przedsiębiorca udostępnia na terenie miejscowości pomieszczenia, które są wykorzystywane na cele aktywizacji mieszkańców. Jednocześnie mieszkańcy Kowrozu korzystają ze świetlicy wiejskiej w Wytrębowicach, z którymi Kowróż tworzy wspólne sołectwo. Na terenie miejscowości nie prowadzą działalności organizacje pozarządowe ani inne podmioty posiadające potencjał do realizacji działań aktywizujących.

Zdjęcie 5. Teren rekreacyjny w Kowrozie

Źródło: Urząd Gminy Łysomice

Na terenie miejscowości jest zlokalizowany zabytkowy zespół dworsko-parkowy z pierwszej połowy XIX wieku. Aktualnie składa się on z parku podworskiego, podwórza gospodarczego z budynkami inwentarskimi i gospodarczymi oraz kolonii mieszkaniowej.

Do problemów przestrzenno-funkcjonalnych podobszaru należy zaliczyć: słaby stan techniczny dróg, brak obiektów kubaturowych pełniących funkcje kulturalne, brak kompleksowo wyposażonych terenów rekreacyjnych.

Centrum wsi Kowrózek

Kowrózek to miejscowość poPGRowska zlokalizowana w północnej części gminy Łysomice. Liczba mieszkańców podobszaru wynosi 39 osób, co stanowi 69,6% ogółu mieszkańców miejscowości i 0,4% ogółu mieszkańców gminy. Powierzchnia podobszaru wynosi 12,05 ha, co stanowi 0,10% powierzchni gminy.

Miejscowość ma charakter głównie rolniczy. Większość mieszkańców utrzymuje się z prowadzonej działalności w ramach gospodarstw rolnych.

Szczególnie widocznym problemem społecznym miejscowości podobszaru jest bezrobocie. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze wynosi 33,33% podczas gdy w odniesieniu do całej gminy wynosi on 6,82%. Niekorzystnie kształtuje się również stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze – wynosi on dla miejscowości 4,44%, a dla całej gminy 0,87%. Problemy ze znalezieniem pracy przez mieszkańców Kowrózka przekładają się na ich trudną sytuację życiową i potrzebę ubiegania się o świadczenia z pomocy społecznej. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze wynosi w miejscowości 28,57%, a udział gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną w liczbie gospodarstw ogółem – 42,86%. Dla obszaru gminy wskaźniki te wynoszą odpowiednio 9,6% oraz 11,83%. Najczęstsze powody objęcia mieszkańców podobszaru pomocą społeczną to bezrobocie i długotrwała lub ciężka choroba.

Skalę problemów społecznych i gospodarczych (poziom przedsiębiorczości) na analizowanym podobszarze przedstawia analiza wskaźnikowa sporządzona dla obszaru całej miejscowości.

Tabela 18. Analiza wskaźnikowa dla miejscowości Kowrózek

Lp.	Wskaźnik	Kowrózek	Gmina Łysomice	Sytuacja kryzysowa (TAK/NIE)
1	W1 – Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem [%]	7,14	7,12	TAK
2	W2 – Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	8,89	10,26	NIE
3	W3 – Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	33,33	6,82	TAK
4	W4 – Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	4,44	0,87	TAK
5	W5 – Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze [%]	0,00	12,06	NIE
6	W6 – Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze [%]	28,57	9,60	TAK
7	W7 – Udział gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną w liczbie gospodarstw ogółem [%]	42,86	11,83	TAK
8	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze [szt.]	4,44	9,22	TAK

Źródło: opracowanie własne

Na terenie wsi nie funkcjonuje żadna placówka oświatowa. Dzieci w wieku szkolnym z jej terenu uczęszczają do szkół zlokalizowanych na terenie gminy Łubianka.

Na terenie miejscowości nie jest zlokalizowana żadna infrastruktura służąca aktywizacji społecznej typu instytucje kultury, tereny rekreacyjne. Mieszkańcy miejscowości korzystają ze świetlicy zlokalizowanej w siedzibie sołectwa, tj. w Wytrębowicach. Na terenie miejscowości nie prowadzą działalności organizacje pozarządowe ani inne podmioty posiadające potencjał do realizacji działań aktywizujących.

W miejscowości jest zlokalizowany zabytkowy zespół dworsko-parkowy z drugiej połowy XIX w. składający się z dworu murowanego, obory murowanej, spichlerza murowanego, stodoły drewnianej, kuźni i czworaków.

Zdjęcie 6. Zespół parkowo-pałacowy w Kowrózku

Źródło: <http://www.polskiezabytki.pl>

Do problemów przestrzenno-funkcjonalnych podobszaru należy zaliczyć: słaby stan techniczny dróg, brak obiektów kubaturowych pełniących funkcje kulturalne.

Centrum wsi Lipniczki

Lipniczki to miejscowość zlokalizowana w południowej części gminy Łysomice, której tereny wchodziły w przeszłości w skład Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej. Liczba mieszkańców podobszaru wynosi 198 osób, co stanowi 84,3% ogółu mieszkańców miejscowości i 2,06% ogółu mieszkańców gminy. Powierzchnia podobszaru wynosi 42,08 ha, co stanowi 0,33% powierzchni gminy.

Miejscowość ma charakter głównie rolniczy. Większość mieszkańców utrzymuje się z prowadzenia gospodarstw rolnych. Zjawiskiem o stosunkowo dużym natężeniu obserwowanym na terenie miejscowości i podobszaru jest długotrwałe bezrobocie. Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze wynosi 16,67% i jest wyższy od średniej dla gminy o blisko 5%.

Najczęstszym powodem objęcia pomocą społeczną mieszkańców miejscowości i podobszaru są niepełnosprawność oraz ściśle powiązane z bezrobociem ubóstwo.

Skalę problemów społecznych i gospodarczych (poziom przedsiębiorczości) na analizowanym podobszarze przedstawia analiza wskaźnikowa sporządzona dla obszaru całej miejscowości.

Tabela 19. Analiza wskaźnikowa dla miejscowości Lipniczki

Lp.	Wskaźnik	Lipniczki	Gmina Łysomice	Sytuacja kryzysowa (TAK/NIE)
1	W1 – Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem [%]	8,09	7,12	TAK
2	W2 – Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	11,66	10,26	TAK
3	W3 – Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	7,36	6,82	TAK
4	W4 – Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	0,61	0,87	NIE
5	W5 – Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze [%]	16,67	12,06	TAK
6	W6 – Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze [%]	7,66	9,60	NIE
7	W7 – Udział gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną w liczbie gospodarstw ogółem [%]	11,48	11,83	NIE
8	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze [szt.]	6,75	9,22	TAK

Źródło: opracowanie własne

Funkcję rekreacyjną terenie miejscowości pełni plac zabaw. Poza tym obiektem, na terenie miejscowości nie jest zlokalizowana żadna infrastruktura służąca aktywizacji społecznej.

Na terenie podobszaru nie jest zlokalizowana żadna placówka oświatowa. Należy on do rejonu obsługi Zespołu Szkół nr 2 w Turznie, w skład którego wchodzi szkoła podstawowej i gimnazjum. W przypadku Gimnazjum w Turznie przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego za ostatnie 3 lata wynosi 54,77% i jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie wynoszącego 61%.

W miejscowości jest zlokalizowany zespół podworski składający się z trzech kompleksów: pałacu z oficyną z przylegającym od strony zachodniej parkiem typu krajobrazowego z 2 poł. XIX w., kompleksu zabudowań gospodarczych od strony wschodniej oraz zespołu czworaków, murowanych z pocz. XX wieku. Obiekty posiadają cechy kwalifikujące je do wpisania do rejestru zabytków.

Zdjęcie 7. Zespół parkowo-pałacowy w Lipniczkach

Źródło: <http://www.polskiezabytki.pl>

Do problemów przestrzenno-funkcjonalnych podobszaru należy zaliczyć: słaby stan techniczny dróg, brak obiektów kubaturowych pełniących funkcje kulturalne.

Centrum wsi Ostaszewo

Ostaszewo jest największą poPGRowską wsią na terenie gminy Łysomice. Charakterystyczną cechą miejscowości jest duże skupisko bloków mieszkalnych, stanowiących pozostałość po Państwowym Gospodarstwie Rolnym.

Liczba mieszkańców podobszaru wynosi 474 osoby, co stanowi 59,3% ogółu mieszkańców miejscowości i 4,92% ogółu mieszkańców gminy. Powierzchnia podobszaru wynosi 46,58 ha, tj. 0,37% powierzchni gminy.

Na terenie Ostaszewa jest zlokalizowana Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna, na której terenie skupia się obecnie 14 firm. Na terenie Ostaszewa funkcjonują także: duży zakład budowy i remontu dróg „SKANSKA”, sklep „Centrum Ogrodnicze”, hurtownia ogrodnicza „ROL-PEST”, Spółdzielnia Mieszkaniowa „Zgoda”, hurtownia środków ochrony roślin i nawozów „Amplio-Merol”, restauracja „Bumerang”, trzy sklepy spożywcze, itp.

Największe natężenie negatywnych zjawisk społecznych na analizowanym podobszarze dotyczy w szczególności samowystarczalności ekonomicznej ludności i gospodarstw domowych. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze oraz udział gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną w liczbie gospodarstw ogółem jest o ok. 7% wyższy niż wynosi średnia dla gminy. Mając na uwadze korzystne uwarunkowania gospodarcze w miejscowości związane przede wszystkim z funkcjonowaniem strefy ekonomicznej, na uwagę zasługuje również stosunkowo wysoki wskaźnik udziału bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze. W 2015 roku ponad połowa osób objętych pomocą społeczną z terenu Ostaszewa korzystała ze świadczeń pomocy społecznej ze względu na ubóstwo oraz potrzebę ochrony macierzyństwa. Kolejnymi najczęstszymi przyczynami objęcia pomocą społeczną były bezrobocie oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Wy tłumaczeniem powyższych zjawisk może być fakt, iż znaczną część mieszkańców Ostaszewa stanowią mieszkańcy z byłych zakładów pegeerowskich o niższych kwalifikacjach zawodowych oraz osoby w młodym wieku, które nie podjęły zatrudnienia po ukończeniu szkoły lub nie podjęły dalszego

dokształcania. Likwidacja byłych PGR-ów jest główną przyczyną tak wysokiego bezrobocia w środowisku wiejskim, a znalezienie pracy przez te osoby jest wręcz niemożliwe z powodu wieku i wykształcenia.

Skalę problemów społecznych i gospodarczych (poziom przedsiębiorczości) na analizowanym podobszarze przedstawia analiza wskaźnikowa sporządzona dla obszaru całej miejscowości.

Tabela 20. Analiza wskaźnikowa dla miejscowości Ostaszewo

Lp.	Wskaźnik	Ostaszewo	Gmina Łysomice	Sytuacja kryzysowa (TAK/NIE)
1	W1 – Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem [%]	9,26	7,12	TAK
2	W2 – Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	13,68	10,26	TAK
3	W3 – Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	8,32	6,82	TAK
4	W4 – Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	0,74	0,87	NIE
5	W5 – Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze [%]	15,56	12,06	TAK
6	W6 – Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze [%]	16,15	9,60	TAK
7	W7 – Udział gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną w liczbie gospodarstw ogółem [%]	18,55	11,83	TAK
8	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze [szt.]	4,07	9,22	TAK

Źródło: opracowanie własne

Miejscowość odznacza się wysokim potencjałem społecznym mierzonym liczbą działających organizacji pozarządowych. Najbardziej znaną organizacją pozarządową w Ostaszewie jest Stowarzyszenie o nazwie Ludowy Zespół Sportowy „Mustang Ostaszewo”, które skupia wokół siebie głównie młodzież z terenu gminy Łysomice. Kolejną organizacją jest Klub Honorowych Dawców Krwi będący klubem środowiskowym skupiającym 120 członków z całej gminy Łysomice, a także z Torunia, Chełmży, Grudziądza i z wielu innych miejscowości. W celu zachęcenia do wstępowania do klubu organizowane są liczne imprezy takie jak: turniej szachowy Krwiodawców o Mistrzostwo Województwa, strzelanie z wiatrówki, konkursy rysunkowe o tematyce PCK-HDK itp. Krwiodawcy uczestniczą w Ogólnopolskim Rajdzie HDK „Czerwona Róża”, Szachowych Mistrzostwach Polski, Mistrzostwach w strzelaniu z KBKS, Rajdach rowerowych i samochodowych. W Ostaszewie powstało też Koło wędkarskie „Bambusy”, działa od 2008 r. i zrzesza około 25 miłośników wędkarstwa. W Ostaszewie działa również Koło Gospodyń Wiejskich „Alebabki”. Kobiety z KGW aktywnie działają na rzecz mieszkańców Ostaszewa. Organizują imprezy integracyjne takie, jak: dzień pieczonego ziemniaka, dzień seniora, andrzejki, mikołajki. Potencjałem do realizacji działań aktywizujących dysponuje również funkcjonująca w miejscowości Szkoła Podstawowa.

Poza funkcjonującą szkołą podstawową, na terenie podobszaru nie prowadzą działalności inne placówki edukacyjne. Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły gimnazjum o niskim poziomie kształcenia – Gimnazjum w Łysomicach, w którym przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego za ostatnie 3 lata wynosi 48,81% i jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie wynoszącego 61%.

Przez teren Ostaszewa przebiega droga krajowa, drogi wojewódzkie nr 582 i 499, drogi powiatowe nr 2007 i 2021 oraz linia kolejowa Toruń - Malbork. W miejscowości tej znajduje się stacja kolejowa, która w przeszłości pełniła także zadanie węzła kolejowo-towarowego.

W miejscowości jest zlokalizowany „Orlik” – kompleks sportowy oraz boisko trawiaste do gry w piłkę nożną. Ostaszewo posiada także gminny i szkolny plac zabaw oraz świetlicę wiejską, w której znajduje się gminna biblioteka publiczna, z niezagospodarowanym terenem wokół. Na terenie miejscowości jest również zlokalizowana siłownia zewnętrzna.

Zdjęcie 8. Infrastruktura aktywizacji społecznej w Ostaszewie – boisko sportowe, boisko „Orlik 2012”, plac zabaw przy szkole podstawowej

Źródło: internet

Miejscowość posiada na swoim terenie park położony w centrum wsi na terenie byłego Państwowego Gospodarstwa Rolnego. Na terenie parku znajduje się także staw oraz kaplica – grobowiec dawnych właścicieli majątku. Park jest wpisany do rejestru zabytków, na jego terenie znajduje się jedna z najcenniejszych budowli zabytkowych w Ostaszewie – pałac murowany z 1898 roku z oficyną murowaną z 1890 r. wraz z częścią zabudowań folwarcznych (chlewnia z 1890 r., dwie stajnie z 1912 i 1916 roku, spichlerz, gorzelnia i młyn parowy z końca XIX wieku, zespół czworaków z końca XIX i pocz. XX wieku oraz kaplica - grobowiec z początków XX wieku. W części gminnej park ten jest całkowicie niezagospodarowany.

Zdjęcie 9. Pałac w Ostaszewie

Źródło: <http://www.polskiezabytki.pl>

Do problemów przestrzenno-funkcjonalnych podobszaru należy zaliczyć przede wszystkim niezagospodarowane przestrzenie – teren wokół świetlicy oraz park wiejski w części stanowiący własność gminy.

Centrum wsi Piwnice

Piwnice są miejscowością zlokalizowaną w zachodniej części gminy Łysomice. Liczba mieszkańców podobszaru wynosi 293 osoby, co stanowi 100% ogółu mieszkańców miejscowości i 3,04% ogółu mieszkańców gminy. Powierzchnia podobszaru wynosi 24,68 ha, tj. 0,19% powierzchni gminy.

Obszar ten jest głównie obszarem rolniczym. Mieszkańcy Piwnic w większości zatrudnieni są w sektorze prywatnym, a także prowadzą własną działalność, np. handlową, usługową. Na terenie wsi funkcjonuje jeden sklep spożywczy, obserwatorium astronomiczne UMK Toruń oraz gospodarstwo rolne zlokalizowane w zespole dworsko-parkowym.

Największe natężenie negatywnych zjawisk społecznych na analizowanym podobszarze dotyczy w szczególności samowystarczalności ekonomicznej ludności i gospodarstw domowych. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze przekracza wartość dla gminy o blisko 11%, a udział gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną w liczbie gospodarstw ogółem o blisko 12%. Najczęstszymi powodami objęcia pomocą społeczną mieszkańców tego podobszaru są bezrobocie, następnie potrzeba ochrony macierzyństwa i niepełnosprawność.

Skalę problemów społecznych i gospodarczych (poziom przedsiębiorczości) na analizowanym podobszarze przedstawia analiza wskaźnikowa sporządzona dla obszaru całej miejscowości.

Tabela 21. Analiza wskaźnikowa dla miejscowości Piwnice

Lp.	Wskaźnik	Piwnice	Gmina Łysomice	Sytuacja kryzysowa (TAK/NIE)
1	W1 – Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem [%]	7,85	7,12	TAK
2	W2 – Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	11,06	10,26	TAK

3	W3 – Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	9,13	6,82	TAK
4	W4 – Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	0,96	0,87	TAK
5	W5 – Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze [%]	10,53	12,06	NIE
6	W6 – Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze [%]	20,48	9,60	TAK
7	W7 – Udział gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną w liczbie gospodarstw ogółem [%]	23,68	11,83	TAK
8	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze [szt.]	3,37	9,22	TAK

Źródło: opracowanie własne

Na terenie miejscowości znajduje się zespół dworsko-parkowy w Piwnicach o powierzchni 1,20 ha (w tym 0,2 ha zajmują wody) będący pozostałością po dawnym parku krajobrazowym z połowy XIX wieku. Stanowi on najważniejszy obiekt dziedzictwa kulturowego w miejscowości.

Zdjęcie 10. Zespół dworsko-parkowy w Piwnicach

Źródło: <http://www.polskiezabytki.pl>

Dużym atutem miejscowości jest również zlokalizowane na jej terenie obserwatorium astronomiczne UMK, założone w 1948 r. staraniem prof. Władysława Dziewulskiego i Wilhelminy Iwanowskiej, do którego wyposażenia należą m.in. teleskop Schmidta-Cassegraina o średnicy 90 cm, teleskop Cassegraina o średnicy 60 cm, a także dwa radioteleskopy. Od 2003 roku toruńskie centrum realizuje unikatowy w skali świata projekt przeszukiwania nieba na częstotliwości 30 GHz w ramach programu Unii Europejskiej FARADAY. W zabytkowym parku umieszczonych jest kilka innych teleskopów optycznych, umieszczonych w kopułach z rozsuwanymi dachami.

Infrastruktura aktywizacji społecznej na terenie wsi ogranicza się do placu zabaw. Mieszkańcy Piwnic nie posiadają dostępu do obiektów kulturalnych na terenie miejscowości. Obiektem kulturalnym dla obu Piwnic jest świetlica wiejska zlokalizowana w miejscowości Lulkowo (miejscowość tworząca razem z Piwnicami sołectwo), w której znajduje się filia przedszkola oraz biblioteka. Z racji tego, że

Piwnice nie dysponują obiektem kulturalnym, większość wydarzeń jest organizowana właśnie na terenie Lulkowa.

Na terenie analizowanego podobszaru nie funkcjonuje żadna placówka oświatowa. Dzieci z miejscowości uczęszczają do Szkoły Podstawowej w Świerczynkach oraz Gimnazjum w Łysomicach. W przypadku Gimnazjum w Łysomicach przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego za ostatnie 3 lata wynosi 48,81% i jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie wynoszącego 61%.

Miejscowość dysponuje dostępem do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i energetycznej. Problematyczną kwestią jest dostępność infrastruktury komunikacyjnej i infrastruktury towarzyszącej (chodniki, drogi rowerowe) łączącej Piwnice z pozostałą częścią gminy, w tym m.in. Lulkowem. Do innych problemów o charakterze przestrzenno-funkcjonalnym należy zaliczyć brak obiektów kubaturowych pełniących funkcje kulturalne, brak terenów i urządzeń sportowo-rekreacyjnych.

Centrum wsi Tylice

Tylice są zlokalizowane w środkowej części gminy Łysomice. Centrum wsi Tylice to obszar zamieszkiwany przez 86 osób, co stanowi 43,9% ogółu mieszkańców miejscowości i 0,89% ogółu mieszkańców gminy. Powierzchnia podobszaru wynosi 20,12 ha, tj. 0,16% ogólnej powierzchni gminy.

Miejscowość ma głównie charakter rolniczy. Rdzenni mieszkańcy w większości utrzymują się z prywatnych gospodarstw rolnych, natomiast pozostali mieszkańcy utrzymują się z pracy w pobliskich firmach, a także prowadzą własną działalność gospodarczą, np. handlową, usługową. Na terenie Tylic funkcjonuje jeden sklep spożywczy oraz kilka mniejszych prywatnych firm.

Największe natężenie negatywnych zjawisk społecznych na analizowanym podobszarze dotyczy w szczególności samowystarczalności ekonomicznej ludności i gospodarstw domowych. Udział gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną w liczbie gospodarstw ogółem przekracza wartość dla obszaru całej gminy o 15%. Najczęstszymi powodami objęcia pomocą społeczną mieszkańców podobszaru są bezrobocie i ubóstwo.

Skalę problemów społecznych i gospodarczych (poziom przedsiębiorczości) na analizowanym podobszarze przedstawia analiza wskaźnikowa sporządzona dla obszaru całej miejscowości.

Tabela 22. Analiza wskaźnikowa dla miejscowości Tylice

Lp.	Wskaźnik	Tylice	Gmina Łysomice	Sytuacja kryzysowa (TAK/NIE)
1	W1 – Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem [%]	9,18	7,12	TAK
2	W2 – Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	12,59	10,26	TAK
3	W3 – Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	9,09	6,82	TAK
4	W4 – Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	1,40	0,87	TAK
5	W5 – Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze [%]	7,69	12,06	NIE

6	W6 – Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze [%]	12,76	9,60	TAK
7	W7 – Udział gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną w liczbie gospodarstw ogółem [%]	26,83	11,83	TAK
8	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze [szt.]	7,59	9,22	TAK

Źródło: opracowanie własne

Najbardziej wyróżniającym elementem miejscowości Tylice jest zespół dworskowo-parkowy. Zespół dworsko-parkowy w Tylicach o powierzchni 2,20 ha jest pozostałością po dawnym parku krajobrazowym z połowy XIX wieku. W chwili obecnej zespół stanowi własność prywatną i funkcjonuje jako gospodarstwo rolne.

Zdjęcie 11. Pałac w Tylicach

Źródło: <http://www.polskiezabytki.pl>

Miejscem służącym spotkaniom, organizacji imprez i integracji dla mieszkańców Tylic jest niewielka świetlica wiejska, przy której znajduje się plac zabaw i boisko. Do infrastruktury aktywizacji społecznej można zaliczyć również zlokalizowaną w miejscowości siłownię zewnętrzną.

Na terenie podobszaru nie jest zlokalizowana żadna placówka oświatowa. Należy on do rejonu obsługi Zespołu Szkół nr 2 w Turznie, w skład którego wchodzi szkoła podstawowej i gimnazjum. W przypadku Gimnazjum w Turznie przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego za ostatnie 3 lata wynosi 54,77% i jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie wynoszącego 61%.

Na obszarze sołectwa działa: Rada Sołecka oraz Stowarzyszenie Odnowy Wsi Aktywnej „SOWA” utworzone od roku 1999. Stowarzyszenie podejmuje się wyrobu rękodzieł z materiałów ekologicznych (suszone kwiaty, zboża, innych roślin) i w tym zakresie organizuje na terenie całej gminy warsztaty rękodzielnicze. Na terenie miejscowości corocznie są organizowane takie imprezy, jak: Dzień Dziecka, Dzień Matki, Święto Plonów oraz Dzień Babci i Dziadka.

Analizowany obszar charakteryzuje się dobrą dostępnością infrastruktury technicznej – znajduje się tam sieć wodociągowa i sieć energetyczna, natomiast na chwilę obecną brak dostępu do sieci kanalizacyjnej. W Tylicach występują drogi gminne, droga powiatowa oraz droga wojewódzka (odgałęzienie drogi krajowej nr 91) przecinająca część terenów rolniczych tej miejscowości. Przez miejscowość przebiega ścieżka rowerowa prowadząca nad Jez. Kamionkowskie.

Do problemów o charakterze przestrzenno-funkcjonalnym należy zaliczyć brak dostępu do sieci kanalizacyjnej, brak obiektów kubaturowych pełniących funkcje kulturalne, ograniczone możliwości lokalowe świetlicy wiejskiej, brak terenów i urządzeń sportowo-rekreacyjnych.

Centrum wsi Wytrębownice

Wytrębownice są zlokalizowane w północnej części gminy Łysomice. Centrum wsi Wytrębownice to obszar zamieszkiwany przez 92 osoby, co stanowi 21,8% ogółu mieszkańców miejscowości i 0,96% ogółu mieszkańców gminy. Powierzchnia podobszaru wynosi 9,99 ha, tj. 0,08% ogólnej powierzchni gminy.

Wytrębownice to jedna z najbardziej rolniczych miejscowości w gminie Łysomice. Większość mieszkańców trudni się rolnictwem, niewielka ich część pracuje w pobliskim Zakładzie Produkcji Opakowań „Stex” oraz w firmach Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, a pozostali dojeżdżają do pracy do pobliskich miast (Toruń i Chełmża).

Największe natężenie negatywnych zjawisk społecznych na analizowanym podobszarze dotyczy w szczególności długotrwałego bezrobocia. Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze wynosi w miejscowości 20,83% przy 12,06% dla obszaru całej gminy. To właśnie bezrobocie jest najczęstszym powodem objęcia pomocą społeczną mieszkańców miejscowości i podobszaru. Kolejne, również często występujące czynniki to: długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność i potrzeba ochrony macierzyństwa.

Skalę problemów społecznych i gospodarczych (poziom przedsiębiorczości) na analizowanym podobszarze przedstawia analiza wskaźnikowa sporządzona dla obszaru całej miejscowości.

Tabela 23. Analiza wskaźnikowa dla miejscowości Wytrębownice

Lp.	Wskaźnik	Wytrębownice	Gmina Łysomice	Sytuacja kryzysowa (TAK/NIE)
1	W1 – Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem [%]	9,72	7,12	TAK
2	W2 – Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	14,86	10,26	TAK
3	W3 – Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	8,70	6,82	TAK
4	W4 – Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	0,36	0,87	NIE
5	W5 – Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze [%]	20,83	12,06	TAK
6	W6 – Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze [%]	13,98	9,60	TAK
7	W7 – Udział gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną w liczbie gospodarstw ogółem [%]	14,29	11,83	TAK
8	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na	5,43	9,22	TAK

	danym obszarze [szt.]			
--	-----------------------	--	--	--

Źródło: opracowanie własne

Infrastruktura aktywizacji społecznej miejscowości Wytrębówice obejmuje małe boisko piłkarskie, oraz zmodernizowaną świetlicę, która stanowi miejsce integracji i spotkań mieszkańców Wytrębówic, Kowrozu i Kowrózka. Przy świetlicy jest zlokalizowany amfiteatr, plac zabaw, zmodernizowany staw z pomostem oraz siłownia zewnętrzna.

Zdjęcie 12. Świetlica wiejska i plac zabaw w Wytrębówicach

Źródło: Urząd Gminy Łysomice

Na terenie podobszaru nie jest zlokalizowana żadna placówka oświatowa. Analizowany podobszar należy do rejonu obsługi Zespołu Szkół nr 1 w Łysomicach, w skład którego wchodzi szkoła Podstawowa i Gimnazjum. W przypadku Gimnazjum w Łysomicach przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego w danej szkole za ostatnie 3 lata wynosi 48,81% i jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie wynoszącego 61%.

Na terenie sołectwa działa jedna organizacja, a mianowicie Koło Gospodyń Wiejskich skupiające wokół siebie mieszkanki tej miejscowości. Organizacja ta wraz z Radą Sołecką Wytrębówic, organizuje co roku w dniu 3 Maja, piknik rodzinny, na którym bawią się mieszkańcy tej i ościennych miejscowości. Na stałe do kalendarza imprez wprowadzono organizację Dnia Dziecka, Dnia Seniora i w grudniu Mikołajki dla dzieci.

Analizowany obszar charakteryzuje się dobrą dostępnością infrastruktury technicznej – znajduje się tam sieć wodociągowa, kanalizacyjna i energetyczna. Przez centrum miejscowości przebiega droga wojewódzka nr 499 łącząca się z jednej strony z autostradą A1.

Do problemów o charakterze przestrzenno-funkcjonalnym należy zaliczyć ograniczone wyposażenie infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej, tj. boiska piłkarskiego i placu zabaw oraz świetlicy wiejskiej i jej terenu.

Centrum wsi Zakrzewko

Zakrzewko jest położone w centralnej części gminy Łysomice. Centrum wsi Zakrzewko to obszar zamieszkiwany przez 176 osób, co stanowi 47,8% ogółu mieszkańców miejscowości i 1,83% ogółu mieszkańców gminy. Powierzchnia podobszaru wynosi 14,12 ha, tj. 0,11% ogólnej powierzchni gminy.

Mieszkańcy Zakrzewka to głównie rolnicy. Spora część mieszkańców pracuje zawodowo w pobliskich przedsiębiorstwach.

Największe natężenie negatywnych zjawisk społecznych na analizowanym podobszarze dotyczy w szczególności długotrwałego bezrobocia. Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze wynosi w miejscowości 20% przy 12,06% dla obszaru całej gminy. Bezrobocie jest najczęstszym powodem objęcia pomocą społeczną mieszkańców miejscowości i podobszaru. Kolejne, również często występujące czynniki to: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz długotrwała lub ciężka choroba.

Skalę problemów społecznych i gospodarczych (poziom przedsiębiorczości) na analizowanym podobszarze przedstawia analiza wskaźnikowa sporządzona dla obszaru całej miejscowości.

Tabela 24. Analiza wskaźnikowa dla miejscowości Zakrzewko

Lp.	Wskaźnik	Zakrzewko	Gmina Łysomice	Sytuacja kryzysowa (TAK/NIE)
1	W1 – Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem [%]	6,79	7,12	NIE
2	W2 – Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	10,42	10,26	TAK
3	W3 – Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	6,25	6,82	NIE
4	W4 – Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]	1,25	0,87	TAK
5	W5 – Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze [%]	20,00	12,06	TAK
6	W6 – Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze [%]	8,15	9,60	NIE
7	W7 – Udział gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną w liczbie gospodarstw ogółem [%]	13,79	11,83	TAK
8	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze [szt.]	7,08	9,22	TAK

Źródło: opracowanie własne

Mieszkańcy Zakrzewka mają do dyspozycji na swoim terenie świetlicę wiejską, w której mieści się filia biblioteki gminnej (organizowane są tam liczne warsztaty i zajęcia tematyczne) i punkt przedszkolny. Przy świetlicy znajdują się trzy boiska: do siatkówki, koszykówki i do piłki nożnej, z których często korzystają mieszkańcy z Zakrzewka oraz z Tylic. Jest tam również zlokalizowany plac zabaw dla najmłodszych. Teren ten stanowi najważniejsze miejsce spotkań, integrowania się mieszkańców wsi i rozwijania swoich pasji.

Zdjęcie 13. Świetlica wiejska w Zakrzewku

Źródło: Urząd Gminy Łysomice

Na terenie podobszaru nie jest zlokalizowana żadna placówka oświatowa. Analizowany podobszar należy do rejonu obsługi Zespołu Szkół nr 1 w Łysomicach, w skład którego wchodzi szkoła Podstawowa i Gimnazjum. W przypadku Gimnazjum w Łysomicach przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego w danej szkole za ostatnie 3 lata wynosi 48,81% i jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie wynoszącego 61%.

Na obszarze sołectwa prężnie działa Rada Sołecka z Sołtysem na czele. Corocznie organizowane są imprezy integracyjne, których frekwencja mobilizuje do kolejnych działań. Mieszkańcy wspólnie organizują na terenie miejscowości imprezy kulturalne takie jak: Dzień Dziecka, Dzień Matki, Dzień Babci i Dzień Dziadka, Mikołajki.

Dostęp do infrastruktury technicznej jest oceniany jako dobry – we wsi znajduje się sieć wodociągowa, kanalizacyjna oraz sieć energetyczna. Większość dróg publicznych jest utwardzona. Znajdują się one w dobrym stanie technicznym. Przez Zakrzewko przebiega ścieżka rowerowa do Jez. Kamionkowskiego.

Do problemów o charakterze przestrzenno-funkcyjnym analizowanego podobszaru należy zaliczyć zły stan techniczny dróg gminnych oraz brak chodników.

8. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji

Wizja obszaru to opis oczekiwanego w przyszłości stanu tego obszaru. Wizja ma na celu: zobrazowanie stanu docelowego, informowanie o aspiracjach osób/podmiotów formułujących wizję oraz jednoczenie wokół idei.

Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji zawiera:

- wyobrażenie, jak powinien wyglądać obszar rewitalizacji w roku 2023;
- wskazanie podmiotów (ludzie, instytucje, organizacje) występujących w tym wyobrażeniu;
- opis relacji zachodzących pomiędzy tymi podmiotami;
- cechy tych podmiotów;
- uszczegółowienie procesów.

Dla obszaru rewitalizacji w gminie Łysomice sformułowano następującą wizję obszaru w roku 2023.

W roku 2023 obszar rewitalizacji będzie:

- **Obszarem atrakcyjnym do życia i prowadzenia działalności gospodarczej;**
- **obszarem zapewniającym dostęp do wysokiej jakości oferty edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjnej dzieciom i młodzieży;**
- **obszarem przyjaznym dla osób starszych, w tym niepełnosprawnych i długotrwale chorych;**
- **obszarem o wysokiej jakości przestrzeniach publicznych i infrastrukturze efektywnie wykorzystywanej na cele społeczne;**
- **obszarem aktywnej współpracy pomiędzy sektorem publicznym a mieszkańcami.**

Zrealizowaniu tak sformułowanej wizji będą służyć rewitalizacja prowadzona w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni, skoncentrowane terytorialnie.

9. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk

Określone w niniejszym programie rewitalizacji cele rewitalizacji odpowiadają na problemy zidentyfikowane na etapie diagnozy – są osadzone w sferze społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej – i stanowią pochodną wizji określającej stan końcowy procesu rewitalizacji.

Celem nadrzędnym Programu rewitalizacji dla Gminy Łysomice na lata 2014-2023 jest ożywienie społeczne obszaru rewitalizacji.

Celowi nadrzędnemu przyporządkowano cele szczegółowe, a im z kolei kierunki działań, stanowiące zestawienie najważniejszych grup działań, pozwalających na osiągnięcie założonych celów rewitalizacji (pożądanych efektów w zakresie rozwiązywania problemów społecznych oraz gospodarczych i technicznych).

Schemat 2. Cele i kierunki działań

Cel 1. Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej (miejscowości: Kowróż, Kowrózek, Koniczynka, Lipniczki, Ostaszewo, Piwnice)	Cel 2. Rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych (miejscowości: Gostkowo, Kamionki Duże, Kamionki Małe, Koniczynka, Lipniczki, Ostaszewo, Piwnice, Tylice, Wytrębówice, Zakrzewko)	Cel 3. Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej (miejscowości: Gostkowo, Kamionki Duże, Kamionki Małe, Koniczynka, Kowróż, Kowrózek, Ostaszewo, Piwnice, Tylice, Wytrębówice)
• Zagospodarowanie przestrzeni infrastrukturą sportową, kulturalną i rekreacyjną, obiektami małej architektury i infrastrukturą komunikacyjną, w tym dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych, wraz z modernizacją infrastruktury już istniejącej; • Modernizacja obiektów służących prowadzeniu działań w zakresie aktywizacji społecznej wraz z nadaniem im nowych funkcji, w tym ich dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych i doposażenie; • Uporządkowanie terenów zielonych, wyposażenie w małą architekturę, infrastrukturę rekreacyjną, sportową, edukacji ekologicznej i komunikacyjną, w tym dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych.	• Realizacja dodatkowych zajęć edukacyjnych i wyrównawczych dla dzieci i młodzieży; • Działania na rzecz dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym w zakresie aktywnej integracji o charakterze środowiskowym (kluby samopomocy, świetlice środowiskowe, kluby młodzieżowe itp.); • Zajęcia aktywizujące dla dzieci i młodzieży o charakterze kulturalnym, sportowym, rekreacyjnym itp.; • Modernizacja obiektów i zagospodarowanie terenów na potrzeby prowadzenia działań w zakresie aktywizacji społecznej wraz z nadaniem im nowych funkcji, w tym ich doposażenie (kierunek działań wspólny dla celu 2 i celu 3)	• Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem poprzez integrację społeczną, aktywizację zawodową; • Działania w zakresie poprawy dostępu do usług opiekuńczych nad osobami niesamodzielnymi, w tym starszymi i z niepełnosprawnościami; • Działania na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w zakresie wdrożenia rozwiązań z obszaru aktywnej integracji o charakterze środowiskowym (kluby samopomocy, kluby pracy itp.); • Działania wspierające rozwiązania w zakresie organizowania społeczności lokalnej i animacji społecznej; • Działania wspierające rozwój gospodarki społecznej i przedsiębiorczości społecznej.

Źródło: opracowanie własne

10. Lista planowanych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Podstawowe projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne stanowią działania, bez których realizacja celów programu rewitalizacji nie będzie możliwa i nie zostaną rozwiązane zdiagnozowane problemy. W grupie uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych wskazano te, które identyfikuje się jako potrzebne do osiągnięcia określonych efektów, jednak na etapie opracowywania programu rewitalizacji nie jest możliwe wskazanie, w jakim terminie itp. Ich charakterystykę przedstawiono poniżej. Poniżej przedstawiono wykaz podstawowych i uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Tabela 25. Lista podstawowych przedsięwzięć/projektów rewitalizacyjnych

Obszar rewitalizacji (nazwa)	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu	Opis projektu					
				Podmiot/-y realizujący /e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu)	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Centra wsi: Gostkowo, Kamionki Duże, Kamionki Małe, Koniczynka, Lipniczki, Tylice,	CEL REWITALIZACJI: Rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych								
	KIERUNEK DZIAŁAŃ: Realizacja dodatkowych zajęć edukacyjnych i wyrównawczych dla dzieci i młodzieży; Działania na rzecz dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym w zakresie aktywnej integracji o charakterze środowiskowym (lider aktywności lokalnej); Zajęcia aktywizujące dla dzieci i młodzieży o charakterze kulturalnym, sportowym, rekreacyjnym itp. Działania wspierające rozwiązania w zakresie organizowania społeczności lokalnej i animacji społecznej								
	1. Aktywizacja dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji	1. Rozwój dzieci i młodzieży naszej przyszłości- Lider dla dzieci i młodzieży- edycja I	Społeczny	Gmina Łysomice/ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej /Gminna Biblioteka Publiczna/ Świetlica Profilaktyczno-Wychowawcza	Prowadzenie zajęć edukacyjnych i wyrównawczych dla dzieci i młodzieży – korepetycje dla uczniów z problemami w nauce; Zajęcia artystyczne dla dzieci i młodzieży; Zajęcia sportowo-taneczne; Zajęcia muzyczne; Zajęcia prozdrowotne: zajęcia z profilaktyki uzależnień, kurs pierwszej pomocy dla dzieci i młodzieży; Doradztwo zawodowe Zajęcia z psychologiem; Zajęcia z mediatorem	Świetlice wiejskie w miejscowościach: Gostkowo, Kamionki Duże, Kamionki Małe, Koniczynka (realizacja w świetlicy wiejskiej w Papowie Toruńskim), Lipniczki (realizacja w świetlicy wiejskiej w Gostkowie), Tylice, Zakrzewko	60 000,00 zł	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 15os. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 5 os. Liczba osób z niepełnosprawnościami i objętych wsparciem w programie – 2 os.	Listy obecności uczestników zajęć, orzeczenia o niepełnosprawności

					i prawnikiem; Zakup materiałów na zajęcia;				
Centra wsi: Gostkowo, Kamionki Duże, Kamionki Małe, Koniczynka, Kowróż, Kowróżek Lipniczki, Ostaszewo, Piwnice, Tylice, Wytrębówice, Zakrzewko	CEL REWITALIZACJI: Rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych								
	KIERUNEK DZIAŁAŃ: Realizacja dodatkowych zajęć edukacyjnych i wyrównawczych dla dzieci i młodzieży; Działania na rzecz dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym w zakresie aktywnej integracji o charakterze środowiskowym Zajęcia aktywizujące dla dzieci i młodzieży o charakterze kulturalnym, sportowym, rekreacyjnym itp.								
	1.Aktywizacja dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji	2.Gminny Uniwersytet dziecięco-młodzieżowy	Społeczny	Gmina Łysomice/ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej /Gminna Biblioteka Publiczna/ Świetlica Profilaktyczno-Wychowawcza	Prowadzenie zajęć edukacyjnych i wyrównawczych dla dzieci i młodzieży – korepetycje dla uczniów z problemami w nauce; Zajęcia artystyczne dla dzieci i młodzieży; Zajęcia sportowo-taneczne; Zajęcia muzyczne; Zajęcia prozdrowotne: zajęcia z profilaktyki uzależnień, kurs pierwszej pomocy dla dzieci i młodzieży; Doradztwo zawodowe Zajęcia z psychologiem; Zajęcia z mediatorem i prawnikiem; Zakup materiałów na zajęcia; Wyjazdy edukacyjne; zajęcia z języka obcego	Świetlice wiejskie w miejscowościach: Gostkowo, Kamionki Duże, Kamionki Małe, Koniczynka (realizacja w świetlicy wiejskiej w Papowie Toruńskim), Lipniczki (realizacja w świetlicy wiejskiej w Gostkowie), Ostaszewo, Piwnice (realizacja w świetlicy wiejskiej w Łulkowie), Tylice, Wytrębówice, Zakrzewko	60 000,00 zł	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 20os. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 5 os.	Listy obecności uczestników zajęć,
Centra wsi:	CEL REWITALIZACJI: Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej								

Gostkowo, Kamionki Duże, Kamionki Małe, Koniczynka, Kowróż, Kowrózek, Lipniczki, Ostaszewo, Piwnice, Tylice, Wytrębrowice, Zakrzewko	KIERUNEK DZIAŁAŃ: Działania na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w zakresie wdrożenia rozwiązań z obszaru aktywnej integracji o charakterze środowiskowym (lider aktywności lokalnej); Działania wspierające rozwiązania w zakresie organizowania społeczności lokalnej i animacji społecznej								
	2. Aktywizacja osób starszych z obszaru rewitalizacji	3. Klub Seniora – Lider dla seniorów	Społeczny	Gmina Łysomice/ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej /Gminna Biblioteka Publiczna/ Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych	Organizowanie cyklicznych spotkań dla osób starszych ze specjalistami mające na celu przybliżenie problemów starzenia się, wspólne spędzanie wolnego czasu (gimnastyka ruchowa, zajęcia manualne, robotki ręczne itp.);	Świetlice wiejskie w miejscowościach: Gostkowo, Kamionki Duże, Kamionki Małe, Koniczynka (realizacja w świetlicy wiejskiej w Papowie Toruńskim), Lipniczki (realizacja w świetlicy wiejskiej w Gostkowie) Kowróż, Kowrózek (realizacja w udostępnianym obiekcie prywatnym w Kowrozie), Ostaszewo, Piwnice (realizacja w świetlicy wiejskiej w Łulkowie), Tylice, Wytrębrowice, Zakrzewko	60 000,00 zł	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 20 os.; Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 5 os.;	Listy obecności uczestników zajęć

	CEL REWITALIZACJI: Rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych								
	KIERUNEK DZIAŁAŃ: Działania na rzecz dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym w zakresie aktywnej integracji o charakterze środowiskowym (lider aktywności lokalnej)								
Centra wsi: Ostaszewo, Piwnice, Kowróż, Kowrózek, Wytrębowice, Zakrzewko	1.Aktywizacja dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji	4.Nasza młodzież, Nasza sprawa- Lider dla dzieci i młodzieży- edycja II	Społeczny	Gmina Łysomice/ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej /Gminna Biblioteka Publiczna/ Świetlica Profilaktyczno-Wychowawcza	Prowadzenie zajęć edukacyjnych i wyrównawczych dla dzieci i młodzieży – korepetycje dla uczniów z problemami w nauce; Zajęcia artystyczne dla dzieci i młodzieży; Zajęcia sportowo-taneczne; Zajęcia muzyczne; Zajęcia prozdrowotne: zajęcia z profilaktyki uzależnień, kurs pierwszej pomocy dla dzieci i młodzieży; Doradztwo zawodowe Zajęcia z psychologiem; Zajęcia z mediatorem i prawnikiem; Zakup materiałów na zajęcia;	Świetlice wiejskie w miejscowościach: Ostaszewo, Piwnice (realizacja w świetlicy wiejskiej w Łulkowie), Kowróż, Kowrózek (realizacja w udostępnianym obiekcie prywatnym w Kowrozie), Wytrębowice, Zakrzewko	60 000,00 zł	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 15 os. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 5 os.	Listy obecności uczestników zajęć
Centra wsi: Gostkowo, Kamionki Duże, Kamionki Małe, Koniczynka, Kowróż, Kowrózek,	CEL REWITALIZACJI: Rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych								
	KIERUNEK DZIAŁAŃ: Działania na rzecz dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym w zakresie aktywnej integracji o charakterze środowiskowym (kluby samopomocy, świetlice środowiskowe, kluby młodzieżowe itp.)								
	1.Aktywizacja dzieci i	5.Nasza młodzież, Nasza sprawa	Społeczny	Stowarzyszenie	Coaching rówieśniczy;	Świetlice wiejskie w	21 000,00 zł	Liczba osób zagrożonych	Listy obecności uczestników zajęć

Lipniczki Ostaszewo, Piwnice, Tylice, Wytrębownice, Zakrzewko	młodzieży z obszaru rewitalizacji			Kobiet Aktywnych	Animacja czasu wolnego	miejsowościach: Gostkowo, Kamionki Duże, Kamionki Małe, Koniczynka (realizacja w świetlicy wiejskiej w Papowie Toruńskim), Lipniczki (realizacja w świetlicy wiejskiej w Gostkowie) Kowróż, Kowrózek (realizacja w udostępnianym obiekcie prywatnym w Kowrozie), Ostaszewo, Piwnice (realizacja w świetlicy wiejskiej w Łulkowie), Tylice, Wytrębownice, Zakrzewko		ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 10 os. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 2 os.	
Centra wsi: Gostkowo, Kamionki Duże,	CEL REWITALIZACJI: Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej								
	KIERUNEK DZIAŁAŃ: Działania w zakresie poprawy dostępu do usług opiekuńczych nad osobami niesamodzielnymi, w tym starszymi i z niepełnosprawnościami								

Kamionki Małe, Koniczynka, Kowróż, Kowrózek, Ostaszewo, Piwnice, Tylice, Wytrębówice	3. Poprawa jakości usług opiekuńczych na obszarze rewitalizacji	6. Aktywizacja społeczna i zawodowa – rozwój usług opiekuńczych w Gminie Łysomice	Społeczny	Gmina Łysomice / Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łysomicach	Przeszkolenie osób w zakresie opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi; Zatrudnienie dwóch opiekunek środowiskowych do realizacji usług opiekuńczych w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Łysomicach	Gostkowo, Kamionki Duże, Kamionki Małe, Koniczynka, Kowróż, Kowrózek, Ostaszewo, Piwnice, Tylice, Wytrębówice	110 400,00 zł	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 8 os.; Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 8 os.;	Lista uczestników projektu
Kamionki Małe	Cel rewitalizacji: Rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych, Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej Kierunek działań: Modernizacja obiektów i zagospodarowanie terenów na potrzeby prowadzenia działań w zakresie aktywizacji społecznej wraz z nadaniem im nowych funkcji, w tym ich doposażenie Uporządkowanie terenów zielonych, wyposażenie w małą architekturę, infrastrukturę rekreacyjną, sportową, edukacji ekologicznej i rekreacyjną, w tym dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych								
	1. Aktywizacja dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji	7. Rewitalizacja obszaru nad Jeziorem w Kamionkach Małych	Przestrzenno-funkcjonalne, techniczne	Gmina Łysomice	Wykonanie nowego pomostu z uwzględnieniem barier zabezpieczających; budowa rekreacyjno-sportowej strefy dla dzieci i dorosłych (m.in. siłownia zewnętrzna, plac zabaw, boiska do piłki, punkty małej infrastruktury sportowej); stworzenie bezpiecznego kąpieliska dla dzieci;	Obszar nad Jeziorem Kamionkowski	3 100 000,00 zł	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 0,5 ha; Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów – 30 os.	Protokół odbioru robót, faktury

					stworzenie bazy sportów wodnych w której znajdowałyby się m.in wypożyczalnia sprzętu wodnego, slip do wodowania łodzi, miejsca dla wędkarzy; budowa infrastruktury plażowej (m.in. toalety, przebieralnie, natryski); utworzenie małej bazy gastronomicznej; budowa amfiteatru; ustawienie na terenie ośrodka obiektów architektury (m.in. stojaków na rowery i koszy na śmieci); nawiezenie świeżego piasku na plażę; utworzenie zaplecza obsługowego terenu (wstęp tylko dla osób upoważnionych); objęcie terenu ośrodka monitoringiem; modernizacja ścieżki pieszo-rowerowej wokół jeziora.				
Kamionki Małe	Cel rewitalizacji: Rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych, Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej								
	Kierunek działań: Zajęcia aktywizujące dla dzieci i młodzieży o charakterze kulturalnym , sportowym i rekreacyjnym								

	1.Aktywizacja dzieci, młodzieży i dorosłych z obszaru rewitalizacji	8.Aktywni razem	Społeczny	Gmina Łysomice/ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Prowadzenie zajęć sportowych, rekreacyjnych i warsztatowych w okresie letnim dla dzieci, młodzieży i dorosłych	Obszar nad Jeziorem Kamionkowskim	30 000,00 zł	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 15 os.;	Listy obecności uczestników
Miejsce realizacji projektu poza obszarem rewitalizacji. Realizacja inwestycji pozytywnie wpłynie na obszar rewitalizacji	CEL REWITALIZACJI: Rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych, Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej								
	Kierunek działań: Modernizacja obiektów i zagospodarowanie terenów na potrzeby prowadzenia działań w zakresie aktywizacji społecznej wraz z nadaniem im nowych funkcji, w tym ich doposażenie								
	4.Adaptacja budynku na cele społecznościowe	9.Adaptacja spichlerza w Łysomicach na centrum środowiskowo-kulturowe	Przestrzenno-funkcjonalne, techniczne	Gmina Łysomice	Adaptacja budynku na cele środowiskowo-kulturowe	Łysomice	1 500 000,00zł	-Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 0,02ha	Protokół odbioru robót, faktury
								Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów – 50 os.	
Miejsce realizacji projektu poza obszarem rewitalizacji.	Cel rewitalizacji: Rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych, Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej								
	Kierunek działań: Działania na rzecz dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym w zakresie aktywnej integracji o charakterze środowiskowym (kluby samopomocy, świetlice środowiskowe, kluby młodzieżowe itp.) Działania wspierające rozwiązania w zakresie organizowania społeczności lokalnej i animacji społecznej								

Realizacja inwestycji pozytywnie wpływać będzie na obszar rewitalizacji	1. Aktywizacja dzieci, młodzieży i dorosłych z obszaru rewitalizacji	10. Centrum środowiskowo-kulturowe	Społeczny	Gmina Łysomice/ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Miejsce odbywania szkoleń, spotkań i warsztatów Głównym celem tego przedsięwzięcia będzie stworzenie miejsca do prowadzenia warsztatów dla dzieci i młodzieży i dorosłych z obszaru rewitalizacji.	Łysomice	30 000,00 zł	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 12 os.; Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 3 os.;	Listy obecności uczestników
---	--	------------------------------------	-----------	---	---	----------	--------------	---	-----------------------------

Źródło: opracowanie własne

Tabela 26. Lista uzupełniających (pozostałych) przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Obszar rewitalizacji (nazwa obszaru)	Typ przedsięwzięcia	Charakterystyka
1	2	3
Centra wsi: Gostkowo, Kamionki Duże, Kamionki Małe, Koniczynka, Kowróż, Kowrózek, Lipniczki, Ostaszewo, Piwnice, Tylice, Wytrębówice, Zakrzewko	Cel rewitalizacji: Rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych Kierunek działań: Realizacja dodatkowych zajęć edukacyjnych i wyrównawczych dla dzieci i młodzieży	
	Społeczne	Akademia Dziecięca – organizacja wykładów i warsztatów naukowych dla dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji przy zaangażowaniu nauczycieli akademickich, instruktorów i ekspertów z różnych dziedzin nauki i życia na poziomie i w formie i języku dostosowanym do możliwości rozwojowych dzieci.
Centra wsi: Gostkowo, Kamionki Duże, Kamionki Małe, Koniczynka, Kowróż, Kowrózek, Ostaszewo, Piwnice, Tylice, Wytrębówice	Cel rewitalizacji: Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej Kierunek działań: Działania na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w zakresie wdrożenia rozwiązań z obszaru aktywnej integracji o charakterze środowiskowym (kluby samopomocy, kluby pracy itp.); Działania wspierające rozwiązania w zakresie organizowania społeczności lokalnej i animacji społecznej	
	Społeczne	Uniwersytet III Wieku – organizacja wykładów, dyskusji, lektoratów językowych, nauki obsługi komputera, zespołów twórczych, zajęć sportowo-rekreacyjnych, wycieczek, turnusów rehabilitacyjnych, imprez kulturalnych i integracyjnych mających na celu rozwijanie sprawności intelektualnej i fizycznej osób starszych oraz podnoszenie ich komfortu życia poprzez wszechstronną aktywizację.

Centrum wsi Gostkowo, centrum wsi Kamionki Małe	Cel rewitalizacji: Rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych, Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej Kierunek działań: Modernizacja obiektów i zagospodarowanie terenów na potrzeby prowadzenia działań w zakresie aktywizacji społecznej wraz z nadaniem im nowych funkcji, w tym ich doposażenie	
	Spółeczne, przestrzenno-funkcjonalne	Modernizacja i uzupełnienie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w Gostkowie i Kamionkach Małych – zagospodarowanie terenów infrastrukturą sportowo-rekreacyjną (boiska, korty tenisowe itp.), modernizacja istniejącej infrastruktury sportowej oraz wyposażenie istniejącej infrastruktury rowerowej w instalację oświetleniową
Centrum wsi Ostaszewo	Cel rewitalizacji: Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej Kierunek działań: Zagospodarowanie przestrzeni infrastrukturą sportową, kulturalną i rekreacyjną, obiektami małej architektury i infrastrukturą komunikacyjną, w tym dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych, wraz z modernizacją infrastruktury już istniejącej; Uporządkowanie terenów zielonych, wyposażenie w małą architekturę, infrastrukturę rekreacyjną, sportową, edukacji ekologicznej i komunikacyjną, w tym dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych.	
	Spółeczne, przestrzenno-funkcjonalne	Uporządkowanie i zagospodarowanie terenu przy świetlicy wiejskiej w Ostaszewie - uporządkowanie terenów zielonych, wyposażenie w małą architekturę, infrastrukturę rekreacyjną, sportową, edukacji ekologicznej i komunikacyjną.
Centrum wsi Kamionki Duże	Cel rewitalizacji: Rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych, Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej Kierunek działań: Modernizacja obiektów i zagospodarowanie terenów na potrzeby prowadzenia działań w zakresie aktywizacji społecznej wraz z nadaniem im nowych funkcji, w tym ich doposażenie	
	Spółeczne, przestrzenno-funkcjonalne	Modernizacja świetlicy wiejskiej w Kamionkach Dużych wraz z zagospodarowaniem terenu - modernizacja obiektu świetlicy wiejskiej, zagospodarowanie terenu wokół świetlicy, oświetlenie ścieżki rowerowej, remont infrastruktury komunikacyjnej.
Centrum wsi Wytrębówce	Cel rewitalizacji: Rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych, Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej Kierunek działań: Modernizacja obiektów i zagospodarowanie terenów na potrzeby prowadzenia działań w zakresie aktywizacji społecznej wraz z nadaniem im nowych funkcji, w tym ich doposażenie	
	Spółeczne, przestrzenno-funkcjonalne	Zagospodarowanie terenu i budowa małej architektury przy świetlicy wiejskiej w Wytrębowicach
Centrum wsi Kowróż	Cel rewitalizacji: Rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych, Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej Kierunek działań: Modernizacja obiektów i zagospodarowanie terenów na potrzeby prowadzenia działań w zakresie aktywizacji społecznej wraz z nadaniem im nowych funkcji, w tym ich doposażenie	

	Społeczne, przestrzenno-funkcjonalne	Uzupełnienie małą architekturą terenu rekreacyjnego w Kowrozie
Centra wsi: Gostkowo, Kamionki Duże, Kamionki Małe, Koniczynka, Kowróż, Kowrózek, Lipniczki, Ostaszewo, Piwnice, Tylice, Wytrębówice, Zakrzewko	Cel rewitalizacji: Rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych, Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej Kierunek działań: Modernizacja obiektów i zagospodarowanie terenów na potrzeby prowadzenia działań w zakresie aktywizacji społecznej wraz z nadaniem im nowych funkcji, w tym ich doposażenie	
	Społeczne, przestrzenno-funkcjonalne	Zagospodarowanie centrów wsi – montaż elementów małej architektury, wykonanie siłowni zewnętrznych, wykonanie ścieżek edukacyjnych

Źródło: opracowanie własne

Planowane do realizacji przedsięwzięcia mają głównie charakter społeczny, który nie będzie negatywnie wpływał na środowisko. W ramach projektów planowanych do realizacji w celu rozwiązania zidentyfikowanych problemów przewidziano do realizacji projekt dotyczący prac w otoczeniu Jeziora Kamionkowskiego o nazwie „Rewitalizacja obszaru nad Jeziorem w Kamionkach Małych”. Cała powierzchnia przedmiotowego Jeziora oraz obszar go otaczający zlokalizowany jest w Obszarze Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy. W związku z powyższym wszelkie działania zaplanowane do realizacji w tym obszarze Gminy Łysomice będą respektować zapisy Uchwały nr X/260/15 Sejmiku Województwa Kujawsko – Pomorskiego z dnia 24 sierpnia 2015 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy (Dz. Urz. Woj. Kuj.- Pom. , poz. 2581). Zgodnie z ww. uchwałą na przedmiotowym obszarze chronionego krajobrazu ustanowiono następujące zakazy:

1. zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
2. realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
3. likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
4. wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych; dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalnej gospodarki wodnej lub rybackiej;
5. likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
6. lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Zadania i inwestycje przewidywane do realizacji w ramach niniejszego opracowania nie będą w żaden sposób łamały ustanowionych zakazów, ponieważ przewiduje się realizowania inwestycji z poszanowaniem zakazów. Przed przystąpieniem do realizacji inwestycji zostanie przeprowadzona konsultacja zakresu projektu z właściwymi organami środowiskowymi w celu potwierdzenia zgodności z przepisami ochrony środowiska, w tym form ochrony przyrody. W przypadku zastrzeżenia organów środowiskowych będą one respektowane na etapie przygotowania dokumentacji projektowej. Takie podejście będzie również stosowane w przypadku zmian w zakresie przepisów (w tym ww. uchwały Sejmiku Województwa regulujących istnienie ww. formy ochrony przyrody i obowiązujących na jej terenie zakazów).

Celem ochrony przedmiotowego obszaru jest „Zachowanie różnorodności biologicznej siedlisk, a także ochrona doliny rzeki Drwęcy wraz z pasem roślinności okalającej”. Przedmiotowa inwestycja nie będzie zagrażała realizacji wskazanego celu. Zakres planowany do przeprowadzenia prac będzie uwzględniał zdefiniowane zakazy i inne przepisy ochrony środowiska. Przed rozpoczęciem realizacji inwestycji jej zakres będzie konsultowany z właściwymi organami środowiskowymi, co pozwoli potwierdzić ww. podejście.

Projekt nie przewiduje ingerencji w użytki ekologiczne ustanowione w Obszarze Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy. Wszelkie prace budowlane będą prowadzone w taki sposób, by nie ingerować, omijać i zabezpieczyć ich wpływ na te formy ochrony przyrody. Inwestycje planuje się zlokalizować w bezpiecznej odległości od użytków ekologicznych, co będzie przedmiotem kolejnych etapów projektowych.

Rozporządzeniem Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z dnia 28 czerwca 1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego (Dz. Urz. Woj. Tor. Nr 15, poz. 88) wraz ze zmianą wprowadzoną Rozporządzeniem Nr 29/98 Wojewody Toruńskiego z 27.10.1998 r. w sprawie zmiany rozporządzeń dotyczących uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego (Dz. Urz. Woj. Tor. z 4.11.1998 r. Nr 33, poz. 281) oraz Rozporządzeniem Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko - Pomorskiego z dnia 19 stycznia 2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne (Dz. Urz. Woj. Kuj-Pom. z 05.02.2004 r. Nr 8, poz. 76) uznano następujące obiekty:

Wokół Jeziora Kamionkowskiego -

- 1) Torfowisko - Zatorfiona nisza jeziorna porośnięta roślinnością zaroślową o powierzchni 0,4600 ha- Kamionki Małe, działka nr 139/1LP
- 2) Torfowisko - Zatorfiona nisza jeziorna porośnięta roślinnością zaroślową o powierzchni 0,3800 ha- Kamionki Małe, działka nr 139/1LP
- 3) Bagno - Bezodpływowe zagłębienie porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową o powierzchni 1,07 ha - Kamionki Małe, działka nr 139/10LP
- 4) Bagno - Bezodpływowe zagłębienie porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową o powierzchni 0,28 ha - Kamionki Małe, działka nr 140/1LP
- 5) naturalny zbiornik wodny - Bezodpływowe oczko wodne porośnięte o powierzchni 1,08 - Kamionki Małe, działka nr 142/2LP

Na zachód od rezerwatu przyrody Las Piwnicki –

- 6) bagno - Teren zapadliska porośnięty sosną o powierzchni 0,56 ha - gmina Łysomice, działka nr 44/3LP

11. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym PR

Podczas programowania procesu rewitalizacji nadrzędną zasadą jaką kierowano się przy wyborze projektów rewitalizacyjnych było zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach, przede wszystkim przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym i źródeł finansowania.

Wymogiem koniecznym dla wspierania przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach. W szczególności dotyczy to komplementarności:

- **Przestrzennej** – powiązania pomiędzy przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi realizowanymi zarówno na obszarze rewitalizacji, jak i znajdującymi się poza nim, ale wpływającymi pozytywnie na rozwiązanie problemów na obszarze rewitalizacji.
- **Problemowej** – konieczność realizacji projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, sprawiając, że PR będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, technicznym, środowiskowym).
- **Proceduralno-instytucjonalnej** – konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur.
- **Źródeł finansowania** – konieczność uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS, FS, środków własnych i innych.

Zastosowano również tzw. formułę projektów zintegrowanych, która polega na tym, że w przypadku realizacji projektów infrastrukturalnych, planuje się również zrealizować projekty „miękkie” finansowane m. in. ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, ukierunkowane na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów społecznych występujących na obszarze wskazanym do rewitalizacji. Poniższe schematy przedstawiają koncepcję zintegrowania poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z projektami realizowanymi w ramach tych przedsięwzięć.

Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna oznacza konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji programu rewitalizacji wzajemnych powiązań pomiędzy projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi. Mechanizmy w zakresie zapewnienia komplementarności przestrzennej zostały uwzględnione zarówno na etapie wyznaczania obszaru rewitalizacji, jak i na etapie oceny zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Na etapie wyznaczania obszaru rewitalizacji postanowiono ukierunkować działania rewitalizacyjne przede wszystkim na centra wsi, jako obszaru kluczowe dla rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych miejscowości. Realizacja działań na ograniczonym pod względem powierzchniowym obszarze umożliwi maksymalną koncentrację przestrzenną rewitalizacji. Została ona również wzięta pod uwagę na etapie oceny zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, bowiem priorytetowo potraktowano przedsięwzięcia uzupełniające się wzajemnie, które skierowane są na osiągnięcie takiego samego celu i realizowane są w niewielkiej odległości od siebie lub w tym samym miejscu.

Projekty rewitalizacyjne będą realizowane na obszarze rewitalizacji, natomiast ich pozytywne skutki będą widoczne na obszarze rewitalizacji i całej gminy, gdyż z efektów rewitalizacji będą korzystać nie tylko mieszkańcy danego obszaru, ale również mieszkańcy innych miejscowości, przedsiębiorcy i turyści. Dzięki tak dużemu promieniowaniu zaplanowanych projektów zapewnione zostanie, że efekty realizacji programu rewitalizacji będą w sposób wieloaspektowy podnosić jakość przestrzeni publicznej. Projekty te będą mieć pozytywny wpływ na obszar i mieszkańców Gminy, przyczynią się do zwiększenia integracji i aktywizacji społeczności lokalnej.

Uzasadnienie dla przyjęcia realizacji projektu poza obszarem rewitalizacji: W ramach listy projektów, jakie mają przyczynić się do rozwiązania zidentyfikowanych problemów na obszarze rewitalizacji w ramach listy podstawowej został umieszczony projekt miękki, który będzie realizowany w obiekcie znajdującym się poza obszarem rewitalizacji. Chodzi o projekt realizowany w Łysomicach, gdzie znajduje się spichlerz zbożowy, który planowany jest do zaadaptowania na cele środowiskowo - kulturowe. We wsi Łysomice na terenie prywatnej nieruchomości powstała Regionalna Izba Historii i Tradycji, której zasoby pochodzą w większości z XIX i XX wieku. Charakter spichlerza w Łysomicach byłby odpowiednim miejscem na nową lokalizację Regionalnej Izby Historii i Tradycji, której eksponaty prezentują dawne codzienne życie mieszkańców ziemi chełmińskiej. Gmina Łysomice nie posiada budynku, który byłby przeznaczony oraz którego możliwości techniczne pozwalałyby na organizowanie szkoleń, konferencji, warsztatów i spotkań dla mieszkańców gminy Łysomice, zwłaszcza osób z obszaru rewitalizacji pochodzących z różnych grup wiekowych oraz społecznościowych. Nowe przeznaczenie budynku w pełni pozwoliłoby na prowadzenie tego typu działań. Realizacja projektu zintegrowanego miękkiego i uzupełniającego go projektu infrastrukturalnego przyczyni się do rozwiązywania zidentyfikowanych problemów społecznych, zarówno osób dorosłych, jak i dzieci i młodzieży objętych obszarem rewitalizacji. Planowany zestaw działań jakie będą podejmowane w budynku spichlerza w Łysomicach przyczyni się do wzmocnienia kompetencji społecznych osób objętych tymi działaniami, w tym dotyczących podnoszenia kwalifikacji społecznych i zawodowych osób dorosłych, jak również zapewnić dzieciom i młodzieży rozwijanie swoich umiejętności i pasji, a tym samym wpłynąć na jakość ich kształcenia

Prowadzone działania nie spowodują przenoszenia problemów z obszarów rewitalizacji na inne obszary. Nie będą również prowadzić do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie.

Komplementarność problemowa

Komplementarność problemowa oznacza konieczność realizacji projektów/przedsięwzięć, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, sprawiając, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcyjnym, technicznym, środowiskowym). Zapewnienie komplementarności problemowej ma przeciwdziałać fragmentacji działań (np. tzw. „rewitalizacji technicznej”, „rewitalizacji społecznej” – określeń błędnie stosowanych, ponieważ rewitalizacja jest zawsze kompleksowa) koncentrując uwagę na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru. W tym celu potencjalni projektodawcy na etapie zgłaszania propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostali zobowiązani do wskazania, w jaki sposób przedsięwzięcie przyczyni się do ograniczenia negatywnych zjawisk społecznych, np. bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym itp.

Zaplanowane projekty rewitalizacyjne dopełniają się tematycznie, a efekty realizacji programu rewitalizacji będą wpływać na obszar rewitalizacji w niezbędnych aspektach (tj. społecznym i przestrzenno-funkcjonalnym). Tym samym prowadzona rewitalizacja ma charakter kompleksowy a nie fragmentaryczny, a realizowane projekty doprowadzą wskazany obszar do pożądanego stanu, o którym mowa w rozdziale 8. *Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk*. Podczas podejmowania strategicznych decyzji przez samorząd lokalny na innych polach, pod uwagę brane będą zaplanowane działania rewitalizacyjne, aby zapewnić lepszą koordynację tematyczną i organizacyjną działań administracji. Należy wskazać, że program rewitalizacji wykazuje zgodność z dokumentami strategicznymi m. in. na poziomie lokalnym, tak więc już na poziomie programowania rewitalizacji została zapewniona komplementarność problemowa.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. W tym zakresie należy podkreślić szczególną rolę wszystkich interesariuszy rewitalizacji na etapie wdrażania programu rewitalizacji. Procedury wdrażania programu rewitalizacji wymagają współdziałania Urzędu Gminy Łysomice z wszystkimi podmiotami, których propozycje przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostały ujęte w programie, w celu monitorowania stopnia jego realizacji. W tym celu podmioty te będą zobligowane do regularnego raportowania stanu realizacji zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Przedstawiony w rozdziale 13. *System zarządzania realizacją programu rewitalizacji* został zaprojektowany w taki sposób aby zapewnić efektywne współdziałanie różnych instytucji na jego rzecz (samorządu gminnego i jego jednostek organizacyjnych oraz pomocniczych, organizacji pozarządowych, mieszkańców) oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. System zarządzania programem rewitalizacji został osadzony w systemie działania i zarządzania Gminy Łysomice w związku z czym zapewniona jest komplementarność proceduralna i instytucjonalna.

Komplementarność międzyokresowa

Komplementarność międzyokresowa oznacza zadbanie o uzupełnianie (dopełnianie) przedsięwzięć już zrealizowanych w ramach polityki spójności 2007-2013 (np. o charakterze infrastrukturalnym) projektami komplementarnymi (np. o charakterze społecznym) realizowanymi w ramach polityki spójności 2014-2020. Ma to na celu zachowanie ciągłości programowej kluczowej w procesach rewitalizacji. Komplementarność międzyokresowa – powiązanie z inwestycjami już zrealizowanymi z innych programów, w tym również w okresie programowania 2007-2013. W tym kontekście należy podkreślić, że gminy wiejskie, jak np. Gmina Łysomice, w poprzedniej perspektywie nie realizowały działań w zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych, ponieważ ta odnosiła się wyłącznie do obszarów miejskich. Niemniej jednak, należy podkreślić, że Gmina Łysomice podejmowała w poprzednim okresie programowania działania, które miały na celu ożywienie społeczno-gospodarcze obszaru, który został uznany za obszar rewitalizacji. Stąd też komplementarność międzyokresowa będzie realizowana na poziomie poszczególnych projektów. Zakłada się realizację przedsięwzięć, które stanowią będą kontynuację/uzupełnienie projektów zrealizowanych w ramach poprzedniej perspektywy. Należy tu wymienić m.in. następujące projekty zrealizowane w ramach PROW na lata 2007-2013:

- 1) *Remont i wyposażenie Wiejskiego Ośrodka Kulturalnego w Gostkowie, Wiejskiego Ośrodka Społeczno-Kulturalnego w Zakrzewku oraz wyposażenie placu zabaw i zagospodarowanie terenu przy Wiejskim Społeczno Kulturalnym w Zakrzewku.*
- 2) *Remont, modernizacja i wyposażenie świetlicy Młodzieżowe Centrum Kultury w Kamionkach Dużych oraz utworzenie miejsca wypoczynku.*
- 3) *Rozbudowa o wiatrołap i przebudowa istniejącej świetlicy wraz z elementami małej architektury w Wytrębownicach oraz podświetlenie obiektów zabytkowych.*
- 4) *Budowa świetlicy wiejskiej w Kamionkach Małych wraz z wiatą na ognisko.*
- 5) *Wyposażenie świetlic wiejskich w Kamionkach Małych i Ostaszewie.*
- 6) *Zagospodarowanie centrum wsi Kowrów.*

Komplementarność źródeł finansowania

Projekty rewitalizacyjne zawarte w niniejszym programie będą finansowane w oparciu o uzupełniające się środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz środków własnych Gminy. W związku z powyższym w ramach listy planowanych głównych i uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych, program rewitalizacji zawiera zarówno przedsięwzięcia infrastrukturalne, jak również programy społeczno-aktywizacyjne. Zapewnia tym samym koncentrację celów, ich wzajemne powiązanie i synergii. Jednocześnie należy podkreślić, że ujęte w niniejszym programie rewitalizacji przedsięwzięcia zakładają nie tylko zewnętrzne źródła finansowania typu EFRR, EFS, ale również zaangażowanie środków pochodzących z innych źródeł. Stąd też należy uznać, iż niniejszy program rewitalizacji spełnia wymóg komplementarności źródeł finansowania.

12. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji

Partycypacja społeczna jest wpisana w proces rewitalizacji jako fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Skonsolidowanie wysiłków różnych podmiotów na rzecz obszaru rewitalizacji jest ważnym warunkiem sukcesu.

Zapewnienie szerokiego grona uczestników procesu rewitalizacji, biorących udział w dyskusji, a następnie kształtowaniu otaczającej ich przestrzeni ma umożliwić merytoryczną debatę i praktyczną realizację idei społecznego uczestnictwa w procesie rozwoju lokalnego, a także budowanie zaufania pomiędzy władzą publiczną a partnerami społeczno-gospodarczymi na danym obszarze. Takie podejście ma umożliwić komunikowanie władzom lokalnym potrzeb społeczności i wywieranie społecznego nacisku, w celu ukierunkowania wsparcia na rzeczywiste problemy. Jednocześnie jedynie dzięki zaangażowaniu środowiska lokalnego w przygotowanie, a następnie wdrażanie procesu rewitalizacji możliwe jest osiągnięcie założonych celów.

Niniejszy program rewitalizacji został wypracowany przez samorząd gminny we współpracy z podmiotami, które uczestniczyły w spotkaniach organizowanych przez Urząd Gminy na etapie przygotowania i opracowania programu, odpowiedziały na zaproszenie do zgłaszania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Projekt dokumentu został poddany

dyskusji w ramach procesu konsultacji społecznych. Prace nad przygotowaniem programu, jego aktualizacją, jak również wdrażanie (realizacja) programu oparte są na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością obszaru rewitalizacji, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi. Zaplanowane mechanizmy włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji uwzględniają wszystkie trzy poziomy zaangażowania obywateli w sprawy publiczne, tj.: informowanie, czyli przekazywanie informacji, konsultowanie, czyli przekazywanie informacji wraz uzyskaniem informacji zwrotnej oraz aktywne uczestnictwo – pełną partycypację interesariuszy, opartą na współpracy.

Opis procesu przygotowania programu rewitalizacji

Warunkiem skutecznej partycypacji społecznej w przypadku opracowywania programów gospodarczych i innych dokumentów, do których należy program rewitalizacji (zgodnie z art. 18. Ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym – t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 446) jest włączanie interesariuszy nie tylko poprzez umożliwienie im zgłaszania uwag do już gotowego projektu dokumentu, ale również ich uczestnictwo w samym procesie jego tworzenia, w tym przede wszystkim w procesie identyfikacji podstawowych problemów, jak również pożądanych kierunków działania.

Na etapie opracowywania programu rewitalizacji wykorzystano następujące mechanizmy partycypacji:

- 1) Badanie ankietowe – w okresie październik-listopad 2015 r. zostało zorganizowane badanie ankietowe mające na celu poznanie opinii mieszkańców gminy na temat aktualnych potrzeb w zakresie rewitalizacji problemowych obszarów gminy oraz oczekiwanych działań mających na celu ich ożywienie społeczno-gospodarcze. W badaniu wzięło udział 95 osób. Wyniki badania ankietowego zostały przedstawione w rozdziale 4.
- 2) Zebrania wiejskie – w marcu 2016 r. na terenie wszystkich sołectw Gminy Łysomice odbyły się sprawozdawcze spotkania wiejskie, na których prezentowano założenia procesu rewitalizacji.
- 3) Otwarty nabór propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych – w okresie 16.09.-31.10.2016 r. odbył się otwarty nabór propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.
- 4) Spotkanie informacyjne – w dniu 20.09.2016 r. odbyło się spotkanie informacyjne dla wszystkich zainteresowanych złożeniem propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.
- 5) Konsultacje społeczne – w okresie 24.11.2017 – 15.12.2017 odbyły się konsultacje społeczne projektu programu rewitalizacji. Konsultacje zostały przeprowadzone w zgodzie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku...

Sposób włączenia interesariuszy w proces zarządzania programem rewitalizacji

Interesariusze rewitalizacji będą zaangażowani w proces zarządzania programem rewitalizacji w zakresie proceduralnym poprzez zaangażowanie w proces monitorowania wdrażania programu. Zaangażowanie społeczności partnerów będzie stanowić również kluczowy element w ramach planowania i realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych:

- Uczestnictwo w konsultacjach koncepcji przedsięwzięć.
- Organizowanie z udziałem mieszkańców aktywizacyjnych działań społecznych i gospodarczych, tak, aby byli nie tylko ich beneficjentami, ale także w możliwie jak największym stopniu realizatorami (dotyczy w szczególności kierunków działania zakładających integrację mieszkańców).

- Organizacja festynów, innych wydarzeń na obszarze rewitalizowanym połączonych z prezentacją efektów rewitalizacji – prezentacja założeń przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz promocja efektów już zrealizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.
- Maksymalnie możliwe zaangażowanie sektora pozarządowego – włączenie sektora pozarządowego w realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych jako podmiotów samodzielnie realizujących przedsięwzięcia rewitalizacyjne lub jako partnerów w przedsięwzięciach, współpraca sektora publicznego i sektora prywatnego z organizacjami pozarządowymi w zakresie udostępniania wyremontowanej/zmodernizowanej infrastruktury na potrzeby realizacji ich zadań statutowych.

Ponadto, przewidziano wykorzystanie mechanizmów włączania różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji stosowanych w sposób ciągły, zarówno na etapie opracowania, jak i na etapie zarządzania programem. W tym celu założono wykorzystanie stałego systemu komunikacji z mieszkańcami. W ramach promocji programu rewitalizacji podejmowane będą w szczególności takie działania jak:

- Utworzenie podstrony na stronie internetowej www.lysomice.pl dotyczącej programu rewitalizacji zawierającej wszelkie istotne informacje z punktu widzenia opracowania i wdrażania programu (upublicznianie aktów prawnych i dokumentów: programów, wytycznych, procedur, informacja nt. naboru przedsięwzięć rewitalizacyjnych, stanu realizacji programu rewitalizacji),
- Organizowanie cyklicznych spotkań z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami i właścicielami, zarządcami nieruchomości,
- Umieszczanie informacji na tablicach ogłoszeń w miejscach publicznie dostępnych.
- Bieżące informowanie Rady Gminy przez Wójta Gminy.
- Publikowanie informacji w mediach społecznościowych.
- Organizacja festynów, wystaw prezentujących założenia przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz prezentujących i promujących efekty zrealizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.
- Publikacje w prasie.

W odniesieniu do każdego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego zakłada się informowanie o nim przed rozpoczęciem realizacji (podmiot realizujący, przyczyny realizacji, spodziewane rezultaty, zalety wybranego wariantu lokalizacyjnego/technicznego), w trakcie realizacji (informacje o postępach prac), po zakończeniu (informacje o osiągniętych korzyściach). W przypadku przedsięwzięć dofinansowanych ze środków UE zastosowane zostaną również narzędzia informacyjno-promocyjne wynikające z wytycznych.

13. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tabela 27. Szacunkowe ramy finansowe głównych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Termin realizacji projektu (rok)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujące projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło dofinansowania				Działanie SZOOP RPO	Poddziałanie SZOOP RPO	*Zintegrowane
							%	zł	Środki publiczne			Środki prywatne			
									EF S	EFRR	Inne				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Centra wsi: Gostkowo, Kamionki Duże, Kamionki Małe, Koniczynka, Lipniczki, Tylice,	2018-2021	Rozwój dzieci i młodzieży naszą przyszłością- Lider dla dzieci i młodzieży- edycja I	Społeczny	Aktywizacja dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji	Gmina Łysomice/ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej/Gminna Biblioteka Publiczna/Świetlica Profilaktyczno-Wychowawcza	60 000,00 zł	85	50 000,00	X	-	x	-	11.1	-	-
Centra wsi: Gostkowo, Kamionki Duże, Kamionki Małe, Koniczynka, Kowróz, Kowrózek Lipniczki, Ostaszewo, Piwnice, Tylice, Wytrębówice, Zakrzewko	2018-2021	Gminny Uniwersytet dziecięco-młodzieżowy	Społeczny	1.Aktywizacja dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji	Gmina Łysomice/ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej/Gminna Biblioteka Publiczna/Świetlica Profilaktyczno-Wychowawcza	60 000,00 zł	85	50 000,00	X	-	x	-	11.1	-	-
Centra wsi: Gostkowo, Kamionki Duże, Kamionki Małe, Koniczynka,	2018 - 2021	.Klub Seniora – Lider dla seniorów	Społeczny	Aktywizacja osób starszych z obszaru rewitalizacji	Gmina Łysomice/ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej/Gminna Biblioteka Publiczna/Stowarzyszenie Kobiet	60 000,00 zł	85	50 000,00	X	-	x	-	11.1	-	-

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Termin realizacji projektu (rok)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujące projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło dofinansowania				Działanie SZOOP RPO	Poddziałanie SZOOP RPO	*Zintegrowane
							%	zł	Środki publiczne			Środki prywatne			
									EF S	EFRR	Inne				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Kowróż, Kowrózek, Lipniczki, Ostaszewo, Piwnice, Tylice, Wytrębówice, Zakrzewko					Aktywnych										
Centra wsi: Ostaszewo, Piwnice, Kowróż, Kowrózek, Wytrębówice, Zakrzewko	2018-2021	Nasza młodzież, Nasza sprawa- Lider dla dzieci i młodzieży- edycja II	Społeczny	Aktywizacja dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji	Gmina Łysomice/ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej/Gminna Biblioteka Publiczna/Świetlica Profilaktyczno-Wychowawcza	60 000,00 zł	85	50 000,00	x	-	x	-	11.1	-	-
Centra wsi: Gostkowo, Kamionki Duże, Kamionki Małe, Koniczynka, Kowróż, Kowrózek, Lipniczki Ostaszewo, Piwnice, Tylice, Wytrębówice, Zakrzewko	2018-2021	Nasza młodzież, Nasza sprawa	Społeczny	Aktywizacja dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji	Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych	25 000,00	85	21 000,00	x	-	x	-	11.1	-	-
Centra wsi: Gostkowo, Kamionki Duże, Kamionki	2019	Aktywizacja społeczna i zawodowa – opiekun dla osób	Społeczny	Poprawa jakości usług opiekuńczych na	Gmina Łysomice/Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łysomicach	110 400,00	85	96 000,00	X	-	x	-	11.1	-	-

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Termin realizacji projektu (rok)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujące projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło dofinansowania				Działanie SZOOP RPO	Poddziałanie SZOOP RPO	*Zintegrowane
							%	zł	Środki publiczne			Środki prywatne			
									EF S	EFRR	Inne				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Małe, Koniczynka, Kowróż, Kowrózek, Ostaszewo, Piwnice, Tylice, Wytrębowice		starszych i niepełnosprawnych		obszarze rewitalizacji											
Kamionki Małe	2018-2023	Rewitalizacja obszaru nad Jeziorem w Kamionkach Małych	Przestrzenno-funkcjonalne, techniczne	Aktywizacja dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji	Gmina Łysomice	3100000,00	85	1 168 579 ,00	-	x	x	-	7.1	-	x
Kamionki Małe	2018-2023	Aktywni razem	Społeczny	Aktywizacja dzieci, młodzieży z obszaru rewitalizacji	Gmina Łysomice	30000,00	85	25500,00	-	-	x	-	-	-	x
Łysomice - poza obszarem rewitalizacji – wpływ na cały obszar rewitalizacji	2018-2020	Adaptacja spichlerza w Łysomicach na centrum środowiskowo-kulturowe	Przestrzenno-funkcjonalne, techniczne	Adaptacja budynku na cele społeczne	Gmina Łysomice	1500000,00	85	1275000,00	-	-	x	-	-	-	x
Łysomice - poza obszarem rewitalizacji – wpływ na cały obszar rewitalizacji, oddziaływanie efektów prowadzonego	2018-2020	Centrum środowiskowo-kulturowe	Społeczny	Aktywizacja dzieci, młodzieży i dorosłych z obszaru rewitalizacji	Gmina Łysomice	50000,00	85	42500,00	-	-	x	-	-	-	x

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Termin realizacji projektu (rok)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujące projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło dofinansowania				Działanie SZOOP RPO	Poddziałanie SZOOP RPO	*Zintegrowane
							%	zł	Środki publiczne			Środki prywatne			
									EF S	EFRR	Inne				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
o projekcie „miękkiego”															

Źródło: opracowanie własne

Tabela 28. Szacunkowe ramy finansowe uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Typ przedsięwzięcia	Nazwa	Szacowana wartość przedsięwzięcia (zł)	Źródło dofinansowania			
				Środki publiczne			Środki prywatne
				EFS	EFRR	Inne	
1	3	4	5	6	7	8	9
Centra wsi: Gostkowo, Kamionki Duże, Kamionki Małe, Koniczynka, Kowróż, Kowróżek, Lipniczki, Ostaszewo, Piwnice, Tylice, Wytrębrowice, Zakrzewko	Społeczne	Akademia Dziecięca	100000,00	X	-	x	-
Centra wsi: Gostkowo, Kamionki Duże, Kamionki Małe, Koniczynka, Kowróż, Kowróżek, Ostaszewo, Piwnice, Tylice, Wytrębrowice	Społeczne	Uniwersytet III Wieku	100000,00	X	-	x	-
Centrum wsi Gostkowo, centrum wsi Kamionki Małe	Społeczne, przestrzenno-funkcjonalne	Modernizacja i uzupełnienie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w Gostkowie i Kamionkach Małych	50000,00	-	-	X	-
Centrum wsi Ostaszewo	Społeczne, przestrzenno-funkcjonalne	Uporządkowanie i zagospodarowanie terenu przy świetlicy wiejskiej w Ostaszewie	50000,00	-	-	X	-
Centrum wsi Kamionki Duże	Społeczne, przestrzenno-funkcjonalne	Modernizacja świetlicy wiejskiej w Kamionkach Dużych wraz z zagospodarowaniem terenu	100000,00	-	-	x	-
Centrum wsi Wytrębrowice	Społeczne, przestrzenno-funkcjonalne	Zagospodarowanie terenu i budowa małej architektury przy świetlicy wiejskiej w Wytrębrowicach	50000,00	-	-	X	-
Centrum wsi Kowróż	Społeczne, przestrzenno-funkcjonalne	Uzupełnienie małą architekturą terenu rekreacyjnego w Kowrozie	20000,00	-	-	X	-
Centra wsi: Gostkowo, Kamionki Duże, Kamionki Małe, Koniczynka, Kowróż, Kowróżek, Lipniczki, Ostaszewo, Piwnice, Tylice, Wytrębrowice, Zakrzewko	Społeczne, przestrzenno-funkcjonalne	Zagospodarowanie centrów wsi	8000000,00	-	-	X	-

Źródło: opracowanie własne

14. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji

We wdrażanie *Programu rewitalizacji dla Gminy Łysomice na lata 2014-2023* będą zaangażowane następujące podmioty:

- Urząd Gminy Łysomice;
- Jednostki organizacyjne Urzędu Gminy Łysomice;
- Mieszkańcy obszaru rewitalizacji;
- Przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą w granicach obszaru rewitalizacji;
- Jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej;
- Organizacje pozarządowe oraz inne podmioty prowadzące działalność o charakterze społecznym;
- Kościoły i związki wyznaniowe;
- Inne podmioty zainteresowane procesem rewitalizacji.

Koordynatorem realizacji programu rewitalizacji będzie Referat Rozwoju Gospodarczego, Planowania Przestrzennego, Inwestycji i Remontów funkcjonujący w strukturze Urzędu Gminy Łysomice, w tym w szczególności Kierownik Referatu oraz pracownik zatrudniony na stanowisku pracy ds. zamówień publicznych i ZIT. Referat będzie odpowiedzialny za ocenę postępu realizacji i wdrażania poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz całego programu rewitalizacji. Wyznaczenie ww. komórki organizacyjnej do koordynowania procesem rewitalizacji wynika z faktu, że samorząd koordynuje proces rewitalizacji i zaangażowany będzie w wiele projektów rewitalizacyjnych.

Do zadań ww. referatu należeć będą zadania kluczowe z punktu widzenia wdrożenia programu rewitalizacji, w tym:

- Opracowanie programu rewitalizacji;
- Przygotowanie i przeprowadzenie naboru propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- Zaopiniowanie zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- Zbieranie danych niezbędnych do monitorowania programu rewitalizacji i ewaluacja programu rewitalizacji;
- Promocja programu rewitalizacji.

Referat będzie ściśle współpracował w procesie zarządzania rewitalizacją z innymi właściwymi merytorycznie komórkami organizacyjnymi Urzędu Gminy Łysomice:

- Referatem Organizacyjnym, w tym:
 - Stanowiskiem pracy ds. kultury, promocji i oświaty;
 - Stanowiskiem pracy ds. przeciwdziałania alkoholizmowi;
 - Stanowiskiem pracy ds. świadczeń opiekuńczych i p. w. dł. Alimentacyjnych;
 - Stanowiskiem pracy ds. świadczeń rodzinnych;
 - Stanowiskiem pracy ds. oświaty, sportu i zdrowia;
 - Stanowiskiem pracy ds. gospodarki komunalnej, nieruchomości i zaopatrzenia.
- Referatem Spraw Obywatelskich, w tym:
 - Stanowiskiem pracy ds. ewidencji ludności i działalności gospodarczej.

Referat Rozwoju Gospodarczego, Planowania Przestrzennego, Inwestycji i Remontów będzie ponadto współpracował z następującymi podmiotami i jednostkami organizacyjnymi gminy:

- Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Łysomicach w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z pomocy społecznej oraz przygotowania wspólnych działań, w tym projektów współfinansowanych z funduszy UE, udzielania informacji o liczbie mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z pomocy społecznej oraz innych niezbędnych do monitoringu i ewaluacji programu.
- Gminną Biblioteką Publiczną w Łysomicach w zakresie realizacji projektów społecznych w zakresie animacji kulturalnej i organizowania dodatkowych zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży.
- Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie przygotowywania projektów aktywizacji zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji, udzielania informacji o stanie bezrobocia na obszarze rewitalizacji niezbędnych do monitoringu i ewaluacji programu.
- Organizacjami pozarządowymi w zakresie wspólnej realizacji projektów społecznych.

Lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych po zatwierdzeniu przez Wójta Gminy Łysomice, została włączona do niniejszego programu, który po akceptacji Wójta jest kierowany do Rady Gminy w celu uchwalenia. Decyzje w sprawie włączenia przedsięwzięć rewitalizacyjnych do programu oraz aktualizacji dokumentu podejmuje Wójt Gminy Łysomice. Aktualizowany dokument podlega uchwaleniu przez Radę Gminy.

Harmonogram działań podejmowanych w ramach wdrażania programu rewitalizacji będzie przedstawiał się następująco:

Tabela 29. Harmonogram wdrażania programu rewitalizacji

Lp.	Nazwa działania	2016	2017	2018	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1	Opracowanie i uchwalenie programu rewitalizacji, w tym nabór propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych										
2	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych wskazanych w programie rewitalizacji										
3	Monitoring wdrażania programu rewitalizacji										
4	Aktualizacja programu rewitalizacji										
5	Promocja programu rewitalizacji										

Lp.	Nazwa działania	2016	2017	2018	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
6	Ewaluacja końcowa wdrażania programu rewitalizacji										

Źródło: opracowanie własne

15. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu PR

Monitoring programu rewitalizacji będzie dokonywany co do zasady raz w roku. Jednostką odpowiedzialną za ten proces będzie Referat Rozwoju Gospodarczego, Planowania Przestrzennego, Inwestycji i Remontów funkcjonujący w strukturach Urzędu Gminy Łysomice. Kontrola poprawności procesu rewitalizacji będzie odbywać się poprzez monitorowanie efektów i celów założonych we wdrażanych projektach. Ww. referat będzie odpowiedzialny za przygotowanie rocznego sprawozdania z monitoringu programu.

Wszystkie podmioty, których propozycje przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zostaną wpisane do programu rewitalizacji, będą zobligowane do dostarczenia w określonym terminie informacji nt. stanu realizacji zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, na podstawie której tworzona będzie karta oceny realizacji przedsięwzięcia.

Tabela 30. Karta oceny realizacji przedsięwzięcia

Nazwa przedsięwzięcia		
Podmiot/-y realizujący/-e przedsięwzięcie		
Osoba udzielająca informacji		
Zakładany harmonogram realizacji	Rzeczywisty harmonogram realizacji	
Wskaźniki		
Wskaźniki produktu	Zakładane wartości	Osiągnięte wartości
Wskaźniki rezultatu	Zakładane wartości	Osiągnięte wartości
Podstawowe problemy związane z realizacją przedsięwzięcia		
Termin uzyskania danych i informacji:		
Sporządził:		

Data:
Zatwierdził:
Data:

Źródło: opracowanie własne

Karty oceny realizacji projektu posłużą do sporządzania corocznie karty oceny realizacji niniejszego programu rewitalizacji.

Tabela 31. Karta oceny realizacji programu rewitalizacji

Lista przedsięwzięć zaplanowanych do realizacji w danym okresie sprawozdawczym (nr i nazwa)			
Lista przedsięwzięć zrealizowanych w terminie (nr i nazwa)			
Lista przedsięwzięć zrealizowanych po terminie (nr i nazwa) wraz z informacją nt. przyczyny opóźnień			
Lista przedsięwzięć niezrealizowanych (nr i nazwa) wraz z informacją nt. przyczyny			
Wskaźniki			
Wskaźniki produktu	Zakładane wartości	Osiągnięte wartości	Stopień osiągnięcia wskaźnika [%]
Wskaźniki rezultatu	Zakładane wartości	Osiągnięte wartości	Stopień osiągnięcia wskaźnika [%]
Podstawowe problemy związane z wdrażaniem programu rewitalizacji			
Termin uzyskania danych i informacji			
Sporządził:			
Data:			
Zatwierdził:			
Data:			

Źródło: opracowanie własne

Sprawozdanie z monitoringu programu (karty oceny realizacji przedsięwzięcia oraz karta oceny realizacji programu rewitalizacji) będą corocznie przekazywane Wójtowi Gminy Łysomice oraz publikowane na stronie internetowej Gminy Łysomice.

Wójt Gminy po zapoznaniu się z wynikami monitoringu będzie miał możliwość wprowadzenia autopoprawek do programu rewitalizacji. Jednocześnie przewiduje się możliwość aktualizowania listy podstawowych projektów i przedsięwzięć oraz pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu uwzględnienia w programie nowych projektów i przedsięwzięć zgłoszonych przez podmioty zainteresowane oraz doprecyzowania założeń pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych i uwzględnienia ich na liście podstawowych projektów i przedsięwzięć. Ponadto przewiduje się możliwość zmiany programu w przypadku zmiany uwarunkowań społeczno-gospodarczych gminy, nowych potrzeb i oczekiwań mieszkańców obszaru rewitalizacji, niskiego poziomu bądź wzrostu zaangażowania w realizację programu wśród mieszkańców czy podmiotów współuczestniczących w jego realizacji, możliwości finansowych gminy i dostępności środków na realizację przedsięwzięć. W sytuacji wprowadzenia nowych projektów wówczas zostanie ustalone czy istnieje konieczność ponowienia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla Programu Rewitalizacji. Zakłada się, że aktualizacja programu rewitalizacji będzie przeprowadzana co do zasady raz do roku, chyba że nie zaistnieją ww. okoliczności.

Oprócz corocznego monitoringu programu rewitalizacji, założono przeprowadzenie po upływie połowy horyzontu czasowego programu ewaluacji śródkresowej, której celem będzie ocena wdrażania programu rewitalizacji pod kątem jego wpływu na ożywienie społeczno-gospodarcze obszaru rewitalizacji. W tym celu zakłada się przeprowadzenie analizy wskaźników wykorzystanych do wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz porównanie ich wartości do stanu wyjściowego.

Spis tabel, wykresów, rysunków i zdjęć

Tabela 1. Przyrost naturalny w gminie Łysomice w latach 2011-2015	14
Tabela 2. Ilość osób objętych pomocą społeczną w latach 2011 – 2015 wg przyczyn trudnej sytuacji życiowej.....	18
Tabela 3. Zasoby mieszkaniowe Gminy Łysomice	19
Tabela 4. Liczba podmiotów na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym (szt.)	22
Tabela 5. Podmioty gospodarcze wg sekcji (szt.)	23
Tabela 6. Pracujący w Gminie Łysomice wg płci	24
Tabela 7. Statystyka dot. bezrobocia dla Gminy Łysomice	25
Tabela 8. Analiza wskaźnikowa	35
Tabela 9. Wskaźniki wybrane do delimitacji	42
Tabela 10. Analiza miejscowości pod kątem występowania przestrzeni zdegradowanej i poziomu przedsiębiorczości	44
Tabela 11. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji	57
Tabela 12. Liczba ludności i powierzchnia obszaru rewitalizacji	56
Tabela 13. Analiza wskaźnikowa dla miejscowości Gostkowo	72
Tabela 14. Analiza wskaźnikowa dla miejscowości Kamionki Duże	74
Tabela 15. Analiza wskaźnikowa dla miejscowości Kamionki Małe	75
Tabela 16. Analiza wskaźnikowa dla miejscowości Konieczynka	78
Tabela 17. Analiza wskaźnikowa dla miejscowości Kowróż	80
Tabela 18. Analiza wskaźnikowa dla miejscowości Kowrózek	82
Tabela 19. Analiza wskaźnikowa dla miejscowości Lipniczki.....	84
Tabela 20. Analiza wskaźnikowa dla miejscowości Ostaszewo.....	86
Tabela 21. Analiza wskaźnikowa dla miejscowości Piwnice.....	88
Tabela 22. Analiza wskaźnikowa dla miejscowości Tylice	90
Tabela 23. Analiza wskaźnikowa dla miejscowości Wytrębówce.....	92
Tabela 24. Analiza wskaźnikowa dla miejscowości Zakrzewko	94
Tabela 25. Lista podstawowych przedsięwzięć/projektów rewitalizacyjnych	99
Tabela 26. Lista uzupełniających (pozostałych) przedsięwzięć rewitalizacyjnych	107
Tabela 27. Szacunkowe ramy finansowe głównych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	118
Tabela 28. Szacunkowe ramy finansowe uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych	122
Tabela 29. Harmonogram wdrażania programu rewitalizacji	124
Tabela 30. Karta oceny realizacji przedsięwzięcia.....	125
Tabela 31. Karta oceny realizacji programu rewitalizacji	126
Wykres 1. Liczba ludności w gminie Łysomice w latach 2011-2015 r.	13
Wykres 2. Saldo migracji na obszarze gminy Łysomice w latach 2011-2015	13
Wykres 3. Piramida wieku mieszkańców gminy Łysomice w 2014 r.	14
Wykres 4. Liczba uczniów w gminie Łysomice w latach 2011-2015.....	20
Wykres 5. Wyniki egzaminu w szkołach podstawowych w gminie Łysomice i w województwie	21
Wykres 6. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w gminie Łysomice i w województwie	21
Wykres 6. Liczba turystów w Gminie Łysomice w latach 2011-2015.....	29

Wykres 7. Podstawowe problemy występujące w Gminie Łysomice	32
Wykres 8. Proponowane przedsięwzięcia w sferze społecznej.....	33
Wykres 9. Proponowane przedsięwzięcia w sferze gospodarczej	34
Wykres 10. Proponowane przedsięwzięcia w sferze środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej	35
Rysunek 1. Lokalizacja Gminy Łysomice na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego	11
Rysunek 2. Mapa gminy Łysomice.....	12
Rysunek 3. Miejscowości wchodzące w skład obszaru zdegradowanego.....	46
Rysunek 4. Obszar zdegradowany – miejscowość Gostkowo	46
Rysunek 5. Obszar zdegradowany – miejscowość Kamionki Duże	47
Rysunek 6. Obszar zdegradowany – miejscowość Kamionki Małe	48
Rysunek 7. Obszar zdegradowany – miejscowość Koniczynka	48
Rysunek 8. Obszar zdegradowany – miejscowość Kowróż	49
Rysunek 9. Obszar zdegradowany – miejscowość Kowrózek.....	49
Rysunek 10. Obszar zdegradowany – miejscowość Lipniczki.....	49
Rysunek 11. Obszar zdegradowany – miejscowość Ostaszewo	50
Rysunek 12. Obszar zdegradowany – miejscowość Piwnice	51
Rysunek 13. Obszar zdegradowany – miejscowość Tylice	52
Rysunek 14. Obszar zdegradowany – miejscowość Wytrębówce.....	53
Rysunek 15. Obszar zdegradowany – miejscowość Zakrzewko	54
Rysunek 16. Obszar zdegradowany – miejscowość Zęgwirt	54
Zdjęcie 1. Świetlica wiejska w Gostkowie i boisko Orlik 2012.....	73
Zdjęcie 2. Świetlica wiejska w Kamionkach Małych	77
Zdjęcie 3. Plac zabaw w Koniczynie	79
Zdjęcie 4. Zespół dworsko-parkowy w Koniczynie	79
Zdjęcie 5. Teren rekreacyjny w Kowrozie	81
Zdjęcie 6. Zespół parkowo-pałacowy w Kowrózku.....	83
Zdjęcie 7. Zespół parkowo-pałacowy w Lipniczkach	85
Zdjęcie 8. Infrastruktura aktywizacji społecznej w Ostaszewie – boisko sportowe, boisko „Orlik 2012”, plac zabaw przy szkole podstawowej.....	87
Zdjęcie 9. Pałac w Ostaszewie	88
Zdjęcie 10. Zespół dworsko-parkowy w Piwnicach	89
Zdjęcie 11. Pałac w Tylicach	91
Zdjęcie 12. Świetlica wiejska i plac zabaw w Wytrębowicach.....	93
Zdjęcie 13. Świetlica wiejska w Zakrzewku	95